

Kevser Suresi

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

GENÇ İLMİHÂLİ

ve

Caferî Mezhebi'nin Esasları

Hazırlayan:

Telif Heyeti

(Ayetullah Uzma Muhammed Fazıl

Lenkeranî'nin Fetva Bürosu)

Çeviri:

Kevser Tercüme Komisyonu

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 98

Eserin Orijinal Adı:

Ahkam-1 Cevanan

(Çeviride kitabın 32. baskısı esas alınmıştır)

Dizgi ve Mizanpaj:

Kevser Yayıncılık

Kapak Tasarım:

Hasan Başbuğ

Baskı:

Er Matbaacılık

1. Baskı: Kasım 2006

ISBN 975-6640-77-4

Adres:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Horhor cad. Eren apt. No: 78/3

Fatih – İSTANBUL

Tel: (0212) 534 35 28 Fax: 631 36 01

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Takdim	13
Ayetullah Uzma Fazıl Lenkeranî'nin Kısaca Biyografisi	15

I. BÖLÜM

ÖZETLE ŞİA İNANÇLARI / 17

Neden Dine İhtiyaç Duyarız?	19
Dinin Gerekliliği	19
Dinin Faydaları	20
<i>Dinin Bireysel Faydaları</i>	20
<i>Dinin Toplumsal Faydaları</i>	23
Neden Usul-i Din'de Taklit Edilemez?	25
Tevhid	28
Bir ve Eşsiz Allah'a İnanmak.....	28
Tevhidin Delilleri.....	32
Adl	35
Nübüvvet	37
Kısaca Hz. Resulullah'ın Hayatı	38
Peygamberi Tanımanın Yolları.....	39
1- <i>Peygamberlik İddiası</i>	39
2- <i>Peygamberlik İçin Gerekli Liyakat</i>	39
3- <i>Mucize Göstermek</i>	40
İmamet	46

İlk İmam	47
Özetle Gadir-i Hum Olayı.....	49
Ehlibeyt İmamları	52
Hız. Mehdi İle İlgili Hadislerin Fihristi.....	54
Mead.....	56

II. BÖLÜM

ÖZETLE İLMİHÂL / 59

İçtihat ve Taklit.....	61
Müstehap İhtiyatla Farz İhtiyatın Farkı	63
Buluğ ve Teklif Çağına Ermenin Belirtileri.....	63
Taharet Hükümleri	65
Necasetlerle İlgili Hükümler.....	65
<i>İdrar ve Dışkı.....</i>	<i>66</i>
<i>Leş.....</i>	<i>66</i>
<i>Kan.....</i>	<i>67</i>
Pak Şeyler Nasıl Necis Olur?	67
Temizleyici Çeşitleri	67
Su İle İlgili Hükümler	68
<i>Mutlak Suyun Kısımları</i>	<i>68</i>
<i>Necis Şeyler Nasıl Yıkılır?.....</i>	<i>70</i>
Yer.....	70
Güneş.....	71
İslâm	72
Necasetin Giderilmesi	72
Abdest	73
Abdest Nasıl Alınır?	73
<i>Abdestin Ayrıntıları.....</i>	<i>73</i>
Abdestin Şartları	75
<i>Abdest Şartlarının Ayrıntıları.....</i>	<i>76</i>
Cebire Abdesti	78

Abdesti Gerektiren Şeyler	80
Abdesti Bozan Şeyler	81
Gusül.....	82
Gusül Nasıl Alınır?	82
Guslün Şartları	82
Farz Gusüller	83
Cenabet Guslü	84
Cünüplü Kimseye Haram Olan Şeyler	84
Ölü Guslü	85
Ölüye Dokunma Guslü	85
Kadınlara Has Gusüller	85
<i>Hayız Guslü.....</i>	85
<i>İstihaze Guslü</i>	86
<i>Nifas Guslü.....</i>	87
Teyemmüm.....	88
Teyemmümün Niteliği	88
Üzerine Teyemmüm Edilen Şeyler	89
Teyemmümle İlgili Hükümler	89
Namaz Hükümleri	91
Namazın Önemi	91
Namazın Kısımları	91
Günlük Farz Namazlar	92
Günlük Namazların Vakti	92
<i>Sabah Namazının Vaktinin Başlangıcı</i>	92
<i>Öğle Namazının Vaktinin Başlangıcı</i>	93
<i>Akşam.....</i>	93
Namaz Vakitleriyle İlgili Hükümler	93
Kible	94
Namazda Bedeni Örtmek	94
Namaz Kılınan Mekân	96
Mescitlere Ait Hükümler	97

Namaz İçin Hazırlık	98
Ezan ve İkamet.....	98
Ezan ve İkametle İlgili Hükümler.....	100
Namazın Amelleri	100
<i>Rükün Olanla Rükün Olmayanın Farkı</i>	101
Namazın Farzlarıyla İlgili Hükümler.....	101
<i>Niyet</i>	101
<i>İftitah Tekbiri</i>	102
<i>Kıyam (Ayakta Durmak)</i>	102
<i>Kıraat</i>	103
<i>Kıratla İlgili Hükümler</i>	104
<i>Rükû</i>	105
<i>Secde</i>	105
<i>Tilâvet Secdesiyle İlgili Hükümler</i>	107
Teşehhüt Getirmek	108
Namazın Selâmı.....	108
Namazda Tertibi Riayet Etmek.....	109
Muvalat	109
Kunut.....	110
Namazdan Sonra Okunan Dua ve Zikirler	110
Namazı Bozan Şeyler.....	111
<i>Namazı Bozan Şeylerin Hükümleri</i>	111
Ezan ve İkametin Anlamı.....	113
Namazda Okunan Şeylerin Anlamı	114
Namazla İlgili Şüpheler.....	116
<i>Namazın Parçalarında Şüpheye Düşmek</i>	116
<i>Namazı Bozan Şüpheler</i>	116
<i>İhtiyat Namazı</i>	118
<i>Sevih (Yanıлма) Secdesi</i>	118
Yolcu Namazı	120
Neresi Vatan Sayılır?	121
On Gün İkamet Kastı.....	122

Kaza Namazı	124
Babanın ve Annenin Kaza Namazları	125
Cemaat Namazı	126
Cemaat Namazının Önemi.....	126
Cemaat Namazının Şartları.....	127
<i>Cemaat Namazına Katılmak</i>	127
Cemaat Namazının Hükümleri	129
Cuma Namazı	130
<i>Cuma Namazının KılınıŞ Şekli</i>	130
<i>Cuma Namazının Şartları</i>	130
<i>Cuma Namazına Katılanların Görevi</i>	131
Âyat Namazı	132
<i>Âyat Namazının KılınıŞ Şekli</i>	132
<i>Âyat Namazıyla İlgili Hükümler</i>	133
Müstehap Namazlar	134
Ramazan ve Kurban Bayramı Namazları.....	134
<i>Bayram Namazlarının KılınıŞ Şekli</i>	134
Günlük Nafile Namazlar.....	136
<i>Teheccüd Namazı</i>	136
<i>Çufeyle Namazı</i>	137
Oruç Hükümleri	140
Oruç İçin Niyet.....	140
Orucu Bozan Şeyler	140
Orucu Bozan Şeylerle İlgili Hükümler	141
<i>Yemek ve İçmek</i>	141
<i>İğne Yaptırmak</i>	141
<i>Boğaza Yoğun Toz Kaçırarak</i>	142
<i>Kafanın Tamamını Suyu Daldırmak</i>	142
<i>Kusmak</i>	142
Orucun Kazası ve Kefareti	142

<i>Kaza Orucu</i>	142
<i>Orucun Kefareti</i>	143
<i>Orucun Kaza ve Kefaretiyle İlgili Hükümler</i>	143
Yolculukta Oruç Hükümleri	144
Fitre Zekâtı (Fıtır Sadakası).....	144
<i>Fitre Zekâtının Miktarı</i>	145
<i>Fitre Zekâtının Cinsi</i>	145
Humus	146
Humus Hükümleri	147
<i>Humusun Verileceği Yerler</i>	147
Zekât	148
Zekât Hükümleri	150
<i>Zekâtın Verileceği Yerler</i>	150
Alış Veriş Hükümleri	151
Alış Verişi Feshetmek.....	152
Borç	153
Borç Hükümleri	153
Vedia (Emanet)	154
Emanet Hükümleri.....	154
Ariyet (Ödünç Vermek)	155
Bulunan ve Kaybolan Malın Hükümleri	155
Gasp Hükümleri	157
Yiyecek ve İçeceklerle İlgili Hükümler	158
Yemek Yeme Adabı	158
Su İçme Adabı.....	159
Hayvan Kesme ve Avlanma Hükümleri	160
Hayvan Kesiminde Aranılan Şartlar.....	160
Silâhla Avlanma Hükümleri	161

Balık Avlama.....	161
Evlilik Hükümleri.....	162
Bakmak.....	162
Mahrem ve Namahrem	162
Bakma Hükümleri	164
Evlilikle İlgili Birkaç Hüküm	164
Selâmla İlgili Hükümler	166
Selâm Vermenin Adabı	166
Kur'ân-ı Kerim'le İlgili Hükümler.....	167
Kur'ân'ın Yazısına Dokunmak.....	167
Yemin Hükümleri.....	168
Bazı Konuların Hükümleri	169
Tevelli ve Teberri.....	172

TAKDİM

Hamd, âlemlerin Rabbi yüce Allah'a; salât ve selâm Hz. Resulullah'a (s.a.a) ve onun tertemiz kılınmış Ehlibeyti'ne olsun.

İslâm dininin tüm eğiti ve öğretileri iki ana başlık altında değerlendirilebilir: Birincisi; inançsal ve ideolojik konular ki buna, "Usul-i Din" yani dinin temelleri denir. İkincisi; ameli ve fer'î konular ki buna da, "Füru-i Din" yani usul-i dinin uzantısı ve fer'i konumunda olan konular denir. Çünkü her insan kendi dünya görüşü ve inancı doğrultusunda hareket eder.

Usul-i Din beştir:

- 1- Tevhid
- 2- Adl
- 3- Nübüvvet
- 4- İmamet
- 5- Mead.

Bu beş inanç temelinin üçü, yani tevhid, nübüvvet ve mead kâfir ile Müslümanı birbirinden ayırt etme ölçüsü, diğer ikisi yani adl ve imamet ise Ehlibeyt Ekolü'nü diğer ekollerden ayıran ölçüdür.

Furu-i din yani insanın ameliyle ilgili konular dört ana başlık altında ele alınabilir:

- 1- İbadet konuları; namaz, oruç, hac vb. konular.
- 2- Ekonomi ve muamelat konuları; humus, zekât, ortaklık, borç, banka, sigorta vb. konular.

3- Ailevî konular; evlilik, boşanma, miras, süt verme vb. konular.

4- Siyasî konular; cihat, savunma, kısas vb. konular.

Furu-i dinden on konu insanlar arasında meşhurdur. Bunlar, namaz, oruç, zekât, humus, hac, cihat, emr-i maruf, nehy-i münker, tevelli ve teberri konularındır.

Elinizdeki kitapta bir Müslüman gencin bilmesi gereken bu konuların tümü özetle ele alınmıştır. Kitapta izlenen üslup, konusunda yazılan kitaplardan daha üstündür.

Kitabın amelî konular bölümü zamanımızın tanınmış taklit mercilerinden olan Ayetullah Uzma Fazıl Lenkeranî'nin fetva bürosu tarafından onun fetvalarına uygun olarak hazırlanmıştır. İnanç bölümü ise, yine fetva bürosu sorumlularından Ali Ataî tarafından kaleme alınmıştır.

Yayınevimiz okurların daha fazla istifade edebilmesi amacıyla, İmam'la farklılık arz eden fetvalara dipnotta yer verdi. Ayrıca kitabın son bölümüne Ayetullah Cevadi Amulî'nin makalesinden yararlanılarak tevelli ve teberri konulu yazı eklendi.

Kitabın hazırlanmasında ve çeviri aşamasında emeği geçen tüm kardeşlerimize teşekkürü borç biliyoruz.

Mutluluk ve saadete erişmemize, salih amellerimizi sahih bir şekilde uygulamamıza yardımcı olması umuduyla bu eseri okuyucularımıza takdim ediyoruz.

AYETULLAH UZMA FAZİL LENKERANÎ'NİN KISACA BİYOGRAFİSİ

Doğumu: Hicrî 1310 yılında Kum'da dünyaya geldi. Babası, Kum ilim havzasının büyük alimlerinden, annesi ise ünlü Müberka seyitlerindendi.

Tahsili: İlk öğrenimini bitirdikten sonra 13 yaşında Kum ilim havzasında İslâmî ilimleri öğrenmeye başladı. Üstün zekası sonucu Arap edebiyatını ve satih bilgilerini 6 yılda tamamladı. 19 yaşında Ayetullah Uzma Hüseyin Burucerdî'nin fıkıh ve usul dalındaki uzmanlık derslerine katıldı. Küçük yaşı, üstün zekası ve dersi anlamadaki kabiliyeti ile öğrencilerin ve üstadının dikkatini çekti.

Üstatları: 11 yıl Ayetullah Uzma Burucerdî'nin fıkıh ve usul derslerine, 9 yıl da İmam'ın derslerine katıldı ve bu iki büyük zattan çok büyük ölçüde yararlandı.

Uzun yıllar Allame Tabatabâ'nin felsefe ve tefsir derslerine katıldı ve bu ilim deryasından nasiplendi.

Kesintisiz çabası ve üstün zekası sonucu 25 yaşında içtihat derecesine ulaştı ve bu husus üstadı Ayetullah Burucerdî tarafından onaylandı.

Dersleri: Uzun yıllar satih bölümünde öğrenciler yetiştirdi. 25 yılı aşkın bir süredir fıkıh ve usul dalında uzmanlık dersleri vermektedir.

Belirgin Özelliği: Ehlibeyt sevgisiyle ün yapmış bir ailedendir. Her zaman Ehlibeyt'in doğum ve vefat günlerinde evinde toplantılar düzenlenmektedir.

Sorumlulukları: Ayetullah Necefi Maraşî'nin vefatından sonra yoğun istekler üzerine 7. Ehlibeyt İmamı İmam Musa Kâzım'ın kız kardeşi Hz. Fatıma-i Masume'nin haremindedir cemaat imamlığını kabullendi.

Halihazırda ünlü yedi taklit merciinden birisidir.

Eserleri: Öğrenci yetiştirmenin yanı sıra bir çok dalda önemli kitaplar yazmıştır. Yaklaşık 32 eseri basılmıştır. Henüz basılmayan bir çok eseri vardır.

Basılan eserlerden birisi İmam'ın "Tahriru'l-Vesile" kitabına yazmış olduğu ve şimdiye kadar 20 cildi yayınlanan "Tafsilu's-Şeria" adlı şerhidir.

Ayrıca "Ehlulbeyt" isimli kitabı "Ehl-i Beyt, Tathir Ayetinde Parıldayan Çehreler" adıyla Velayet yayınları tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır.

I. Bölüm

ÖZETLE
ŞİA İNANÇLARI

NEDEN DİNE İHTİYAÇ DUYARIZ?

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

(Resulüm!) Artık sen yüzünü hanif olan dine; Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir.¹

Yüce Allah'ın doğru yolu göstermek ve mutluluğu sağlamak amacıyla Hz. Resulullah aracılığıyla toplumlara ilet-tiği öğretilerin, yasaların ve emirlerin bütününe din denir. Bu amaçla gönderilen yasalar içerik itibariyle üç kısma bölünebilir:

- 1- İnanç konuları
- 2- Ahlâk konuları
- 3- Amel konuları

Amel konularına giriş niteliğini taşıyan bu bölümde ilk olarak inanç konuları özetle ele alınacaktır. İnanç konularına geçmeden önce "dinin gerekliliğine ve doğurduğu faydalı sonuçlara" değinelim.

Dinin Gerekliliği

Kuşkusuz insan amaçsız yaratılmamıştır. Hikmet sahibi yüce Allah, boş ve amaçsız işlerden münezzehtir. Konuyla ilgili ayetlerden ve hadislerden anlaşıldığı üzere insan, kemalleri elde etmek, ahlâkî erdemlere varmak, yüce dereceleri kat etmek ve üstün makamlara ulaşmak amacıyla yaratıl-

1- Rum Suresi, ayet: 30

mıştır. Şüphesiz söz konusu yüce hedeflere düzenli program, kâmil ve kapsamlı yasalar olmadan varılamaz. Bu üstün makamlar ancak insanın bireysel ve toplumsal haklarını garanti edecek, özgürlüğünü ve huzurunu sağlayacak, ona tekâmül yolunu, mutluluk ve erdemlerin nasıl elde edileceğini gösterecek yasalar sayesinde kazanılır.

İnsanoğlunun sınırlı aklı ve kısır düşüncesi ile söz konusu niteliklere sahip programın üretilemeyeceği apaçık ortadadır. Çünkü insanoğlu, yaratıcısı kadar kendi sayısız ve farklı ihtiyaçlarını, onu amacına götüren yolları, ona dünya ve ahiret mutluluğunu kazandıracak hususları tam olarak bilemez. Kaldı ki, birçok insan huzuru ve mutluluğu maddî ihtiyaçları karşılamada ve dünyevî hazları elde etmede arar; manevî değerleri ve uhrevî ihtiyaçları büsbütün unuttur, şahsî çıkarlarını ve yakınlarının menfaatini başkalarınınkine tercih eder ve bu uğurda hiçbir işten çekinmez.

Kısacası, insanoğlu dünya ve ahiret mutluluğunu, ancak temelleri sağlam bir inançla; İslâm dininin emirlerine ve yasaklarına uymakla ve günlük bireysel ve sosyal programı, mutluluk kaynağı İslâm hükümleriyle ayarlamakla yakalayabilir. Dolayısıyla toplumun dine olan ihtiyacı, inkâr edilemez bir gerçektir.

Dinin Faydaları

Dinin sağladığı faydalar iki kısımır:

- 1- İnsana bireysel boyutu itibariyle sağladığı faydalar
- 2- İnsana toplumsal boyutu itibariyle sağladığı faydalar.

Dinin Bireysel Faydaları

Dinin insana yönelik bireysel faydaları bağlamında birçok husus sıralanabilir. Bunlardan bilinen ve belirgin olanları üç başlıkta özetleyebiliriz.

- 1- Kalp huzuru
- 2- Ruhu güçlendirmek
- 3- İnsanı tehlikelere karşı koruma altına almak

1- Kalp Huzuru

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

Bunlar, inananlar ve gönülleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.¹

Dinin her insana kazandırdığı en önemli faydalardan birisi, onun (asla değişmeyen, sabit, tüm varlıkların hayat kaynağı ve bütün nimetlerin bahşedicisi olan) Allah'a inanasını ve O'nu tanımasını sağlamaktır. O, öyle bir Rabb'dir ki, tüm hayırlar O'nun elindedir, onur ve izzet bütünüyle O'na aittir, ölüm ve hayatın kaynağı sadece O'dur.

Böylesi bir bakış açısı, insanı huzurlu ve mutlu kılar, gönlünü ferah tutar, yaşadığı hadiselerle razı ve teslim kılar, olaylar karşısında dayanma gücü kazandırır. Allah'ı bulan, hiçbir şeyi kaybetmemiş, her şeyi bulmuş demektir, Rabbini bulan ölüm korkusu taşımaz, olaylardan çekinmez, yarının- dan kaygılanmaz.

2- Ruhu Güçlendirmek

Din insanın iradesini güçlendirir, hataları affetmesini kolaylaştırır ve nefsanî eğilimleri dizginlemesine yardımcı olur. Yüce Allah Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin (a.s) ailesi hakkında şöyle buyuruyor:

O kullar, adaklarını yerine getirirler, şiddeti her yere yayılmış olan günden korkarlar. Onlar sevdikleri (ihtiyaçları olduğu) hâlde yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler."Biz sizi Allah rızası için do-

1- Ra'd Suresi, ayet: 28

yuruyoruz; sizden ne bir karşılık, ne de bir teşekkür bekliyoruz."¹

Bu tür sıfatlar ancak güçlü bir ruha ve zevali olmayan ilâhî güce inanan bir insanda bulunabilir. Zayıf ruh bu tür yüce sıfatlara sahip olamaz. Güçlü ve Allah'a dayanan bir ruh ancak "Güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseniz, yine de yüce hedefimden dönmem." gibi sözlerin kaynağı olabilir.

3- İnsanı Koruma Altına Almak

Dinin insana kazandırdığı üçüncü fayda, tehlikeli ve zararlı durumlara, sıfatlara ve eğilimlere karşı insanı kontrol ve koruma altına almasıdır. Din, Allah'a ve kıyamet gününe inanan bir insanı, fesada bulaşmaktan, başkalarının hakkına tecavüz etmekten ve her türlü haksızlık ve zulümden alıkoyar.

Emirü'l-Müminin İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

Allah'a andolsun ki, geceleri deve dikenlerinin üstünde yatsam, ellerimi ayaklarımı bağlayıp beni zincirlerle sürüseler, bu, kıyâmet günü Allah kullarının bazılarına zulmetmiş, dünya malından bir şey gasp etmiş olarak Allah'a ve Resulü'ne ulaşmamdan daha sevimlidir bana; daha iyidir bence...

Vallahi bir karıncanın ağzındaki bir arpa tanesinin kabuğunu almak suretiyle, Allah'a isyan etmemi isteseler ve bunun karşılığında bana yedi iklimi ve bu iklimlerin altlarındakileri verseler, yine de kabul etmem.²

Dolayısıyla din insanı Allah'a yöneltir, huzurlu kılar, ruhunu güçlendirir ve onu yakışık almayan işlerden korur.

İnsan gerçek dini tanır ve gerektiği gibi ona sarılır, onu kendine rehber edinirse, dinin sayesinde arzuladığı mutluluğu yakalar. Din insan için hem maddî, hem de manevî ka-

1- İnsan Suresi, ayet: 7-9

2- Nehcü'l-Belâğa, hutbe: 224

zançlar sağlar. İnsanın kendine güvenini sağlar, ruhunu güçlü ve huzurlu kılar, ona dinamiklik kazandırır ve onu kötülüklerden korur. Böylece insan sağlam bir vücuda kavuşur, malı korunur, yaşantısı güzelleşir, hayırla anılır ve akibeti hayır olur. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

Erkek veya kadın, mümin olarak kim iyi amel işlerse, onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız. Ve mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile veririz. [Yaptıklarından daha güzel şekilde mükâfatlandırırız.]¹

Dinin Toplumsal Faydaları

Toplum, iç içe yaşayan, kârî ve zararı, izzeti ve zilleti, yaşamı ve ölümü, aynı düşünce tarzını ve duyguları paylaşan insanlar oluşturur.

Toplum bir insana benzer, bir şahıs için geçerli olan kurallar toplum için de geçerlidir. Temiz, güçlü, dinamik, kalıcı ve yaşamdan daha fazla nasiplenen bir toplumun oluşması üç temel kurala bağlıdır:

- 1) Bireyler ve farklı sınıflar arası birlik, beraberlik ve kaynaşma
- 2) Bireylerin birbirlerine zarar ve eziyetten kaçınması
- 3) Hayır ve hak konusunda dayanışma ve gönül birliği içerisinde olmak

Din ve Allah'a ve kıyamete inanmak, en güzel şekilde toplumda söz konusu üç temel kuralın gerçekleşmesini sağlar.

Din her şeyden önce toplumda bireyler arasında manevî birlik, beraberlik ve kardeşlik oluşturur. Ayrıca kopuk gönülleri birbirine kenetleyen en önemli etken ve bağdır aynı zamanda.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

1- Nahl Suresi, ayet: 97

Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişiler idiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O'nun nimeti sayesinde kardeş kimseler olmuşunuz.¹

Topluma yönelik ikinci faydayı şöyle açıklayabiliriz: Din, bireylerin birbirine zarar vermesini ve eziyet etmesini tamamen veya en azından kısmen önler. Toplumun ve bireyin mutsuzluğuna sebep olan kötü niyeti ve fesat eğilimini yok eder, insanın içinde pusuya yatan ve sürekli fitne ve kargaşa çıkarmayı kollayan şeytanı kontrol altına alır, onu zincirler. Din, insanların birbirlerine yönelik çirkinliklerini, haksızlıklarını ve azgınlıklarını önler, akrabalar arası ilişkilerin güçlü olmasını emreder.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.²

Dinin topluma yönelik üçüncü faydası da şudur: Halkın geneline hayır işlerde dayanışma içerisinde olmaya sevk eder, kötülük ve günah hususunda yardımlaşmaktan alıko-yar, düşmanlığı ve hayatı başkalarına zehir etmeyi yasaklar, insanları kıyametin şiddetli azabından sakındırır.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun; şüphesiz Allah'ın cezası çetindir.³

1- Âl-i İmrân Suresi, ayet: 103

2- Nahl Suresi, ayet: 90

3- Mâide Suresi, ayet: 2

Kısacası din, insan yetiştiren kuralları ve öğretileriyle ruhu mutlak hayırla dolu bir toplum oluşturur. Bu üstün, güçlü ve dinamik program sayesinde toplumun fertleri dünya ve ahiret mutluluğunu yakalamış olurlar inşallah.

Dinin ne anlama geldiğine ve sağladığı faydalara kısaca değindikten sonra asıl konumuza dönüyoruz. Daha önce içerik itibariyle dinin üç bölüme ayrıldığını ve amacımızın ilk olarak inanç konusunu ele almak olduğunu belirtmiştik. Asıl konumuza girmeden önce şunu da bilmemiz gerekir:

Usul-i Din Hususunda Kesin Bilgiye Varmalıyız

Tüm ilmihâl kitaplarında ilk hüküm olarak yer aldığı üzere, her Müslüman usul-i din hususunda yakine varmalıdır. Yani, kesin, sağlam ve şüphe barındırmayan bilgiye ulaşmalıdır. Bu hususta başkalarının sözleri ve görüşleriyle yetinemez. Kısacası, aklın, Kur'ân ayetlerinin ve güvenilir hadislerin hükmettiği üzere, her Müslüman'ın usul-i dine imanı olmalı ve bu inancı kesin bilgiye dayanmalıdır. Bu konuda ihmalkâr davranmak ebedî azabı gerektirir. Şunu da hatırlatalım ki, bu konuda gerekli olan kesin bilginin oluşmasıdır; buna hangi yoldan ve hangi delilden hareketle varılırsa varılsın fark etmez. Dolayısıyla usul-i din konularını âlimlerinden, öğretmenlerinden ve hatta anne ve babalarından öğrenmiş, ancak onlara tam olarak güvendikleri ve sözlerinin yalan olacağına asla ihtimal bile vermedikleri için yakine ulaşan halkın çoğunluğu için varmış oldukları netice yeterlidir. İnançlarına delil sunamasalar ve bu konudaki şüphelere cevap veremeseler bile vardıkları yakın onlar için geçerlidir.

Neden Usul-i Din'de Taklit Edilemez?

Tüm müçtehitler ve taklit mercileri ancak mükellefin ameli ile ilgili şer'î hükümlerde taklit edilebileceğini ve usul-

i dinde [dinin temel inançlarında] bunun geçerli olmadığını belirtmişlerdir.¹ Bu konuda ittifak olduğu bile söylenmiştir.

Bunun nedenini şöyle açıklayabiliriz: Taklit, insanın gerçek mükellefiyetine dair kesin bilgiye ulaşmasa bile bir müçtehidin fetvasına göre amel etmesi demektir.² Oysaki Kur'ân ayetlerinde ve hadislerde açıklandığı üzere,³ bir fert için usul-i din konusunda iman ve kesin bilgi gereklidir. İman, kalbin emin olması, huzur bularak yatışması ve batini inançtır. Buna ise taklitle ulaşılamaz.

Başka bir ifadeyle, insana dünya ve ahiret mutluluğu kazandıran ve onu azaptan ve helak olmaktan kurtaran şey, ancak kalpten bağlılık ve kesin imandır; insan daha önce işaret edilen dinin faydalarından ancak yakın, kalpten bağlılık ve itminan sayesinde nasiplenebilir. Bu konu, müçtehidin fetvasına göre amel etmekle ve onu taklit etmekle farklı

1- Taklit, mükellefin ameli ile ilgili şerî hükümlerde söz konusudur, usul-i dinde geçerli değildir. (el-Ürvetu'l-Vuska, 67. Hüküm)

2- Bazılarına göre taklit, bir başkasının sözünü mesnetsiz ve delilsiz kabullenmek demektir.

3- Yüce Allah şöyle buyuruyor: *"Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr ederse, -kalbi iman ile yatışmış olduğu hâlde inkâra zorlanan başka..."* (Nahl, 106)

Yine başka bir ayet-i kerimede şöyle buyuruyor: *"Bedevî Araplar: İman ettik, dediler. De ki: Siz iman etmediniz, fakat İslam olduk (boyun eğdik), deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi."* (Hucurat, 14)

Hem Şia, hem de Ehlisünnet kanalıyla mütevatir olarak Hz. Peygamber'in (s.a.a) şöyle buyurduğu rivayet edilir: *"Kim zamanının imamını tanımadan ölürse, cahiliye ölümü üzere ölmüştür."* (bk. Biha-ru'l-Envar, c.23, s.76-95)

Allah'a ve ahiret gününe imanın gerekliliğine dair birçok ayet ve hadis örnek gösterilebilir. İmandan maksat, kalbin yatışması ve huzur bulmasıdır. İmamı tanımanın gerekliliğini ifade eden hadislerden de bunun yakın üzere olması gerektiği anlaşılıyor, bu hususta zan haktan yana bir şey ifade etmez deniliyor. Allah, daha iyisini bilir.

şeylerdir. Buna sırf başkasının sözleriyle ulaşılmaz. Dolayısıyla, müçtehidin fetvasına göre amel etmek veya delilsiz ve mesnetsiz başkasının sözünü kabullenmek demek olan taklit, bu konuda bir anlam ifade etmez.

Daha da ötesi, iman ve usul-i din hususunda edinilecek yakın, insan ruhuyla ilintili bir erdemdir. Allah'ı bilmek, O'na inanmak, O'nun kemal sıfatlarını anlamak, O'nun hüccetlerini, ilâhî feyizleri yaratıklara ulaştıran vasıtaları, velayet ve yöneticilik yetkisine sahip insanları tanımak, O'na dönüş ve mead hususunda emin olmak, insanın ruhu için birer kemaldır, bu bilgiler nefsin cehalet ve bilgisizlik bataklığından kurtulmasına birer vesiledir. Buna göre aklın hükmü gereği söz konusu erdemleri edinmek iyi, beğenilir hatta gereklidir de.

TEVHİD

Bir ve Eşsiz Allah'a İnanmak

Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var?¹

Yüce Allah'ın varlığı bilinen apaçık bir husustur, kâfirler bile bunu itiraf etmişlerdir. Bu hususta yüce Allah şöyle buyuruyor:

Andolsun ki onlara, "Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir." diye sor-san, mutlaka "Allah'tır." derler. O hâlde nasıl haktan çevrilip döndürülüyorlar?²

Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.a) gönderildiğinde insanları tevhide ve bir Rabbe tapmaya çağırdı, Allah'ın varlığını itiraf etmeye değil.

Allah'ın varlığına yönelik onayın ve itirafın, algılamanın ve eğilimin kaynağı, yüce Allah'ın her insanın doğasında bıraktığı fitrat ve algılama gücüdür. **"Sen yüzünü... Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir."**³

Yüce Allah, bu kavrayışı her insanın fitratına ve hakikatine yerleştirmiştir. Dolayısıyla bütün insanlar zatı ve yaratılışı itibariyle kendi başına bırakılmadığını, onu koruyan, ona yardım eden, onun düşüncelerini ve yaptıklarını kolla-

1- İbrahim Suresi, ayet: 10

2- Ankebut Suresi, ayet: 61

3- Rum Suresi, ayet: 30

yıp gözeten bir kaynağın ve gücün varlığını ve bunun tüm dünyayı yöneten ve varlık âlemine hayat bahşeden ve hayatlarının devamını sağlayan güç olduğunu kavrar.

Düşünce sahibi her insan, varlık âlemine bir düzen ve yasanın egemen olduğunu ve bu egemenlik sayesinde âlemde var olan her şeyden yararlandığını kavrar; örneğin havadan oksijen alır, sudan içer, yerden bitenlerden yer, güneşin ışıklarından faydalanır. Ayrıca bütün âlemin bir güce ve bir kaynağa dayandığını ve bir iradenin egemenliği altında olduğunu anlar. İnsanın doğasına yerleştirilen söz konusu kavrayış ve fitrat, insanın zor anlarda Allah'a yönelmesini ve O'ndan yardım dilemesini, refah ve nimet içerisinden O'na umut bağlamasını sağlar.

Bilindiği üzere söz konusu kavrayış ve algılayış, zaafıtan ve bilgisizlikten kaynaklanmamaktadır. İnsan hangi sınıftan olursa olsun, kendisini tüm ilmî düşüncelerden, inançlardan, geleneklerden soyutlar, şimdi doğduğunu ve hiç kimseyi görmediğini, hiçbir şey duymadığını varsayar ve böylece kendine ve varlık âlemine bakacak olursa, sizce ne görür?

Bu insan kendisini, uçsuz bucaksız dünyanın bir köşesinde var olan; gözü, kulağı, kavrama gücü olan bir varlık olarak görecektir. Nereye bakarsa baksın, bakışı dünyanın sonuna varamayacak, dünyayı çok büyük, kendisini ise çok küçük görecektir. Ayakları altında şaşkırtıcı şeylerle dolu yeri, başı üstünde ilginç şeylerle kaplı göğü müşahade edecektir. Âlemde durgunluğun olmadığını, devamlı bir hareketlilik yaşandığını, güneşin ve ayın doğup battığını, sürekli gece ve gündüzün birbirini kovaladığını, belli bir düzen ve hesap üzere ayların ve mevsimlerin birbiri ardınca geldiğini, parlak ve güzel yıldızların geceleri süslediğini, başlangıçta tohumların parmaklar arasında kaybolacak kadar küçükken bir süre sonra uzun dalları, renkli çiçekleri, değişik tat ve kokuları olan kocaman ağaçlara ve bitkilere dönüştüğünü,

farklı şekilleriyle, farklı ölçüleriyle ve farklı içgüdüleriyle canlıları, var olup yok olmanın ardından yine canlanıp ölen yaratıkları ve kısacası insandan bitkiye varana kadar hayatın tüm akışını, canlılığını görecektir.

Yaratılışın inceliklerini, şaşırtıcılığını kendinde görecektir, kendi bedenini, kemiklerini, vücudunu saran damarları, kafatasının ilginç yapısını, gözü, kulağı, yüzü, sindirim sistemini, kanın dolaşımını, kalbin atışını, el ve parmakların yapısını, organların bileşimini, beden için gerekli maddelerin sindirilip emilmesini, üreme organlarını, akli, şehvet [nefsin kendi yararına gördüğü şeyi elde etmek için hareket etmesini sağlayan], hayal [his ile anlaşılın şeylerin suretlerinden hissin idrak ettiği şeyleri muhafaza eden] ve vehim [cüz'î manaları idrak eden] güçlerinin üstlendiği rolleri ve vücudunda çıplak gözle görünmeyen nice güçleri müşahade edecek ve kendi kendine şöyle diyecektir:

Ey bütün varlık senden varolmuş

Zayıf toprak senden güç bulmuş

Oturmuş kâinat ilminin altında

Biz seninle varolduk, sen ise zatınla.

İnsan bu durumda bütün vücuduyla tek iradeyi, tek meşiyeti, tek hayatı, tek gücü, tek ilmi ve bütün bu sıfatlara haiz ve dünyanın ruhu konumunda olan eşsiz varlığı görür. O'nun tüm varlığı kuşattığını, hepsinden haberdar olduğunu, hepsine güç yetirdiğini ve işlerini yürütüp düzenlediğini, ayrıca kendisinin büsbütün O'na bağımlı olduğunu müşahade eder. İnsan o yüce varlığın hakikatini anlayamasa, hatta dünyanın ve kendinin yaratılış sırlarını keşfedemese de varlık âlemini "Allah" adını verdiğimiz bir zatın yarattığını, tüm varlıkların doğasında O'nu kavrayışın yerleşik kılındığını, mahlûkların varlıklarıyla o eşsiz zata bağılılığını ve O'nu itiraf ettiklerini, dolayısıyla yüceliği karşısında secdeye kapandıklarını kavrar.

Yerde ve gökte bulunanlar sadece Allah'a secde ederler.¹

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akliselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır.²

Her akliselim sahibi azıcık dikkat edecek olursa, varlık âleminin hayat, şuur, görme ve dinleme ile kuşatıldığını, her bir varlığın batın diliyle kendi Rabbi ile münacatını, O'na yakarışını, O'nun varlığını itiraf ettiğini, O'nu tespih ettiğini, O'nu kutsadığını kavrar.

Göklerde ve yerde olanların hepsi, egemenlik sahibi, eksiklikten münezzehtir, aziz ve hakîm olan Allah'ı tespih eder.³

Söz konusu kavrayışlara sahip bir insan, ister istemez kendi yaratıcısına yönelir, O'nu aramaya koyulur, bunu yapmadan edemez, O'na itaat etmenin, kulluk sunmanın yollarını arar, günahkâr ve zalim olsa da yüzünü O'na doğru çevirir, O'na yalvarıp yakarır. Bu açıdan insanları değerlendirirken onların iç yüzüne ve batınına bakmak gerekir, zahirlerine bakarak yargıda bulunmak yanlış olur. Tarihin en büyük zalimlerini bile Allah'ın karşısında diz çökmüş O'na yakarmış görebilirsin.

İkinci aşamada bu kavrayış insanı Allah'ın elçisine yönlendirir, Rabbinin mesajını elçiden almaya koyulur, Rabbine nasıl kulluk sunacağını, O'na nasıl yaklaşacağını, O'na karşı görevini nasıl yerine getireceğini ve O'na karşı gelmekten nasıl kaçınacağını elçiden öğrenmeye çalışır.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

1- Ra'd Suresi, ayet: 16

2- Âl-i İmrân Suresi, ayet: 190

3- Cum'a Suresi, ayet: 1

Tüm insanların ilmini dört şeyde (toplu olduğunu) buldum: Birincisi, Rabbini bilmen, ikincisi, Rabbinin sana ne yaptığını bilmen, üçüncüsü, Rabbinin senden ne istediğini bilmen, dördüncüsü, seni Rabbinin dininden çıkaracak şeyleri bilmen.¹

Yani insanların ilmi dört kelimedede özetlenebilir: 1- Allah'ı bilme, 2- Kendini tanıma, 3- Sorumluluğu bilme, 4- Doğru yoldan sapmaya neden olan şeyleri bilme.

Emirü'l-Müminin İmam Ali şöyle buyuruyor:

Allah, insanlardan fitrî sözlerini tutmalarını istemek (fitratlarının gereğine sevk etmek), insanlara unuttukları nimetini hatırlatmak, davetle hücceti tamamlamak, aklın definelerini (nefislerinde gizli olan ilâhî sırları) ortaya çıkarmak ve onlara (yerde ve göklerdeki) kudret ayetlerini göstermek için kesintisiz nebiler gönderdi.²

Tevhidin Delilleri

Tevhid, usul-i dinin ilk aslıdır. Tevhid, âlemlerin Rabbinin birliğine ve O'nda cüz ve sıfatın bileşiminin söz konusu olmadığına inanmak demektir. Bunun bazı delillerine değinelim:

İnsan âlemdeki varlıklara dikkatlice bakacak olursa, hepsine belli bir düzenin egemen olduğunu, türlerin birbiriyle büsbütün ayrışmalarına ve aralarındaki tezatlara, yaratılıştaki nitelik ve nicelik itibarıyla aralarında farklılıklar olmasına rağmen, hepsinin bir vücudun parçaları gibi birbiriyle ilintili olduğunu ve değişmez tek bir kanun ve düzenle idare edildiklerini görür.

1- el-Hisal, Şeyh Saduk, Babu'l-Erbaa, hadis: 87

2- Nehcü'l-Belâğa, hutbe:1

Tüm varlık âlemine egemen olan tek düzen ve tek yasa, bunların bir tek yaratıcıdan kaynaklandığını gösterir. Yüce Allah bu hususta Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

O'nunla (Allah'la) beraber hiçbir tanrı yoktur.

Aksi takdirde her tanrı kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka onlardan biri diğerine galebe çalardı.¹

Başka bir ifadeyle, varlık âlemindeki yaratıklar, farklı şekillerde ve farklı gerçeklere sahip olsalar da bir tek nizamata tâbidirler. Her biri kendisi için belirlenen çizgide hareket eder ve bu sayede yok olmaktan ve bozulmaktan kurtulur. Bu durum, yaratıcının, bunları evirip çevirenin ve yönetenin bir ve tek olması ile ancak mümkün olabilir.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de bu kanıtı şöyle işaret etmiştir:

Eğer yer ve gökte Allah'tan başka tanrı bulunsaydı, yer ve gök kesinlikle bozulup gitmişti.²

Birazcık kendimizi ve etrafımızda bulunan canlıları, dağları, çölleri, ormanları, denizleri, yeri, göğü, güneşi, yıldızları, gece ve gündüzü, mevsimleri... ve bunlara egemen olan nizamı düşünecek olursak, şaşırtıcı ve uyumlu nizamıyla varlık âleminin eşsiz ve bir yaratıcının eseri olduğunu anlarız. Ayrıca bizzat kendisi bu konuda tanıklık etmiş ve şöyle buyurmuştur:

Allah, kendisinden başka ilâh olmadığına tanıklık etmiştir.³

Kendisinin eşsizliğini ve birliğini şöyle açıklamıştır:

De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir (O hiç bir şeye muhtaç değildir, her şey ise O'na muhtaçtır). O,

1- Mü'minun Suresi, ayet: 90

2- Enbiyâ Suresi, ayet: 22

3- Âl-i İmrân Suresi, ayet: 18

doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur.¹

Emirü'l-Müminin Hz. Ali (a.s), oğlu İmam Hasan'a (a.s) şöyle buyuruyor:

Şunu bil ki oğulcağızım, Allah'ın ortağı olsaydı onun peygamberleri de gelirdi sana; onun tasarruf ve kudret eserlerini de görürdün; onun işlerini de, sıfatlarını da tanırdın. Fakat kendisini övdüğü gibi bir Allah'tır O.²

Evet, varlık âleminin yaratıcısı, tektir, işleri hikmet üzeredir, her şeye gücü yeter, hayat ve devamı, her şeyin idaresi O'nun elindedir, hiçbir varlık O'nun gücünün kapsamı dışında değildir, rahmandır, rahimdir, halimdir. Hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır, cisim ve madde niteliklerini taşımaz, eşsiz ve sınırsızdır, ilmi herkesi ve her şeyi kuşatmıştır, tüm varlıklara egemendir, ezeli ve ebedîdir.

1- İhlas Suresi

2- Nehcü'l-Belâğa, mektup: 31

ADL

Şia Ekolü'nün inanç esaslarından biri de Allah'ın adil olmasıdır. Zira adalet, kemal sıfatlarından birisidir. Yüce Allah da tüm kemal sıfatlara sahiptir ve her türlü eksiklikten münezzehtir. Dolayısıyla Allah'ın işlerinde zulüm ve kötülük söz konusu olamaz. Ayrıca zulüm ve kötülük bilgisizlikten, acizlikten ve ihtiyaçtan kaynaklanır. Oysa yüce Allah, her şeye âlimdir, her şeye güç yetirendir ve hiçbir şeye muhtaç değildir. Buna göre Müslüman birisi, Allah'ın adil olduğuna ve bütün işlerde adaleti gözettiğine inanmalıdır.

Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

Allah adaleti ayakta tutarak, kendisinden başka tanrı olmadığına tanıklık etti, melekler ve gerçek bilgi sahibi âlimler de.¹

Aklın hükmettiği ve ayetlerden ve hadislerden anlaşıldığı üzere, Allah adildir, her şeyi düzenli, belli bir hesap ve ölçü üzere yaratmıştır. Varlık âlemini uyum ve denge kuşatmıştır. Hz. Resulullah şöyle buyurmuştur: *"Gökler ve yer, adl ile durur."*

Elbette bilgimiz çok geniş değildir, yaratıkların hepsini araştırmış değiliz ve böyle bir şeye de gücümüz yetmez; ancak ilgilendiğimiz ve bildiğimiz her bir parçada, egemen olan nizamı, şaşırtıcı hesabı ve uyumu apaçık görürüz. Buradan varlık âleminin yaratıcısının adil olduğuna yakın ederiz.

1- Âl-i İmrân Suresi, ayet: 18

Buna göre, yüce Allah hem varlıkları yaratma, hem de kıyamet günü yaratıkları hesaba çekme hususunda adildir. Her şeyi, maslahat üzere yaratmıştır, istihkak ve yeteneklere göre birini mükâfatlandırır veya cezalandırır. Şimdiye kadar böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacaktır. Hiçbir yaratığa zulüm yapılmamıştır, yapılmaz da. İleri sürülen eksiklik, çirkinlik, zarar, kötülük vb. olgular, karşıtları olan çokluk, güzellik, kâr, iyilik gibi olgularla mukayese edildiğinde ortaya çıkar. Yoksa her şey kendi yerinde, her durum kendi zarfında ve varlık âleminin bütünü içerisinde ele alınır ve değerlendirilirse, yerinde ve salt hayır olduğu anlaşılacaktır.

Yüce Allah insanı, muhtar yani irade ve seçim yeteneğine sahip olarak yaratmıştır, iyi ve kötüyü ayırt etmesi için ona akıl gücü vermiştir, güzeli ve çirkinini ayırt etme hususunda kendine yardımcı olmaları, mutluluğa ve hayır yollarına davet etmeleri, çirkin işlerden, şekavet ve bedbahtlığa sebep olan unsurlardan sakındırmaları için peygamberler göndermiştir. Tüm bunlar yerinde, insanın hayrına ve salt hayır olan hususlardır. Buna göre, insan hayır yolunu seçerse, sevabı ve mükâfatı, kötülüğü seçerse cezayı hak eder. Yüce Allah kıyamet günü adalet üzere iyilik sahibini ödüllendirir, kötülük sahibini de kötülüğüne uygun şekilde cezalandırır. Bu, adaletin gereğidir, asla zulüm olarak nitelendirilemez.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

**Biz, kıyamet günü için adalet terazileri kurarız.
Artık kimseye, hiçbir şekilde haksızlık edilmez.¹**

1- Enbiyâ Suresi, ayet: 47

NÜBÜVVET

Daha önce de belirtildiği üzere insan, tevhit fıtratı üzere yaratılmıştır. Hiçbir dış etken söz konusu olmadan Allah'ı arar, O'na yaklaşmayı ister, bu yüzden ona doğru yolu gösterecek ve bu hususta ona eşlik edecek birilerine ihtiyaç duyar.

Ayrıca yüce Allah, insanın doğasına farklı hatta çelişik eğilimler ve içgüdüler bırakmıştır. Bu içgüdüler bir yol göstericinin yardımıyla mutedil duruma getirilmez, insanlar kendi başlarına bırakılacak olurlarsa, bu durum kendilerinin ve toplumun bozulmasıyla sonuçlanacaktır. İlâhî lütuf, onlara doğru yolu göstermeleri için rehberler gönderilmesini gerektirir. İnsanın maddî ve manevî ihtiyaçlarını, onu mutluluğa ve kurtuluşa götürececek yolları bilen hakîm ve sevgili Allah'ın insanı başıboş bırakması yakışık almaz. Bu yüzden, kendisiyle insanlar arasında aracı olsunlar, ilâhî mesajları katından alıp halka iletinler diye kendilerinden ve bu işe her yönüyle uygun insanlar seçip görevlendirmiştir.

Hadislerde yer aldığı üzere yüce Allah bu amaçla yüz yirmi dört bin peygamber göndermiştir. Bunlardan beşi çığır açıcı (ululazm) ve şeriat sahibi olarak bilinir: 1- Hz. Nuh 2- Hz. İbrahim 3- Hz. Musa 4- Hz. İsa 5- Hz. Muhammed. Allah'ın selâmı hepsinin üzerine olsun. Biz bunların tümünü kabullenir, hepsine saygı gösterir, hepsini günahattan, hata-dan ve sürçmelerden uzak ve masum biliriz.

Hz. Muhammed b. Abdullah'ı son peygamber ve önceki dinlerin tamamlayıcısı olarak biliriz. Ayrıca önceki peygam-

berlerin getirmiş olduğu dinleri kabul etmekle birlikte, Hz. Muhammed'in (s.a.a) tebliğ etmiş olduğu yasaların, en üstün ve en kâmil yasalar olmasından dolayı biz onun getirmiş olduğu dine inanır, ona göre hareketlerimizi ve görevimizi belirleriz.

Kısaca Hz. Resulullah'ın (s.a.a) Hayatı

Hz. Muhammed, Kureyş kabilesinin Haşim boyundandır. Babası, Haşim'in torunu ve Abdulmuttalib'in oğlu Abdullah'tır. Annesi, Kureyş kabilesinin Benî Zühre boyundan Vehab'in kızı Amine Hatun'dur.

Abdullah evlilik sonrası Şam'a yolculuk yaptı. Şam dönüşünde Medine'de vefat etti ve orada defnedildi.

Son elçi Hz. Muhammed, babasının vefatından birkaç ay sonra miladî 571 yılının Rebiyülevvel ayında kutsal Mekte şehrinde doğarak dünyayı aydınlattı. Annesi, Mekke büyüklerinin geleneği gereği süt vermesi için onu Benî Sa'd kabilesinden olan Halime Sadiyye'ye verdi. Peygamber hayatının dört yılını sütannesinin yanında geçirdi. Daha sonra annesi onu Halime'den alıp babasının akrabalarını görmesi ve onları tanıması amacıyla kendisiyle birlikte Medine'ye götürdü. Medine dönüşü Mekke Medine arası Ebvâ denilen bir konaklama yerinde annesi hayatını kaybetti ve oraya defnedildi. Bunun üzerine bakımını ilk önce dedesi Abdulmuttalib, ondan sonra ise Emirü'l-Müninin Ali'nin babası olan amcası Ebu Talib üstlendi. Yirmi beş yaşında iken, kırk yaşında olan Hatice ile evlendi. Ömrünün yirmi beş yılını onunla birlikte geçirdi, Hz. Hatice altmış beş yaşında vefat etti.

Kırk yaşında Allah tarafından peygamberliğe seçildi, kendisine tüm insanların ve cinlerin benzerini getirmekten aciz kaldığı Kur'ân-ı Kerim vahyedildi, yüce Allah onu peygamberlerin sonuncusu kıldı ve ahlâkî erdemlerle övdü onu.

Hız. Peygamber altmış üç yıl yaşadı. Mübarek ömrünü üçe ayırabiliriz:

1- Doğumundan peygamberliğe seçildiği dönemi kapsayan kırk yıl.

2- Peygamberliğe seçildikten Medine'ye hicret edene kadar geçen on üç yıllık dönem.

3- Medine'ye hicretten vefatına kadar olan on yıllık dönem.

Yaygın görüşe göre Hız. Peygamber, hicretin on birinci yılının Safer ayı Pazartesi günü Medine-i Münevvere'de Allah'ın rahmetine kavuştu.

Allah'ın salâtı, rahmeti ve selâmı onun üzerine olsun.

Peygamberi Tanımanın Yolları

Genel olarak her peygamberin nübüvveti üç şeyle bilinir ve kabul edilir: 1- Peygamberlik iddiasında bulunması. 2- Peygamberlik için gerekli liyakate sahip olması. 3- Mucize göstermesi.

1- Peygamberlik İddiası

Hız. Muhammed'in (s.a.a), miladî 611 yılında tüm dünyayı şirk, putperestlik, ateşperestlik vb. batıl inançlar kapsadığı bir dönemde kutsal Mekke şehrinde peygamberlik iddiasında bulunduğu, hayatının sonuna kadar da insanları İslâm dinine davet ettiği ve birçoğunun İslâm dinine girdiği herkes tarafından bilinmektedir.

2- Peygamberlik İçin Gerekli Liyakat

Peygamberlik iddiasında bulunan bir insan, tüm ahlâkî erdemleri kendinde bulundurmalı, nefsanî kemaller noktasında ümmetin en üstünü, en kâmilî olmalı, tüm kötü sıfatlardan, ahlâkî rezilliklerden ve çirkin eylemlerden uzak ve tertemiz olmalıdır. Bu hususta Hız. Peygamber'le ilgili olarak

tevatür düzeyinde bilgiler mevcuttur elimizde. Dost, düşman herkes onu iyi sıfatlarla övmüş, o yüce şahsiyetin kemal sıfatlarından ve iyi amellerinden haber vermiş ve onu kötü ahlâktan, kötü fiillerden ve peygamberlikle çelişen işlerden uzak ve temiz bilmişlerdir.

Kısacası, göstermiş olduğu ahlâkî erdemler, güzel sıfatlar ve güzel adap, yine dünyada özellikle Hicaz ve Arap Yarımadası'nda meydana getirdiği devrim ve değişim, ayrıca o yüce şahsiyetten tevhid, Allah'ın sıfatı, hükümler, helal ve haramlar, öğüt, ahlâk vb. konularda söylediği sözlerin her biri, onun peygamberliğe liyakatini kesinleştirmekte ve insaf sahibi birisi için asla şüphe ve tereddüde yer bırakmamaktadır.

3- Mucize Göstermek

Özetle Hz. Peygamber'le ilgili beş hususu mucize olarak değerlendirebiliriz:

- 1- Sahip olduğu ahlâkı.
- 2- Sözlerini, hitabelerini ve öğütlerini.
- 3- Yaşam tarzını.
- 4- Getirmiş olduğu kitabı.
- 5- Tertemiz Soyunu ve Ehlibeyti'ni

Hz. Peygamberle ilgili söz konusu beş mucizevî yön en iyi şekilde gerçekleşmiştir. Şöyle ki:

1- Ahlâkı:

Hz. Resulullah, gençlik döneminde doğruluk ve güvenilirlikle tanınırdı. Sabır, direniş ve cömertlikle övülürdü. Hilim ve alçak gönüllülükte benzeri yoktu, hoş ahlâkta eşsizdi, nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: "**Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.**"¹

1 - Kalem Suresi, ayet: 4

Hataları affetme hususunda kimse ona yetişemezdi. İnsanların eziyetine ve küçümsemesine karşılık şöyle derdi: *"Allah'ım, kavmimi bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar."*

Sürekli insanların hayrını isterdi, onlara düşkün idi, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametli davranırdı. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir."**¹

Güzel ahlâkı ve güler yüzlülüğü asla ashabından esirgemezdi ve onları arardı. İyi insanları kendi yanına oturturdu, onun yanında Müslümanlar arasında hayırseverlikle bilinen kimse, insanların en üstünü idi. Halka daha fazla yardımı dokunan, halkla her şeyini paylaşan kimse, onun gözünde en değerli insan idi. Allah'ı anarak bir mecliste oturur ve Allah'ı anarak bir meclisten kalkardı. Çoğu zaman kibleye doğru otururdu, kendisi için özel bir yer seçmezdi. İnsanlara öyle davranırdı ki herkes onun yanında insanların en değerlisi olduğunu sanırdı. Fazla konuşmazdı, batıl sözler sarf etmediği sürece kimsenin sözünü kesmezdi, kimseyi kınamazdı, kimseyi azarlamazdı, halkın hatalarını araştırmazdı. Tüm insanlara ahlâklı davranırdı, yabancıların ve bedevî Arapların edepsizliğine sabrederdi, yerde otururdu, fakirlerle ve düşkünlerle bir araya gelirdi, onlarla yemek yerdi, yeme ve içme hususunda normal insanları ölçü alırdı. Gördüğü herkese selâm verirdi, el sıkışmak için ilk önce o elini uzatırdı, önünde kimseyi bekletmezdi. İlim, doğruluk ve ahlâk sahiplerine değer verirdi, hikmeti, ilmi, hilmi, adaleti, cesareti, sevgisi herkesten üstündü. Yaşlılara saygılı davranır, küçükleri sever, yabancıları gözetirdi, mümkün olduğunca yalnız yemek yemezdi, kendisinden dirhem ve dinar miras bırakmadı.

1- Tevbe Suresi, ayet: 128

Üstün cesaretiyle ilgili olarak Hz. Ali şöyle diyor: "*Savaşın kızıştığı sıralarda, Resulullah'a sığınırđık.*"

Hataları affetmesi ve hoşgörüsü o kadardı ki, Mekke fethinde Kâbe'nin kapısına tutundu ve Mekkelilere şöyle seslendi: "*Ey Kureyşliler, görüşünüz nedir, benim size ne yapacağımı bekliyorsunuz?*"

Mekkeliler: "Hayır söylüyor ve hayır umuyoruz. Sen bizim için kerem sahibi bir kardeş, kerem sahibi bir yeğensin. Bize galip oldun, istediğini yapabilirsin." dediler. Hz. Peygamber (s.a.a) bu sözler üzerine duygulandı ve gözleri yaşardı. Bunu gören Mekkeliler yüksek sesle ağlamaya başladılar. Daha sonra Hz. Peygamber (s.a.a), "*Size kardeşim Yusuf'un dediğini söylüyorum: "Bugün sizi kınama yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir."*¹

Dolayısıyla yaptıklarını affetti ve onları cezalandırmaktan vazgeçti ve "*Gidin, serbestsiniz!*" buyurdu.

2- Sözleri:

Bu husus, Hz. Peygamber'in (s.a.a) sözlerini, hitabelerini, öğütlerini içeren ayrıntılı eserlere bakılacak olursa, aydınlık kazanacaktır.

3- Yaşam Tarzı:

Hz. Peygamber'in (s.a.a) doğumundan vefatına kadar tüm yaptıklarını ve sergilediği tavırları mucize olarak değerlendirmek gerekir. Onun yaşadığı ortam, Hicaz halkının özellikle o dönemde yaşayan insanların ruh yapısı üzerinde azıcık düşünecek olursak, onun yaşamının mucize türünden olduğu anlaşılacaktır. Evet o, dikenlikte yeşeren bir gül misali etrafındaki dikenlerin kokusunu üzerinde bulundurmanın yanı sıra onların değişmesine vesile oldu. Yaşadığı toplumdan etkilenmek bir yana toplumun kendisine uymasını sağladı.

1- Yusuf Suresi, ayet: 92

Yirmi üç yıl zarfında birçok engellere ve zorluklara rağmen her birinin gerçekleşmesi ve yerine oturması uzun yıllar isteyen dört büyük işi başardı. Onları şöyle açıklayabiliriz:

a) Yaşadığı dönemde mevcut dinlere rağmen, yeni ilâhî din getirdi ve halkın o dine yönelmesini sağladı. Öyle ki bugün bile yüz milyonların gönlünde taht kurmuştur. İnsanlara egemen olmak zor iş sayılmaz, ancak insanların özellikle o dönemin cahil ve mutaassıp insanların gönlünü fethetmek, gönülden itaat etmelerini sağlamak pek de kolay değildir.

b) Aralarında düşmanlık ve kan davası olan ve sürekli birbirleriyle savaşan kabilelerden tek millet oluşturdu, onları gerçek anlamıyla birbirlerine kardeş etti. Aralarında gerçek anlamda özgürlüğü, eşitliği ve birliği sağladı, birkaç yıl sonra farklı ırklardan bugün bile varlığını koruyan hatta gün be gün artmakta olan "Ümmet-i Muhammed" adında bir topluluk oluşturdu.

c) Her birinin kendine özgü büyüğü olan, başına buyrukluğa alışan ve merkezî güç ve hükümeti asla bilmeyen dağınık kabilelerden, temelini özgürlüğün ve istiklâlin oluşturduğu egemen bir devlet kurdu. Gücü ve nüfuzu o kadar arttı ki, bir asır sonra dünyanın mutlak hâkimi hâline geldi.

Hz. Peygamber, kendilerini gücün doruk noktasında gören ve Arapları hiçe sayan döneminin padişahlarına bir günde altı mektup yazdı ve onları İslâm dinine davet etti.

Eline Hz. Peygamber'in mektubu ulaşan ve efendimizin adının onun adından önce yazıldığını gören İran padişahu sinirlendi ve memurlarına Medine'ye gitmelerini ve onu yakalayıp yanına getirmelerini emretti.

Firdevsî mağrur İran padişahının dilinden şu içerikte şiir söylemiştir:

Kertenkele ve deve sütünden beslenen Araplar!

Padişahlık tacını arzular hâle mi gelmişler?!

Padişahlar, hâla onları Habeş'in küçük ordusu karşısında en küçük bir direniş sergilemeden Mekke'yi boşaltan, evlerini ve barklarını bırakıp etraftaki dağlara sığınan Araplar olarak görüyorlardı. Onların ilâhi bir öndere ve semavî bir kitaba sahip olduklarını ve önceki Arapların artık kalmadığını göz ardı ediyorlardı.

d) Yirmi üç yıl zarfında insanın tüm boyutlarını ve ihtiyaçlarını kapsayan, bugüne ve kıyamete dek tazeliğini koruyan, dünya ve ahiret mutluluğunu kazandıran ve hiç eskimeyen kanunlar getirdi.

Muhammed'in helâli kıyamete kadar helâl, haramı ise, kıyamete kadar haramdır.¹

İnsanın yaşantısı ile ilgili bu yasalar, canlılığını korumuştur. Bunlar bugün bile ilmî merkezlerde, ilim havzalarında, fıkıh dalı (furu-i din ve insanın ameliyle ilgili hükümler) adı altında büyük müçtehitler tarafından inceleme konusudur.

4- Getirdiği Kitap:

Hız. Peygamber'in (s.a.a) kesin kanıtı ve ebedî mucizesi Kur'ân-ı Kerim'dir. Bu kutsal kitap yirmi üç yıl zarfında Hız. Peygamber'e indi. İndiği günden bu yana farklı toplumlarda farklı açılardan incelenmiş, bilginlerin dikkatini kendine çekmiş, yüzyıllar boyunca kendi konumunu korumuş, her türlü tahriften masun kalmış, kelimeleri, anlamları ve gerçekleriyle ilgili olarak yüzlerce kitap ve tefsir yazılmıştır. Yüce Allah onu korumaya güvence vermiş ve şöyle buyurmuştur:

O zikri (kitabı) biz indirdik biz; ve onun koruyucusu da elbette biziz.²

1- Usul-i Kâfi, c.1, s.58, hadis: 19

2- Hicr Suresi, ayet: 9

5- Tertemiz Soyu:

Hız. Peygamber'in mucize olarak değerdendirilecek bir diğer yönü, onun tertemiz soyu ve her türlü hata ve günah-tan arındırılmış Ehlibeyti'dir. Şöyle ki, ancak nübüvvet makamına sahip birisi, böylesine tertemiz bir kız ve tertemiz önderler topluma kazandırabilir. Ehlibeyt'in yaşam tarzına, sözlerine ve eylemlerine insaflı bir yaklaşım sergileyebilen insan, her birinin Kur'ân-ı Kerim gibi Hız. Peygamber'in nübüvvetine birer kanıt ve başlı başına mucize olduğu sonucuna varır. Hız. Resulullah'ın (s.a.a) peygamberliğine dair Ehlibeyt'in varlığı dışında başka hiçbir delil olmasaydı, bu delil tek başına yeterli olurdu ve bu hususta kimseye bahane fırsatı bırakmaz, hücceti tamamlardı. Bu konu daha fazla açıklama ister, ancak kitabımızın amacıyla uyuşmadığı ve kendimi bu gerçeğin küçücük bir köşesini yansıtmaktan daha küçük gördüğüm için bu kadarıyla yetiniyorum.

İMAMET

Ehlibeyt Ekolü izleyicilerine özgü temel inançlardan bir diğeri de imamet konusudur.

Nübüvvet konusundaki açıklamalardan din ve toplum açısından imamın varlığının tıpkı peygamberin varlığı gibi olduğu anlaşıldı. Peygamber yüce Allah tarafından belirlenmesi gerektiği gibi, dinin koruyucusu ve açıklayıcısı konumunda olan imam ve halife de Allah tarafından belirlenmelidir. Halkın Peygamber için halife tayin etme yetkisi yoktur, aslında bunu isteseler de yapma gücüne sahip değildirler. Halkın ilâhî hükümleri ve Nebevî şeriatı açıklayacak birisini seçme yetkilerinin olmamasına gösterilebilecek birçok delil vardır. Biz bazılarına işaret etmekle yetiniyoruz:

1- Daha önce açıklandığı üzere imamet makamı nübüvvet makamını izler ve onun gibi ilâhî bir makamdır. Dolayısıyla peygamberlerin gönderilmesini zorunlu kılan kâritlar aynı zamanda imamın tayinini de zorunlu kılar. Kısacası iki konunun delilleri aynıdır.

2- Bilindiği üzere imamın varlığı din, Kur'ân ve ümmet için sayısız maslahatları içerir ve kendinde hiçbir zararı ve olumsuzluğu barındırmaz. Öyleyse, hakîm Allah'ın adaleti ve lütfü, imamın tayinini gerekli kılar. Çünkü imam tayin edilmediği takdirde halka ve dine yönelik söz konusu faydaların ve maslahatların kaybının yanı sıra Hz. Peygamber'in din, Kur'ân ve şeriatla ilgili olarak çektiği onca zahmetlerin ve çabaların boşuna gitmesi ve hepsinin unutulması gibi büyük bir zarar söz konusudur. Bu ise amaçla çelişen

bir durumdur. Amaçla çelişen ve onu çürütecek şeyleri yapmak ise, Allah'a yakışmaz ve O'ndan böyle bir şeyin meydana gelmesi muhaldir.

3- İmametle ilgili kanıtlarda yer aldığı üzere, imam masum olmalı, insanî erdemlerin tümünü kendinde bulundurmalı, tüm nefsanî rezilliklerden uzak kalmalı, ümmetin muhtaç olduğu şeyleri bilmeli, kafaları karıştıran tüm şüpheleri giderebilmeli, kısacası her yönden kâmil olmalıdır. Söz konusu olguların çoğu batınî ve gizli şeyler olduğundan, bunları gayptan haberdar olan yüce Allah'tan başkası bilemez. Bu yüzden halk bu sıfatlara sahip insanı belirleyemez. **"Allah mesajını koyacağı yeri (elçilik görevini kime vereceğini) bilir."**¹ İnsanlar böyle birini tayin edemezler ve tayin etme yetkisine de sahip değildiler.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Rabbini dilediğini yaratır ve seçer. Seçim onlara ait değildir."**²

Dolayısıyla imamı ve Peygamber'in halifesini tayin etmek, yüce Allah'a aittir ve insanların yetkisinde değildir.

Bu esas üzere biz Allah'ın emri ve tayiniyle Hz. Resulullah'ın imamet ve önderlik için isim ve belirtileriyle on iki masum şahsı tanıttığına inanırız.

İlk İmam

Hz. Resulullah (s.a.a) davetinin genel ilân aşamasına girişirken kendisinden sonraki imamı ve halifeyi belirledi ve insanlara tanıttı.

Hz. Resulullah (s.a.a) bi'setin üçüncü yılına kadar İslâm'a daveti gizli gerçekleştiriyordu. Sonunda Allah'tan, **"(Önce) en yakın akrabasını uyar."** emri geldi.³ Bunun üzerine

1- En'âm Suresi, ayet: 124

2- Kasas Suresi, ayet: 68

3- Şuarâ, 214

Hız. Peygamber (s.a.a) sayıları kırkı bulan en yakın akrabalarını bir toplantıya çağırıldı. Yemekten sonra Hız. Peygamber (s.a.a) şu konuşmayı yaptı:

Ey Abdulmuttalip oğulları! Allah'a yemin ederim ki, ben Arap gençleri arasında benim size getirdiğim bu mesajdan daha hayırlısını getiren birini bilmiyorum. Ben size dünyanın ve ahiretin hayrını getirdim. Yüce Allah bana sizleri O'na çağırmanı emretti. Aranızdan hanginiz bu konuda bana iman edecek ve beni destekleyecek olursa o benim kardeşim, vasim ve aranızdaki halifem olacaktır.

Hepsi sustu, yaşça herkesten küçük olan Hız. Ali hariç. O ayağa fırladı ve *"Ey Allah'ın Resulü, Allah'ın sana gönderdiği mesaj konusunda ben senin yardımcın, destekleyicin olurum."* dedi.

Hız. Peygamber (s.a.a) elini Ali'nin boynuna koyarak şöyle dedi:

Bu, benim kardeşim, vasim ve aranızdaki halifemdir. Sözüünü dinleyin ve ona itaat edin.

Hız. Peygamber böyle deyince toplantıya katılanlar hemen ayağa kalkarak toplantı yerini terk ettiler. Dağılırken Ebu Talib'e: "Yeğenin sana oğlunun sözünü dinleyip ona itaat etmeni emretti." diyerek onu alaya aldılar.

Bu hadisi, bir çok Ehlisünnet alimi nakletmiştir. İbn Cerir, İbn Ebi Hatem, İbn Mürdeveyh, Ebu Nuaym, Beyhakî, Salebî, Taberî, İbn Esîr, Ebu'l-Fida... örnek verilebilir.¹

Bu hadisten de anlaşıldığı üzere, nübüvvete çağrı ile imamete çağrı birlikte gerçekleştirilmiştir, Resulullah (s.a.a) nübüvvete ve onun kabulüne verdiği önemi imamete de vermiştir, nübüvveti kabullenip imameti reddetmek İslâm çağrısıyla bağdaşmaz ve Resulullah'ın amacını temin etmez.

1- Bu konuda bk. el-Müracaat ve İhkaku'l-Hak, c.4

Bu olaydan sonra da Hz. Peygamber (s.a.a), çeşitli fırsatlarda, farklı ifadelerle Hz. Ali'nin imametini insanlara açıkladı. Bu konuda birçok kez ayet de indi. Ancak en önemli olay Hz. Peygamber'in (s.a.a) ömrünün sonlarına doğru gerçekleşti. Hz. Peygamber (s.a.a) hicretin onuncu yılında Mekke'ye gitti, hac amellerini yaptı. Bu, onun yaşadığı son yılı idi. Bu yüzden bu hacca "Haccetü'l-Veda" (Veda Haccı) denmiştir. Bu son haccında Hz. Peygamber'e (s.a.a) eşlik edenlerin sayısının yüz yirmi bine vardığını söyleyenler de vardır.

Özetle Gadir-i Hum Olayı

Hac ibadetlerini bitirdikten sonra Hz. Peygamber (s.a.a) Medine'ye doğru yöneldi. Gadir-i Hum denen bölgeye vardığında Cebrail-i Emin indi ve hazretin durmasını istedi. Resulullah tarafından diğerlerinin de durması istendi. Hz. Peygamber'e bu yolculukta eşlik edenler sıcak, susuz ve kupkuru bu çölde anî duruştan şaşırdılar ve kendi kendilerine "Kuşkusuz Allah tarafından önemli bir emir gelmiştir." diye söylendiler. İşte bu arada şu ayet indi:

Ey Elçi, Rabbin tarafından sana indirilen mesajı tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan, O'nun elçisi olma görevini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Allah kâfirleri (bu mesajı inkâr edenleri) amaçlarına ulaştırmaz.¹

Müezzin insanları öğle namazına çağırdı. Namaz kıldıktan sonra Hz. Peygamber (s.a.a) deve eyerlerinden üst üste yığılarak hazırlanan minbere çıktı ve Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra şu konuşmayı yaptı:

1- Mâide Suresi, ayet: 67

Ey insanlar, yakında çağrılacağım ve o çağrıya icabet edeceğim (dünyadan göçüp gideceğim). Ben sorumluyum, siz de sorumlusunuz...

Benim arkamdan iki değerli emanetime karşı nasıl davranacağınıza bakın.

Dinleyenlerden biri: "Ey Allah'ın Resulü! Bu iki değerli emanet nelerdir?" diye seslendi. Hz. Peygamber (s.a.a) bu soruya şu cevabı verdi:

En büyük emanet Allah'ın kitabıdır. Bir tarafı yüce Allah'ın elinde, öbür tarafı sizin ellerinizdedir. Ona sarılın, o takdirde doğru yolu kaybetmezsiniz. İki emanetin diğeri ve küçüğü, benim soyumdur. Lütufkâr ve her şeyden haberdar olan Allah bu ikisinin cennette benim yanıma gelinceye kadar birbirinden ayrılmayacaklarını haber verdi. Öyleyse bu ikisinin önüne geçmeyin; yoksa helâk olursunuz. Gerilerinde de kalmayın, yoksa yine helâk olursunuz.

Sonra insanlar Hz. Peygamber'in (s.a.a), etrafına baktığını ve birilerini aradığını gördü. Gözü Hz. Ali'ye ilişince eğildi, elini tuttu ve her ikisinin koltuk altı beyazlığı görülecek şekilde havaya kaldırdı. Onu oradaki Müslümanların tümü tanıdı. Arkasından karşısındakilere: "*Ey insanlar! Müminler için kendilerinden önde gelen kimse kimdir?*" diye sordu.

Dinleyenlerin: "Allah ve O'nun Resulü daha iyi bilir!" karşılığını vermeleri üzerine Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle dedi:

Allah benim mevlâm ve ben müminlerin Mevlâsıyım. Ben müminler için kendilerinden daha evlâ (onlar üzerinde tasarruf ve yetki sahibi) kişiyim. Ben kimin önderi, velisi isem, Ali de onun önderi ve velisidir.

Hız. Peygamber bu son cümleyi üç veya dört kere üst üste tekrarladı. Arkasından şöyle dedi:

Allah'ım! Kim ona dost olursa, sen de onun dostu ol. Kim onun düşmanı olursa, sen de ona düşman ol. Kim onu severse, sen de onu sev. Kim ondan nefret ederse, sen de ondan nefret et. Kim onu desteklerse, sen de onu destekle. Kim onu yüzüstü bırakırsa, sen de onu yüzüstü bırak. O ne tarafa dönerse, hakkı da onunla birlikte o tarafa döndür.

Özetini naklettiğimiz uzun sözlerin arkasından oradaki kalabalık henüz dağılmadan şu ayet indi:

Bugün sizin dininizi kemale erdirdim, size nime-timi tamamladım ve size din olarak İslâm'a razı oldum.¹

Bunun üzerine halk heyecan ve sevince boğulmuşlardı, Emirü'l-Müminin'i kutluyorlardı. Ebu Bekir ve Ömer de insanların huzurunda İmam Ali'yi şu sözlerle kutladılar: "Kutlu olsun, kutlu olsun sana, ey Ebu Talib'in oğlu! Benim ve erkek-kadın bütün müminlerin önderi olarak sabahladın ve akşamladın."

Hassan b. Sabit, Hz. Peygamber'in (s.a.a) hutbesinden sonra izin alıp sonra, birkaç beyitlik şiir okudu. Onun Hz. Peygamber'in (s.a.a) karşısında okuduğu şiirin iki beytini burada naklediyoruz:

Hz. Peygamber (s.a.a) ona, şöyle dedi: "Kalk Ya Ali! Ben senin, / benden sonra halkın imamı ve onların hidayetçisi olmana razı oldum."

Özetle Gadir-i Hum olayı bu anlatılanlardan ibaretti. Bu olayı Şia âlimlerinin yanı sıra birçok Ehlisünnet âlimi de kendi eserlerinde kaydetmişlerdir. Onlardan bazıları şöyledir:

Ebu Said Secistanî, Ebu Nuaym İsfahanî, Ebu'l-Hasan Vahidî Nişaburî, İbn Asakir Şafîi, Fahr-i Razi, Hameveynî, İbn Sabbağ Malikî, Celaleddin Suyutî, Alusî, Kunduzî, Bed-

1- Mâide, 3

reddin Hanefî, Mısırlı Şeyh Muhammed Abdüh... (Bu hususta Allame Eminî'nin el-Gadir kitabına bakınız.)

Bu hadisi nakleden Ehlisünnet âlimleri çeşitli nedenlerden dolayı ya hadisi farklı yorumlamışlardır ya da önemsememişlerdir. Yüce Allah herkesi sevdiği ile haşretsin.

Bu hadisi görmezden gelmeye veya farklı yorumlaya dursunlar, peki kendilerinin de naklettiği genel ilân aşamasıyla ilgili hadisle, Sekaleyn hadisiyle ve Hz. Ali ve diğer Ehlibeyt İmamları'nın imametiyile ilgili diğer hadislerle ne yapacaklar?! Bu hadislerin her biri birer kanıttır. Sayılarının çokluğu ve tevatürleri nedeniyle görmezden gelinemez veya farklı yorumlanamazlar. **"Helak olan açık delille helak olsun; yaşayan da açık delille yaşasın."**¹

Ehlibeyt İmamları

Kitapta özet yöntemini esas aldığımız için Ehlibeyt İmamları'nın hayatına değinmiyor, isimlerine yer vermekle yetiniyoruz. Hz. Peygamber'in (s.a.a) hak vasileri olan on iki Ehlibeyt İmamları'nın isimleri sırasıyla şunlardır:

- 1- İmam Ali İbn Ebu Talib.
- 2- İmam Hasan Müçteba.
- 3- İmam Hüseyin.
- 4- İmam Ali b. Hüseyin Zeynelabidin.
- 5- İmam Muhammed Bâkır.
- 6- İmam Cafer Sadık.
- 7- İmam Musa Kâzım.
- 8- İmam Ali Rıza.
- 9- İmam Muhammed Taki (Cevad).
- 10- İmam Ali Naki (Hadi).
- 11- İmam Hasan Askerî.
- 12- İmam Mehdi Kâim.

1- Enfal Suresi, ayet: 42

Ehlibeyt İmamları'nın on ikincisi hâlihazırda yaşamaktadır, ancak insanlar onu tanıyamazlar. Zamanı geldiğinde Allah'ın emriyle zuhur edecek, evrensel adalet hükümetini kuracak ve dünyayı hak ve adaletle dolduracaktır. Yüce Allah zuhurunu çabuklaştırsın.

Şunu da hatırlatalım ki, biz Şiîler Hz. Peygamber'in (s.a.a) değerli kızı ve Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin (a.s) eşsiz eşi Hz. Fatıma'yı (ona selâm olsun), imamların annesi, imametin mihverî, velayetin merkezi ve iki cihan kadınlarının en üstünü biliriz. O, bütün zamanlarda tüm insanlar için örnektir, masum olduğu için sözü, eylemi ve onayı hüccettir [bizim için şer'î delil teşkil eder]. Onun rızası Allah'ın ve Peygamber'inin rızası, öfkesi Allah'ın ve Peygamber'inin öfkesi demektir.

İsimlerini sıraladığımız yüce şahsiyetler, Hz. Peygamber'in (s.a.a) Ehlibeyt'i ve onun soyundandırlar. Onlar, Hz. Peygamber'in niteliklerini taşırlar. Bu yüzden defalarca Hz. Peygamber (s.a.a) onlarla ilgili insanlara tavsiyelerde bulunmuş ve onları Kur'ân'la birlikte anarak şöyle buyurmuştur:

Aranızda iki değerli emanet bırakıyorum: Biri Allah'ın kitabı, diğeri ise, benim soyum ve Ehlibeytim'dir. Onlara sarıldığınız takdirde doğru yolu kaybetmezsiniz.¹

Yüce Allah onlara iki ağır ve önemli sorumluluk yüklemiştir: Birincisi, dinî önderlik, insanları dine hidayet etme, Kur'ân'ı, Resulullah'ın sünnetini ve ilâhî ilhamları esas alarak insanlara dinî öğretileri, ahlâkı, dinle ve dünya ile ilgili kuralları öğretmesidir.

İkincisi, siyasî önderlik, toplumu idare etmek ve tüm boyutlarda İslâm hükümetinin kurallarını tam anlamıyla uygulamaktır.

1- Biharu'l-Envar, c.5, s.68, hadis: 1

Allah'ım! Biz Sen'den İslâm ve ehline izzet bağışlayacağını; nifak ve ehlini zelil edeceğin onurlu bir devletin tahakkuk bulmasını istiyoruz. Öyle bir devlet ki, bizi o devlette, itaatine davet edenlerden ve hidayet yolunun öncülerinden kılasın; onun vesilesiyle dünya ve ahiret kerametini bize ihsan edesin... Muhammed ve tertemiz Ehlibeyti hakkına; âmin ey âlemlerin Rabbi!

Hız. Mehdi İle İlgili Hadislerin Fihristi

Burada Hz. Mehdi (Allah zuhurunu yakınlaştırsın) ile ilgili olarak Şia ve Ehlişünnet kanalıyla nakledilen hadislerin fihristini sunmayı uygun görüyoruz:

1- İmamların, birincisinin Hz. Ali, sonuncusunun ise Hz. Mehdi olmak üzere on iki olduğunu bildiren hadisler: 91 hadis.

2- Hz. Mehdi'nin Hz. Peygamber (s.a.a) hanedanından olduğunu bildiren hadisler: 389 hadis.

3- Hz. Mehdi'nin Hz. Ali hanedanından olduğunu ifade eden hadisler: 214 hadis.

4- Hz. Mehdi'nin Hz. Fatımatü'z-Zehra'nın evlatlarından olduğunu ifade eden hadisler: 192 hadis.

5- Hz. Mehdi'nin Hz. İmam Hüseyin'in dokuzuncu torunu olduğunu içeren hadisler: 148 hadis.

6- Hz. Mehdi'nin İmam Zeynelabidin'in torunu olduğunu ifade eden hadisler: 185 hadis.

7- Hz. Mehdi'nin Hz. İmam Hasan Askerî'nin oğlu olduğunu ifade eden hadisler: 148 hadis.

8- Hz. Mehdi'nin on ikinci ve son imam olduğunu açıklayan hadisler: 136 hadis.

9- Hz. Mehdi'nin doğumuyla ilgili hadisler: 214 hadis.

10- Hz. Mehdi'nin uzun ömürlü oluşu ile ilgili hadisler: 318 hadis.

11- Hz. Mehdi'nin uzun gaybet döneminin olacağını açıklayan hadisler: 91 hadis.

12- Hz. Mehdi'nin zuhurunu müjdeleyen hadisler: 657 hadis.

13- Hz. Mehdi'nin bizzat yeryüzünü adaletle dolduracağını açıklayan hadisler: 123 hadis.

14- Hz. Mehdi ile İslâm dininin bütün dünyayı kapsayacağını ifadeden hadisler: 47 hadis.

Bunlara göre Hz. Mehdi ile ilgili hadislerin toplamı 2953'e ulaşmaktadır.

MEAD

Bütün ilâhî dinlerin ve semavî kitapların ortak kabulünü taşıyan temel inançlardan bir diğeri, ruhun bedene dönüşü ve ahiret âlemine intikalidir. Şöyle ki, insanın hayatı ölmekle son bulmayacak, sadece bu dünyadan başka bir dünyaya gidecek ve o dünyada iyi ya da kötü amellerinin karşılığını görecektir.

O gün insanlar, ayrı ayrı gruplar halinde (kabirlerden) çıkarlar ki, yaptıkları işler kendilerine gösterilsin. Artık kim zerre ağırlığınca hayır yapmışsa onu görür. Ve kim zerre ağırlığınca şer yapmışsa onu görür.¹

İnsanın sınır tanımayan nefsinin kötülük yapmaktan, başkalarının hakkına tecavüz etmekten alıkoyan yegâne etken, mead inancıdır. İnsanoğlunu şehvet düşkünlüğünden, kötülüklerden, çirkinliklerden engelleyen şey, hesaba çekileceğini ve cezalandırılacağını bilmesidir. Gizlide ve açıkta insanın amelini ve tavrını gözeten gizli polis, ceza ve ödülün varlığına ve hiçbir amelin karşılıksız kalmayacağına inanmasıdır. Kur'ân-ı Kerim'de iman ve müminlerin durumu açıklanırken imanın iki temel (Allah'a ve kıyamet gününe inanmak) üzerine kurulu olduğu vurgulanır, daha sonra imanın gerekleri olan takva ve salih amel üzerinde durulur.

Aslında meada inanmak, Allah'a inanmanın gereğidir, Allah'a inanan kimse, meadı kabullenme zorundadır ve on-

1- Zilzal Suresi, ayet: 5-8

dan kaçış yolu bulamaz. Bu yüzden tüm ilâhî dinler ve peygamberlerin izleyicileri meadî kabullenmişlerdir.

Kısacası meadî, akîl delillerle, Kur'ân ayetleri ile, mütevatir hadislerle ve tüm dinlerin tartışma götürmeyen bir gerçeği olarak ispatlamak mümkündür. Allah'ın varlığını kabul eden herkes, meadîn yani yeniden dirilişin, hesaba çekilişin, ödül ve cezanın, cennet ve cehennem varlığını kabul eder. Biraz önce de belirtildiği üzere, ayetlerde ve hadislerde ahirete iman, Allah'a imanın bir gereği ve Allah'a imanun yanında söz konusu edilmiş ve her ikisi aynı temel üzerine oturtulmuştur.

Dolayısıyla, insanın dinin dört temel aslına inanmasını gerektiren kanıtlar kuşkusuz meadî kabullenmeyi de gerektirir. Söz konusu kanıtlar gereği, kıyamet gününün varlığına inanır ve onu Allah'ın adaletinin ve hikmetinin gereği biliriz.

Buraya kadar sunulanlar, dinî inançlardan sadece bir özet idi. Ayrıntılı bilgi için daha kapsamlı ve bu hususta daha fazla kanıtlara yer verilen eserlere bakılabilir. Dinî inançları bilmenin önemi hakkında İmam Ali'nin şu sözlerinin yeterli olacağını sanıyorum:

Dinin evveli O'nu tanımaktır. Tanıyışın kemâli, O'nu tasdik etmektir. Tasdik edişin kemâli, O'nu bir bilmektir. Bir bilişin kemâli, O'na karşı ihlastır.¹

Kitabımızın bu bölümünü Hz. Mehdi'den (a.s) nakledilen şu duayla noktalıyoruz:

Allah'ım, kendini bana tanı, eğer kendini bana tanıtmazsan Resulünü tanıyamam; Allah'ım, Resulünü bana tanı, eğer Resulünü bana tanıtmazsan hüccetini tanıyamam; Allah'ım, hüccetini bana tanı, eğer hüccetini tanıtmazsan dinimden saparım.

1- Nehcü'l-Belâğa, hutbe: 1

Allah'ım, Muhammed ve tertemiz Ehlibeyti hakkına iş-
lerimizin akıbetini hayırlı kıl, onların tümüne rahmet et, kı-
yamete dek düşmanlarına lânet eyle.

II. Bölüm

ÖZETLE İLMİHÂL

İÇTİHAT VE TAKLİT

İnsan dinî hükümler konusunda içtihat eder veya birini taklit eder ve böylece görevini yerine getirir.

İçtihat; dinî hükümleri kaynaklarından özellikle Kur'-ân'dan ve masumların hadislerinden çıkarma becerisi demektir. Bu beceri, İslâmî ilimleri öğrendikten ve bu yolda çok çaba sarf ettikten sonra ilâhî lütuf sonucu oluşur. İlimde bu beceriye ulaşan kimseye "müçtehit" denir.

Taklit; uymak ve izlemek anlamına gelir. Burada kastedilen, müçtehidin fetvasına uymak ve onu izlemektir; yani, insanın kendi işlerini müçtehidin fetvasına göre ayarlamasıdır.

Hüküm 1- İnsanların kendisine taklit ettiği müçtehide "taklit mercii", ona uyan kimseye de "mukallit" denir.

2- Müçtehit olmayan, hükümleri ve ilâhî emirleri kaynaklarından çıkarma becerisine sahip olmayan insan, bir müçtehidi taklit etmelidir yani, işlerini onun fetvalarına göre ayarlamalıdır.

3- İnsanların genelinin görevi dinî hükümler hususunda taklit etmektir. Çünkü hükümler hususunda içtihat edecek veya [üzerine düşen görevini yerine getirdiğinden emin olabilecek bir şekilde] ihtiyat edebilecek pek az insan vardır.

4- Taklit edilecek müçtehit şu özelliklere sahip olmalıdır:

- * Adil
- * Yaşayan
- * Erkek
- * Bulûğ çağına ermiş

- * Akıllı
- * Helâlzâde
- * Şia-i İsna Aşeriyye (=İmamiyye Şiası)
- * Bilgi açısından diğer müçtehitlerden üstün olmalıdır.

5- İnsan ilk kez, ölmüş olan müçtehidini taklit edemez. Ama taklit ettikten sonra müçtehit ölürse bir sonraki hükümde açıklandığı üzere onu taklit edebilir.

6- İnsanın taklit ettiği müçtehit ölürse, onun yaşayan müçtehitinden daha bilgili olması durumunda taklidini devam ettirmelidir. Yaşayan müçtehidin daha bilgili olması durumunda ölen müçtehidin taklidini bırakmalı ve onu taklit etmelidir. Bilgi hususunda eşit derecede olurlar veya hangisinin üstün olduğu bilinmezse, insan seçenek hakkına sahip olur, isterse ölmüş müçtehidini, isterse de yaşayan müçtehidini taklit eder.

7- Müçtehit ve müçtehitler arasında en bilgili olan şahıs üç yolla tanınabilir:

* İnsanın kendisi bu hususta kesin bilgi edinir veya emin olur; meselâ, kendisi ilim ehlinde olur, müçtehidini ve müçtehitler arasında en bilgili olanı tanıma gücüne sahip olur.

* Müçtehidini ve müçtehitler arasında en bilgili olanını teşhis edebilen iki adil ve âlim şahıs, bir kimsenin müçtehit veya müçtehitler arasında en bilgili olduğunu tasdik ederler; ancak bu, diğer iki adil âlimin onların sözlerine karşı çıkmaması şartıyla geçerli olur.

* İnsanın emin olmasını sağlayacak derecede daha bilgili olduğu meşhur olur.

8- Müçtehidin fetvası şu yollarla elde edilir:

- * Müçtehidin kendisinden işitmek.
- * İki adil kişiden işitmek.
- * Sözüden emin olacağımız adil bir kişiden işitmek.

* Müçtehidin ilmihâl kitabında görmek, elbette insan onun doğruluğuna güveniyorsa.

9- Müçtehidin fetvası değişirse, insan yeni fetvaya uymalıdır, önceki fetvaya uyamaz; ancak önceki fetva ihtiyata uygun olursa sakıncası olmaz.

10- İnsanın genellikle ihtiyaç duyduğu şer'î hükümleri öğrenmesi gerekir.

Müstehap İhtiyatla Farz İhtiyatın Farkı

11- Müstehap ihtiyat sürekli fetvayla birlikte olur, yani müçtehit fetvasını belirtmenin yanı sıra ihtiyat yolunu da gösterir. Bu durumda onu taklit eden şahıs verilen fetvaya veya fetvadan sonra açıklanan ihtiyata uyar ve bu konuda başka bir müçtehidin fetvasına uyamaz. Şu hüküm gibi:

"Necis kap, bir defa çok suda yıkanırsa pak olur; ancak üç defa yıkamak ihtiyata uygundur."

Farz ihtiyat fetvayla birlikte olmaz. Bu durumda taklit eden insan bu konuda ya söz konusu ihtiyata göre davranır veya başka bir müçtehidin fetvasına göre hareket eder. Şu hüküm gibi:

"Üzüm ağacı yaprağı üzerine taze olduğu zaman ihtiyat gereği secde edilmemelidir."

Buluğ ve Teklif Çağına Ermenin Belirtileri

Erkeğin baliğ olması aşağıdaki şeylerden biriyle anlaşılır:

1) Sert etek tüyünün bitmesi, yani karnın altında ve avret mahallinin üstünde kalın kılın çıkması.

2) Meni gelmesi, ister uyku hâlinde olsun, ister uyanırken fark etmez.

3) Hicrî kameri yıla göre on beş yaşını tamamlamış olması. Bu konuda hicrî kamerî yıl, on beş miladî yıldan 163 gün, 6 saat azdır.

Kız çocuğunun baliğ olması aşağıdaki şeylerden biriyle anlaşılır:

1) Sert etek tüyünün bitmesi, yani karnın altında ve avret mahallinin üstünde kalın kılın çıkması.

2) Meni gelmesi, ister uyku hâlinde olsun, ister uyanırken fark etmez.

3) Hicrî kameri yıla göre dokuz yaşını tamamlamış olması. Bu konuda hicrî kamerî yıl, dokuz miladî yıldan 97 gün, 22 saat, 48 dakika azdır.

TAHARET (TEMİZLİK) HÜKÜMLERİ

Necasetlerle (Pislikler) İlgili Hükümler

İslâm dininde vücut ve çevre temizliği çok önemsenir. İnsan necasetleri ve necis olan şeyleri yiyemez, içemez. Allah'a kulluğu en iyi şekilde sergileyen namazda, insanın giydiği elbise temiz olmalıdır, insanın namaz için en temiz elbisesini giymesi istenmiştir. Dolayısıyla necis olan şeyleri ve nasıl temizlendikleri bilmemiz gerekir.

12- On bir şey ve bunlarla temas sonucu necis olan şeyler dışında her şey temizdir.¹

13- Necasetler (pislikler) şunlardan ibarettir:

- 1) İdrar
- 2) Dışkı
- 3) Meni
- 4) Leş
- 5) Kan
- 6) Köpek
- 7) Domuz
- 8) Şarap
- 9) Bira

10) Kâfir. Tüm kısımları necistir, ancak Ehlikitap (Yahudi, Hıristiyan ve Mecusî) temizdir.²

1- [Buradaki temizlikten maksat, tıbbî temizlik değil; maksat, dinî açıdan ibadetlerin yapılmasına engel olmama durumudur.]

2- İmam: Ehlikitap necistir.

11) Pislik yiyen devenin teri.

İdrar ve Dışkı

14- İnsanla eti yenmeyen ve damarı kesildiğinde kanı akan (=sıçrayan) her hayvanın sidiği ve tersi necistir.

15- Hayvanlar iki kısma ayrılır. Bazılarının damarı kesildiğinde kanı fışkırır, buna "akar kana sahip" hayvan denir. Bazılarının damarı kesildiğinde kan fışkırmaz, buna "akan kanı olmayan" hayvan denir.

16- Sığır ve koyun gibi eti yenen, ayrıca yılan ve balık gibi akar kanı olmayan hayvanların sidiği ve tersi paktr.

17- At, eşek ve katır gibi etinin yenmesi mekruh olan hayvanların sidiği ve tersi paktr.

18- Karga gibi yenmesi haram olan kuşların pislikleri paktr.¹

Leş

19- Burada leşten kastedilen, şer'î usûllere göre kesilmeyen veya kendisi ölmüş olan hayvandır. Buna ayrıca "murdar" da denir.

20- Balık gibi akar kanı olmayan hayvanın ölüsü paktr.

21- Akar kana sahip hayvanların kıl ve boynuz gibi ruhu olmayan parçaları paktr; eti ve derisi gibi ruhu olan parçaları necistir.

22- Karada yaşayan köpeğin ve domuzun canlısı ve ölüsü necistir.

23- Ölü insanın, yeni ölmüş ve bedeni soğumamış olsa bile tırnak, kıl ve diş gibi ruhsuz kısımları dışında bütün bedeni necistir.

24- Üç kez yıkanması ve guslü biten ölünün bedeni paktr.

1- İmam: Yenmesi haram olan kuşların pislikleri necistir.

25- Allah yolunda ve İslâm dinini korumak için savaşan insanın, savaş meydanında vurulması ve oracıkta ölmesi durumunda bedeni paktır, bunun için gusül ve kefen gerekmez.

Kan

26- İnsanın ve tavuk ve koyun gibi akar kanı olan yani damarı kesildiğinde kanı fışkıran her hayvanın kanı necistir.

27- Balık ve sivri sinek gibi akar kan taşımayan hayvanların kanı paktır.

28- Tavuk yumurtasında bulunan kan, necis değildir; ama yenilmemesi müstehap ihtiyattır.¹

29- Dişlerin (etlerinin) arasından çıkan kan [necistir ve yutmak da haramdır; ama kan] ağzın suyuyla karışma sonucu kaybolursa paktır ve tükürüğü yutmanın sakıncası da yoktur.

Pak Şeyler Nasıl Necis Olur?

30- Pak şey necis bir şeye değer ve onlardan biri veya her ikisi rutubeti birbirine geçecek şekilde ıslak olursa, pak olan şey necis olur.

31- Pak olan bir şeyin necis olup olmadığına şüpheye düşülürse, pak olduğuna hükmedilir. Hatta necis veya pak olduğunu araştırıp öğrenme imkânı olsa bile, araştırması gerekmez.

32- Necis olan şeyi yeyip içmek haramdır.

Temizleyici Çeşitleri

33- Necis olan şeyleri temizleyenlere "mutahhirat" (temizleyiciler) denir. Başlıcaları şunlardır:

1) Su.

1- İmam: Yenilmemesi farz ihtiyattır.

- 2) Yer.
- 3) Güneş.
- 4) İslâm.
- 5) Necasetin giderilmesi (ileride açıklanacağı şekilde).

Su İle İlgili Hükümler

Su, çeşitli kısımlara bölünür. Bunları bilmemiz durumunda, söz konusu kısımla ilgili hükümleri daha iyi kavrayabiliriz.

34- Su ya mutlaktır, ya muzaf.

Muzaf su; bir şeyden çıkarılan örneğin karpuz suyu, elma suyu gibi veya artık kendisine su denilmeyecek şekilde başka bir şeyle karışmış örneğin limon karışımli içecek gibi suya denir.

Mutlak su; Muzaf olmayan suya denir.

35- Muzaf Suyun Hükümleri:

* Muzaf su ile bazen kirli bir şey temizlenebilir; ancak hiçbir zaman necis bir şey onunla temizlenmez (yani temizleyicilerden değildir).

* Muzaf suya necaset değerse, necaset az da olsa ve muzaf suyun tadı veya kokusu ya da rengi değişmese bile necis olur.

* Muzaf su ile alınan abdest ve gusül (=boy abdesti) batıldır.

Mutlak Suyun Kısımları

36- Su, ya yerden kaynar, ya gökten yağar, ya da ne yerden kaynar ve ne de gökten yağar. Gökten yağan suya "yağmur" denir. Yerden kaynayan su, kanal ve pınar suları gibi akıyor ise, ona "akarsu" denir; akıyor ise, "kuyu suyu" denir. Yerden kaynamayan ve gökten yağmayan su ise, son-

raki hükümde açıklanacak miktarda olursa, "çok su (kür su)", söz konusu miktardan az olursa, "az su (kalil su) denir.

37- Uzunluğu, genişliği ve derinliğinden her biri üç buçuk karış ölçüğünde olan bir kabı dolduracak miktardaki suya veya ağırlığı 377 kilo 419 gram olan suya, çok su (kür su) denir.

Az Su

38- Az su necis bir şeye değer değmez, necis olur. Ama hızla necis bir şeyin üzerine dökülürse, necis şeye değen kısmıyla ondan aşağıdaki kısım necis olur. Örneğin yukarıdan aşağıya doğru necis bir şeyin üzerine kapla su dökülürse, sadece necis şeye değen kısmı necis olur, üst kısımdaki ve aynı şekilde kabın içindeki su temizdir.

39- Necis olan az su, çok suya veya akarsuya bağlanırsa, temiz olur. Farz ihtiyat gereği, çok suyun veya akarsuyun ona karışmış olması gerekir. Örneğin necis olan bir kap su, çok suya bağlı bir çeşmenin altına bırakılırsa temiz olur. Ancak necasetin kokusunu veya rengini ya da tadını almış ise, söz konusu vasıfları yok olacak derecede çok su ve ya akar su ile karışması gerekir.

Çok Su, Akarsu ve Kuyu Suyu

40- Az su dışında mutlak suyun bütün kısımları, necasetin tadını veya kokusunu yahut rengini almadığı sürece temizdir. Ancak necasete değme sonucu onun tadını veya kokusunu yahut rengini alırsa necis olur. (Bu hükümde çok su, kuyu suyu, akarsu ve yağmur suyu arasında fark yoktur.)

41- Çok su membana bağlı olan şebeke borularındaki su, çok su hükmündedir.

Yağmur Suyu

42- Yağmur suyunun bazı hükümleri şunlardır:

* Üzerinde necasetin kendisi bulunmayan necis bir şeye bir defa yağmur yağarsa, pak olur.

* Yağmur necis halı ve necis elbise üzerine yağarsa, pak olur, sıkmak gerekmez.

* Necis olan yere (toprağa) yağmur yağarsa temiz olur.

* Yağmur suyu bir yerde toplanırsa, çok su miktarından az bile olsa, yağmur yağdığı zaman, içerisinde necis bir şeyi yıkasalar ve su, necasetin tadını veya kokusunu yahut rengini almazsa, necis şey temiz olur.

Necis Şeyler Nasıl Yıkanır?

43- Necis şeylerin temizlenmesi için ilk önce, necasetin kendisi giderilir ve daha sonra ilerideki hükümlerde açıklanacağı üzere yıkanır.

44- Necasetin kendisi giderildikten sonra necis bir kap bir kez çok suda yıkanır, yeterli olur; ancak az su ile üç defa yıkanması gerekir.

45- Necis kap şöyle yıkanır:

Çok su ile: Bir kez suya daldırılır ve çıkarılır.

Az su ile: Üç defa su ile doldurulup boşaltılır veya üç defa içerisine bir miktar su dökülür ve her defasında necis yerlerine ulaşacak şekilde su çalkalanır ve boşaltılır.

46- Suyu kendine emen ve sıkılabilir olan yaygı, elbise ve benzeri şeyler az su ile yıkandıkları takdirde her defasında suyun dışarı çıkmasını sağlamak amacıyla sıkılır veya başka bir şekilde suyu alınır. Farz ihtiyat gereği, çok su ve akarsu ile yıkandığında da sıkılır.

Yer

47- Yürüme sonucu ayağın veya ayakkabının altı necis olursa, yol yürümekle veya ayağı yere sürtmekle pak olur. Ancak necasetin kendisi söz konusu şeylerle giderilmelidir. Ayrıca yer:

1) Temiz olmalı.

2) Kuru olmalı.

3) Toprak, taş, tuğla ve benzeri şeyle döşeli olmalıdır.

48- Yol yürüme veya ayağı yere sürme sonucu ayağın veya ayakkabının altındaki necaset giderilirse, pak olur, ancak en az on beş adım yürümek iyidir.

Güneş

49- Güneş ileride açıklanacak şartlarla, şunları temizler:

* Yeri

* Binayı, kapı ve pencere gibi binalarda kullanılan şeyleri

* Ağacı ve bitkiyi.

50- Güneş, şu şartlarla temizler:

1) Necis olan şey, öylesine ıslak olmalıdır ki, başka bir şey ona degecek olursa, ıslaklığı ona geçmeli ve onu ıslatmalıdır.

2- Necis şey güneş ışığıyla kurumalıdır, ıslak kalırsa temiz olmaz.

3) Bulut ve perde gibi güneş ışıklarının [direkt olarak] ulaşmasını engelleyecek bir şey olmamalı. Ama, güneş ışığının ulaşmasına engel olmayacak kadar ince olursa sakıncası olmaz.

4) Necis şeyi, yalnızca güneş ışığının kurutması gerekir. Örneğin rüzgârın yardımıyla olmamalıdır.

5- Güneş ışığı ulaştığında, söz konusu şeyde necaset olmamalıdır. Necaset, güneş ışığının ulaşmasından önce giderilmelidir.

6- Güneş ışığı, necaseti içine emmiş olan duvarın veya yerin iç ve dış kısmını bir defada kurutmalıdır. Öyleyse güneş ışığı necis yerin ve duvarın bugün dış kısmını ve yarın da iç kısmını kurutursa, yalnızca onun dış ve görünen kısmı temizlenmiş olur.

51- Necis olan yer ve benzeri şey, kuru olursa, güneş ışığıyla kuruması için ilk önce su veya herhangi bir şeyle ıslatılması gerekir.

İslâm

52- Eğer necis olan kâfir, şahadeteyni getirir yani, *Eşhedu en la ilâhe illallah ve eşhedu enne Muhammeden Resulullah.*¹ derse Müslüman olur. Müslüman olmakla tüm bedeni temiz olur.

Necasetin Giderilmesi

53- İki yerde necasetin giderilmesi ile necis şey pak olur, artık su ile yıkamaya gerek kalmaz:

a) Hayvanın bedeni: Örneğin necis yemeği yemiş bir kuşun gagasından necaset giderildiğinde temiz olur.

b) İnsan vücudunun iç kısmı: meselâ, ağzın, kulağın ve burnun içi. Ağız fırçalarken dişlerin arasından gelen kan ağzın suyunda kaybolursa, ağzın içi pak olur, artık su ile yıkanması gerekmez. Ancak fırça kana değerse, ağzın içinde olsa bile farz ihtiyat gereği necis olur.

1- [Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Şahadet ederim ki Muhammed, Allah'ın elçisidir.]

ABDEST

Namaz kılmak isteyen kimse, namazdan önce abdest alır ve kendini bu büyük ibadet için hazırlar.

Bazı durumlarda abdestin yanı sıra gusül de yapılır; yani vücudun tamamı yıkanır. Abdest alınmadığı veya gusül edilemediği durumlarda onların yerine teyemmüm alınır. Bu bölümde söz konusu şeylerle ilgili hükümler açıklanacaktır.

Abdest Nasıl Alınır?

54- Abdest alırken ilk önce yüz, sonra sağ el, daha sonra sol el yıkanır. Ardından, elin iç kısmında kalan ıslaklıkla başın ön kısmı ve sonra sırasıyla sağ ve sol ayakların üzeri meshedilir.

Abdestin Ayrıntıları

Yıkama

55- Abdest alırken ilk önce yüz, saçların bittiği yerden çenenin sonuna kadar yukarıdan aşağıya doğru yıkanır. Bu miktarın tamamen yıkandığından emin olmak için belirlenen miktardan biraz fazla bir alan yıkanır.

56- Yüz yıkandıktan sonra ilk önce sağ el ve daha sonra sol el dirseklerden parmakların ucuna kadar yıkanır.

57- Dirseklerin kesin olarak yıkandığından emin olmak amacıyla, dirseklerin biraz üstü de yıkanır.

58- Yüzünü yıkamadan önce ellerini bileklerine kadar yıkayan kimse, abdest alırken dirsekten parmak uçlarına

kadar yıkamalıdır; eğer yalnızca bileklerine kadar yıkarsa abdesti batıl olur.

Mesh

59- Başın dört kısmından alın hizasına düşen kısmı, mesh yeridir.

60- Baş, "Baş meshedildi." denecek miktarda meshedilmelidir.

61- Başın, uzunluğunun bir parmak boyu, genişliğinin ise kapalı üç parmak eninde meshedilmesi müstehap ihtiyattır.

62- Başın üzerine yapılan meshin deri üzerinden olması gerekmez; başın ön kısmındaki saçların üzerinden de olsa sahihtir; ama başın ön tarafındaki saçlar, tarandığında yüzün üzerine dökülecek veya başın diğer taraflarına ulaşacak kadar uzun olursa, saçların dibine veya saçlar aralanarak başın derisine meshedilir. Eğer yüze sarkan saçlar veya başın diğer taraflarına dağılmış olan saçlar başın üstünde toprak yapılı ve onlar üzerine mesh edilirse yahut da başın diğer yerlerine ait olup ön tarafa gelmiş saçlar üzerine mesh edilirse abdest batıl olur.

63- Baş meshedildikten sonra elde kalan abdest suyunun ıslaklığı ile ayakların üzeri parmakların birinin ucundan ayak üzerindeki çıkıntıya kadar mesh edilir. Ancak farz ihtiyat gereği, ayak bileğine kadar mesh edilir.¹

64- Baş ve ayak mesh edilirken eller onlar üzerine çekilir. Eller sabit tutulur, baş ve ayak hareket ettirilir ve onlar ellere çekilirse, abdest batıl olur. Ancak eller çekilirken baş veya ayağın birazcık hareket etmesinin sakıncası yoktur.

65- Meshetmek için elin içinde ıslaklık kalmamışsa, dışarıdaki su ile el ıslatılmaz; yüz gibi diğer abdest azalarında olan ıslaklıkla ıslatılır ve onunla mesh edilir.

1- İmam: Ayak bileğine kadar mesh edilmesi gerekmez.

66- Eldeki ıslaklık, başta ve ayakta etki bırakacak miktarda olmalıdır.

67- Mesh edilecek yerin (başın ve ayakların) kuru olması gerekir. Islak olursa kurutulmalıdır. Ancak ıslaklık -elin ıslaklığının etki bırakmasına engel olmayacak kadar az olursa sakıncası yoktur.

68- Elin mesh organlarına direkt temasını önleyecek çorap, ayakkabı ve takke gibi herhangi bir şey olmalıdır; bunlar çok ince olsalar ve ıslaklığın deriye ulaşmasına engel olmasalar dahi bunlar üzerinden meshedilmez. Ancak şiddetli soğuk vb. şeyler nedeniyle çaresiz kalırsa sakıncası olmaz.

69- Abdest işlerine, bir yer yıkanmak veya meshedilmek istenildiğinde ondan önce yıkanan veya meshedilen yerlerin ıslaklığı kuruyacak kadar ara verilirse, abdest batıl olur. Fakat yalnızca yıkanmak veya meshedilmek istenen organdan önceki yerin ıslaklığı kurursa, meselâ, sol kol yıkanırken sağ kolun ıslaklığı kurur da yüzün ıslaklığı kalırsa, abdesti baştan alması daha iyidir.

Abdestin Şartları

70- Aşağıda açıklanacak şartlarla abdest doğru olur, bunlardan bazıları veya birisi bile olmazsa abdest batıl olur:

1- Abdest suyu, temiz olmalıdır (necis olmamalıdır).

2- Abdest suyu mubah olmalıdır (gasp edilmiş olmamalıdır).

3- Su, mutlak olmalıdır (muzaf olmamalıdır).

4- Abdest suyunun kabı mubah (=gasp edilmemiş) olmalıdır. Bununla ilgili hükümler ileride açıklanacaktır.

5- Abdest suyunun kabı altın veya gümüş olmamalıdır. Bununla ilgili hükümler ileride açıklanacaktır.

6- Abdest organları, temiz olmalıdır.

7- Abdest organlarında suyun bedene ulaşmasını önleyecek bir engel bulunmamalıdır.

8- Abdest, kurbet kastıyla [yani Âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek için] alınmalı ve gösteriş için alınmamalıdır.

9- Abdest, söylenen tertip üzerine alınmalıdır. Daha önce açıklanan sıra gözetilmelidir.

10- Abdestin gerekleri aralıksız ve peş peşe yapılmalıdır.

11- Abdestin gereklerini insanın kendisi yapmalıdır. Başka birinden yardım almamalıdır.

12- Su kullanmanın abdest alan için bir sakıncası olmamalıdır.

13- Abdest için yeterli vakit olmalıdır.

Abdest Şartlarının Ayrıntıları

71- Muzaf ve necis su ile alınan abdest batıldır; insan suyun muzaf ve necis olduğunu ister bilsin, ister bilmesin ve ister unutsun fark etmez.

72- Abdest suyu mubah olmalıdır, buna göre aşağıda belirtilen yerlerde abdest batıldır:

* Sahibinin razı olmadığı su ile alınan abdest.

* Sahibinin razı olup olmadığı belli olmayan su ile alınan abdest.

* Mevkufun aleyhin dışındaki insanların vakfedilen sudan aldıkları abdest. Örneğin, sadece o medresenin talebeleri için vakfedilen havuzdan alınan abdest veya sadece orada namaz kılanlar için vakfedilen bir caminin havuzundan alınan abdest gibi.

73- Sahibinin razı olduğu bilinmese bile büyük nehirlerden abdest almanın sakıncası yoktur; ama sahipleri abdest almayı yasaklamışsa, farz ihtiyat gereği onların suyuyla abdest alınmamalıdır.

74- Abdest suyu, gasp edilmiş bir kapta olur ve ondan başka da su olmazsa teyemmüm edilir; gasp edilmiş kapta olan suyla alınan abdest batıldır.

75- Abdest uzuvları yani yüz, eller ve ayaklar, yıkanırken ve meshedilirken temiz olmalıdır.

76- Ellerde ve yüzde suyun ulaşmasını önleyecek bir engel olması durumunda abdest için giderilir.

77- Meshedilmesi gereken organlarda (başın ön kısmında ve ayakların üstünde) bulunan engel, suyun ulaşmasına engel olmasa bile giderilir. Çünkü el ile meshedilecek yer arasında herhangi bir şey bulunmalıdır.

78- Kalem boyası, renk kalıntıları, yağ ve krem, deri üzerinde katman oluşturmamışsa, abdest için engel sayılmaz. Ancak deri üzerinde katman oluşturmuşsa, giderilmesi gerekir.

79- Abdest organlarına bir şeyin yapıştığı bilinir ama onun, suyun ulaşmasına engel olup olmadığına şüpheye düşülürse, o şey giderilmeli veya suyun, onun altına geçmesi sağlanmalıdır.

80- Abdest, şu tertip üzere alınır. Önce yüz, sonra sağ kol, sonra sol kol yıkanır ve ondan sonra baş, sonra da ayaklar mesh edilir ve farz ihtiyat gereği sağ ayak sol ayaktan önce mesh edilir. Açıklanan bu sıra gözetilmezse, abdest batıl olur.

81- Abdestin gerekleri aralıksız ve peş peşe yapılır. Buna fıkhıhta "muvalat" denir.

82- Abdest işlerine, bir yer yıkanmak veya meshedilmek istenildiğinde ondan önce yıkanan veya meshedilen yerlerin ıslaklığı kuruyacak kadar ara verilirse, abdest batıl olur.

83- Abdestin amellerini tek başına yapabilen insanın kendisi yapmalı ve yardım almamalıdır. Başka birisi yüzünü ve kollarını yıkar veya baş ve ayaklara meshetmesinde yardımcı olursa, abdest batıl olur.

84- Abdest alamayan kimse, bu hususta yardım almalıdır. Fakat hem kendisi, hem de ona yardımcı olan şahıs niyet etmelidir.¹

85- Abdest aldığı anda hastalanacağından veya suyu abdeste harcadığı takdirde, susuz kalacağından korkan kimse, farz ihtiyat gereği abdest almamalıdır. Suyun kendisine zarar vereceğini bilmeyip abdest alır ve sonra da zararlı olduğunu anlarsa abdesti sahihtir. Ancak müstehap ihtiyata uygun olan, alınan abdestle namaz kılmaması, teyemmüm etmesi ve eğer o abdestle namaz kılmışsa, namazını yenilemesidir.

86- Abdest, kurbet kastıyla yani Âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek için alınmalıdır. Abdestin niyetini diliyle söylemesi veya kalbinden geçirmesi gerekmez; ama abdest aldığı süre boyunca ne yapıyorsun dediğinde, "abdest alıyorum" diyebilecek kadar yaptığı işin farkında olmalıdır.

87- Vakit öylesine dar olur ki, abdest alındığı takdirde namazın hepsi veya bir miktarı vakit dışında kalacak olursa, teyemmüm edilir; ama teyemmüm ve abdest için aynı ölçüde vakit gerekiyorsa abdest alınır.

Cebire Abdesti

Yara ve benzeri şeyler üzerine konulan ilaçlara, kırık ve yaralara sarılan şeylere, "cebire" denir.

88- Abdest organlarından birinde yara veya kırılma olur, ancak normal şekilde abdest alınabiliyorsa, öyle yapılır; örneğin, yaranın üzeri açık olur ve su da ona zarar vermez veya yara sarılı olur, ancak üzeri açılabilir ve su da ona zarar vermez.

1- İmam: Sadece kendisi niyet eder ve yardımcısının niyet etmesi gerekmez.

89- Yara yüzde veya kollarda olur, üstü açık ama üzerine su değdirmek zararlı olursa, etrafı yıkanır. Ama ıslak eli üzerine sürmek zarar vermezse, ıslak el üzerine çekilir.¹

90- Cebire abdestinde yıkamanın ve meshetmenin mümkün olduğu yerler normal şekilde yıkanır ve meshedilir. Mümkün olmayan yerlerde ise, ıslak elle cebirenin üzerine çekilir.

91- Yara veya kırıklık başın ön kısmında veya ayakların üzerinde olur ve üzeri açık olmasına rağmen mesh edilemezse, üzerine temiz bir bez koyulur ve elde kalan abdest suyunun ıslaklığıyla bezin üzerinden meshedilir.

92- Yüzde veya ellerde bir kaç tane cebire olursa, onların arası yıkanır. Eğer cebireler başta veya ayaklar üzerinde olursa onların arasını meshedilir; cebire olan yerlerde de cebire hükümlerine göre amel edilir.

93- Elinin içinde ve parmaklarında cebire olan kimse, abdest zamanı, ıslak eli onun üzerinden çekmişse, aynı ıslaklıkla başı ve ayağı da mesh edebilir veya diğer abdest organlarından ıslaklık alabilir.

94- Cebire, yüzün hepsini veya kollardan birinin tamamını kaplamışsa, yine cebire ile ilgili hükümler geçerlidir ve cebire abdesti yeterlidir, teyemmüme gerek yoktur.

95- Cebire, ayak üzerinin hepsini kaplamış, ama parmakların olduğu taraftan ve ayağın üst tarafından bir miktar açık kalmışsa, açık olan yerlerde ayak üzerine ve cebire olan yerlerde cebire üzerine meshedilir.

96- Cebire, yaranın etrafında normalden fazla yer kaplamışsa ve onu kaldırmak da mümkün olmazsa, cebire hükümlerine göre amel edilir ve farz ihtiyat gereği teyemmüm

1- İmam: Önce ıslak eli üzerine çekmek ve daha sonra temiz bir bezi üzerine koyup ıslak eli onun üzerine de çekmek, daha iyidir.

de yapılır. Cebirenin kaldırılması mümkün olduğu takdirde, cebire kaldırılır.

97- Abdest veya gusül organlarına bir şey yapışır ve kaldırılması mümkün olmazsa veya dayanılamayacak kadar meşakkatli olursa, cebire hükümlerine göre amel edilir.

98- Cebire necis ise veya ıslak elle üzerinden çekilemiyorsa -meselâ, ele yapışan bir ilaç olursa- üzerine temiz bir bez konulur ve ıslak elle üzerine çekilir.

99- Cebire guslü, cebire abdesti gibidir; ama, farz ihtiyat gereği onun tertiple yerine getirilmesi gerekir, irtimasî olarak değil. Ayrıca, ıslak elle cebirenin üzerine çekilmesi gerekir, yıkamak yeterli değildir.

Abdesti Gerektiren Şeyler

100- Bu işler için insanın abdest alması gerekir:

- * Bütün farz namazlar için (cenaze namazı hariç).
- * Kâbe'nin farz tavafı için.
- * Bedenin bir kısmını Kur'ân'ın yazısına sürmek için.

101- Abdestsiz yerine getirilen namaz ve tavaf, batıldır.

102- Abdesti olmayan insan, bedeninin herhangi bir yerini Kur'ân yazısına sürmemelidir; ama, Kur'ân'ın çevirisine dokunabilir.

103- Abdesti olmayan kimsenin, hangi dille yazılmış olursa olsun yüce Allah'ın ismine dokunmaması, iyidir; Huda ve God gibi.¹

104- Şu işler için abdest alınması müstehaptır:

- * Camiye ve Ehlibeyt İmamları'nın haremlerine gitmek için.
- * Kur'ân okumak için.

1- İman: Abdesti olmayan kimsenin, hangi dille yazılmış olursa olsun Allah-u Teala'nın ismine dokunması, haramdır.

- * Kur'ân'ı taşımak için.
- * Kur'ân'ın haşiyesine (=kenarına) ve cildine dokunmak için.
- * Kabir ehlini ziyaret için.

Abdesti Bozan Şeyler

105- Abdesti bozan şeyler şunlardır:

- * İdrar, gaita, mide ve bağırsaktan gelip arka taraftan çıkan yel.
- * Gözün görmeyeceği ve kulağın işitmeyeceği kadar uykuya dalmak.
- * Delilik, sarhoşluk ve baygınlık gibi aklın fonksiyonunu yitirdiği şeyler.
- * Kadınların istihaze hâlleri.¹
- * Guslü gerektiren hâller, örneğin cünüplük hâli ve ölüye dokunmak gibi.

1- Bu, kadınlara özgü bir durumdur. Daha fazla bilgi için 136. hüküm ve sonrasına bakınız.

GUSÛL

Bazen abdesti gerektiren namaz ve benzeri durumlar için gusûl gerekli olur.

Gusûl Nasıl Alınır?

106- Gusûl alırken vücudun tamamı, baş ve boyun yıkanır; ister cenabet guslû gibi farz gusûl olsun, ister cuma guslû gibi müstehap gusûl olsun fark etmez. Başka bir ifadeyle tüm gusûller aynı şekilde alınır, sadece niyetleri değişir.

107- Gusûl iki şekilde yapılabilir: Tertibî ve irtimasî olarak.

Tertibî gusûlde önce baş ve boyun, sonra bedenin sağ tarafı, sonra sol tarafı yıkanır.

İrtimasî gusûlde, bedenin tamamı bir defada suya daldırılır. Dolayısıyla, irtimasî gusûlde su, bedenin tümünü kapsayacak miktarda olmalıdır.

Guslün Şartları

108- Abdestin sahih olması için daha önce açıklanan¹ şartların hepsi, guslün sahih olması için de şarttır. Ama gusûlde bedeni yukardan aşağıya doğru yıkamak şart değildir ve yine tertibî gusûlde her kısmı yıkadıktan sonra hemen diğer kısmı yıkamak da gerekmez.

1- Abdestin şartları 70. hükümde açıklandı.

109- Üzerine birkaç gusül farz olan kimse, onları birer birer yapabileceği gibi, hepsinin niyetiyle de bir gusül yapabilir.

110- Cenabet guslü alan kimsenin namaz için abdest almaması gerekir. Hatta normal istihaze guslü dışında diğer farz gusüllerle de namaz kılınabilir; ancak abdest de alınması daha iyidir.¹

111- İrtimasî gusülde, gusülden önce bedenın tamamı pak olmalıdır; ama tertibî gusülde bedenın tamamının temiz olması gerekmez. Bedenin tümü necis olur ve her kısım gusülden önce yıkanırsa yeterlidir.

112- Cebire guslü, cebire abdesti gibidir.²

113- Farz oruç tutan kimse, oruçluken irtimasî gusül edemez. Çünkü oruçlu kimsenin, başının tamamını suya daldırmaması gerekir. Ancak, unutkanlık yüzünden irtimasî gusül ederse, guslü sahihtir.

114- Gusül alırken bedenın tamamının elle yıkanması gerekmez, gusül niyetiyle suyun bedene ulaştırılması yeterlidir.

Farz Gusüller

115- Farz gusüller yedi tanedir:

- 1) Cenabet guslü.
- 2) Ölü guslü.
- 3) Ölüye dokunma guslü.
- 4) Hayız guslü.
- 5) İstihaze guslü.
- 6) Nifas guslü.
- 7) Nezir, yemin vb. şeyler nedeniyle farz olan gusül.

1- İmam: Cenabet guslü dışında diğer gusüllerle namaz kılınmaz, guslün yanı sıra abdest alınması gerekir.

2- Cebire abdestinin hükümleri 88. hüküm ve sonrasında açıklandı.

Cenabet Guslü

116- İnsandan meni çıkarsa, ister uyku hâlinde olsun, ister cinsel ilişkide bulunma sonucu olsun, cünüp olur ve temizliği gerektiren durumlar için cenabet guslü alınmalıdır.

117- Meni, kendi yerinden hareket eder, ancak dışarı çıkmazsa, gusül gerekmez.

118- Kendisinden meni çıktığını veya çıkan rutubetin meni olduğunu bilirse, cünüptür ve gusletmesi gerekir.

119- İnsandan bir ıslaklık gelir ve meni mi, idrar mı veya bunlardan başka bir şey mi olduğunu bilmezse; eğer şehvetle ve atılarak dışarı çıkmış ve akmasından sonra bedende gevşeklik meydana gelmişse o ıslaklık meni hükmündedir. Çıkan yaşlıkta, bu üç özellikten hiçbirisi veya bunlardan birisi olmazsa, meni hükmünü taşımaz.

120- Meni çıktıktan sonra idrar yapılması müstehaptır. İdrar yapılmaz da gusülden sonra meni mi, yoksa başka bir akıntı mı olduğu bilinmeyen bir yaşlık çıkarsa, meni hükmünü taşır.

Cünüplü Kimseye Haram Olan Şeyler

121- İnsan cünüp olduktan gusledinceye veya guslemediyorsa teyemmüm edinceye kadar şu şeyler ona haramdır:

* Bedeninden bir yeri Kur'ân yazısına veya Allah'ın ismine sürmek. Farz ihtiyat gereği, peygamberler ve Ehlibeyt İmamları'nın isimleri de Allah'ın isminin hükmünü taşır.

* Mescid-i Haram'a ve Mescid-i Nebevî'ye girmek, bir kapıdan girip diğer bir kapıdan çıkılsa bile.

* Diğer camilerde durmak. Ancak bir kapıdan girilir, diğer bir kapıdan çıkılırsa veya bir şey almak için girerse, sakıncası yoktur. Farz ihtiyat gereği Ehlibeyt İmamları'nın türbelerinde de durulmamalıdır.

* Camiye bir şey bırakmak.

* Farz secdesi olan sureleri okumak. Bunlar dört suredir:

- a) Secde Suresi
- b) Fussilet Suresi
- c) Necm Suresi
- d) Alak Suresi.

Cünüp olan kimseye bu dört surenin bir harfini bile okuması, haramdır.

122- İnsanın evde (aynı şekilde kurum ve kuruluşta) namaz kılmak için belirlediği yer, cami hükmünü taşımaz.

123- Cenabetli iken imam zadelerin haremindedir durmanın sakıncası yoktur; ancak, genellikle haremelerin yanı başında yapılan camilerde durmak haramdır.

Ölü Guslü

124- Müslüman öldüğünde onu yıkamak, kefenlemek ve üzerine namaz kılıp bir kabre gömmek farzdır.

Ölüye Dokunma Guslü

125- Ölü insanın soğumuş ve yıkanılmamış bedenine dokunan yani kendi bedeninin bir kısmını ona dokunduran kimsenin üzerine, gusl-i mess-i meyyit (=ölyüye dokunduğundan dolayı gusül) farz olur.

Kadınlara Has Gusüller

126- Farz gusüllerden üç tanesi yani hayız, istihaze ve nifas gusülleri kadınlara özgüdür. Bu gusülleri gerektiren sebep, rahimden gelen kandır. Her birinin kendine has hükümleri vardır.

Hayız Guslü

127- Hayız kanı tamamen kesildikten sonra kadının, namaz ve temizliği gerektiren diğer şeyler için gusletmesi gerekir.

128- Hayız kanı buluş çağından yani dokuz yaşını doldurmadan önce görülmez. Kız çocuğunun buluşdan önce gördüğü kan, hayız kanı hükümlerini taşımaz.

129- Hayızın süresi üç günden az olmaz. Üç günden tamamlanmadan önce kesilen kan, hayız kanı sayılmaz.

130- Hayızın süresi on günden [240 saatten] fazla olmaz. On günden fazla görülen kanın hepsi, hayız kanı sayılmaz.

131- Hayız kanı genellikle, katı ve sıcak, rengi koyu, ayrıca basınçlı ve biraz yakıcı olur.

132- Âdet gören kadına aşağıda açıklanan bir takım şeyler haramdır:

* Namaz kılmak ve Kâbe'yi tavaf etmek.

* Cünüp olan kimse için haram olan şeylerin hepsi, örneğin camide durmak gibi.¹

133- Âdet gören kadına âdet günlerinde namaz ve oruç farz değildir. Bu hâle ait günlerde terk ettiği günlük farz namazların kazası yoktur; fakat terk ettiği farz oruçları sonradan kaza etmelidir.

134- Niyet dışında hayız guslü ile cenabet guslünün hiçbir farkı yoktur.

135- Hayız guslü ile namaz kılınabilir; ancak abdest de alınması daha iyidir.²

İstihaze Guslü

136- Kadından gelen kanlardan bir diğeri de "istihaze" kanıdır.

137- İstihaze kanı genellikle sarı renkli ve soğuk olur. Sızarak ve yakmadan çıkar ve katı da olmaz. Ama bazen rengi koyu, sıcak ve katı da olabilir ve yine basınçlı da gelebilir.

1- Cünüplü insana haram olan şeyler 121. hükümde açıklandı.

2- İmam: Hayız guslü cenabet guslü gibidir. Ancak namaz için gusülden önce veya sonra abdest de alınmalıdır.

138- İstihaze kanı azlığı ve çokluğu itibariyle üç kısma bölünür: Çok az olursa, abdesti bozar, ancak gusül gerektirmez. Az olmazsa, gusül de gerektirir. Ayrıntılı bilgi için tam ilmihal kitaplarına bakılabilir.

Nifas Guslü

139- Nifas guslü çocuk doğumuyla ilgilidir. Bunun dışında hiçbir zaman görülmez. Doğum kanı kesildikten sonra nifas guslü yapılır.

TEYEMMÜM

140- Şu yerlerde abdest ve gusül yerine teyemmüm edilir:

* Abdest veya gusletmek için su olmaz veya temin edilmesi mümkün olmaz.

* Su insan için zararlı olur; örneğin su kullanma sonucu hastalanmaktan veya hastalığının uzayacağından, artacağından korkar.

* Mevcut su, abdest veya gusle harcadığı takdirde kendisinin, ailesinin ve çocuklarının, arkadaşının veya onunla ilintili olanların yahut korunması gereken insanların (hatta eli altında olan hayvanın) susuzluktan öleceğinden veya hastalanacağından veya dayanılması zor olacak bir şekilde susayacaklarından korkar.

* Beden veya elbise necis olur, su da sadece temizliğe veya elbiseyi yıkamaya yetecek kadar olur ve başka elbise de olmaz.

* Vaktin dar olması yüzünden abdest veya gusül alındığı takdirde, namazın tamamı veya bir kısmı, vakitten sonra kılmacak olur.

Teyemmümün Niteliği

141- Teyemmümde beş şey farzdır:

- 1) Niyet etmek.
- 2) İki elin içini birlikte üzerine teyemmüm edilen bir şeyin üzerine vurmaktır.

3) İki elin içini bütün alna ve iki tarafına, saçın çıktığı yerden kaşlara ve burnun üst kısmına kadar çekmek.

4) Sol elin iç tarafını sağ elin üstünün tamamına çekmek.

5) Sağ elin iç tarafını sol elin üstünün tamamına çekmek. (Parmaklar elin iç kısmına dahildir.)

142- Ellerin üstünün tamamen mesh edildiğinden emin olmak için bileğin biraz üstünden mesh edilir. Ancak parmakların arasının mesh edilmesi gerekmez.

143- Teyemmüm edilirken ellerden yüzük çıkarılır. Alında, ellerin içinde veya üstünde bir engel varsa, giderilir.

144- Teyemmümün gerekleri, teyemmüm ve Allah'ın emrine itaat niyetiyle yapılmalıdır. Niyet edilirken teyemmümün gusül yerine mi, yoksa abdest yerine mi olduğu belirtilmelidir. Bu, teyemmümün farzlarından olan niyettir aslında.

Üzerine Teyemmüm Edilen Şeyler

145- Temiz oldukları takdirde toprağa, çakıla, keseğe, taşa ve tuğla gibi pişmiş çamur üzerine teyemmüm etmek sahihtir.

Teyemmümle İlgili Hükümler

146- Gusül yerine yapılan teyemmümle abdest yerine yapılan teyemmümün farkı yoktur.

147- Abdest bedeli teyemmüm edilir ve sonra abdesti bozan bir iş gerçekleşirse, teyemmüm batıl olur.

148- Gusül bedeli teyemmüm edilir ve sonra guslü bozan bir iş gerçekleşirse, örneğin cünüplükten dolayı teyemmüm edilir, ancak tekrar cünüp olursa, teyemmüm batıl olur.

149- Teyemmüm ancak, abdest ve gusül alınmadığı takdirde geçerli olur. Teyemmümü mubah kılacak bir mazeret olmadan teyemmüm alırsa, doğru olmaz. Bir özürden

dolayı teyemmüm eden kimsenin özrü kalktıktan sonra, almış olduğu teyemmüm batıl olur.

150- Cünüplükten dolayı teyemmüm edilirse, namaz için abdest alınması gerekmez. Ama diğer gusüllerden dolayı teyemmüm edilirse, onunla namaz kılınmaz. Namaz için abdest alınır. Abdest alınmadığı takdirde, abdest bedeli olarak da başka bir teyemmüm edilir.

NAMAZ HÜKÜMLERİ

Namazın Önemi

Namaz dinî amellerin en önemlisidir. Âlemlerin Rabbi katında namaz kabul olursa, diğer ibadetler de kabul olur; namaz kabul olmazsa, diğer ameller de kabul olmaz.

Nasıl ki günde beş defa bir nehir de yıkanan insan, tertemiz olur ve bedeninde kir kalmazsa, günlük kılınan beş vakit namaz da insanı öylece günahlardan temizler.

Namazın ilk vakitte kılınması iyidir. Namazı hafife alıp önemsemeyen kimse, namaz kılmayan kimse gibidir. Resulullah efendimiz (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) şöyle buyurmuştur:

Namazı önemsemeyip hafife alan kimse, ahiret azabını hak eder.

O hâlde insan, namazın sevabını azaltan işleri yapmamalıdır. Örneğin, uykulu namaza durmamalı ve namaz kılarken gökyüzüne bakmamalıdır. Aynı zamanda temiz elbise giymek, saç ve sakalı taramak, dişleri fırçalamak ve güzel koku kullanmak gibi namazın sevabını artıran işleri de yapması uygundur.

Namazın Kısımları

Namaz hükümlerini daha iyi kavramak için ilkönce şunu hatırlatıyoruz ki, namaz "farz ve müstehap" olmak üzere iki kısımdır. Farz namazlar da ikiye ayrılır:

- 1- Günlük farz namazlar: Her gün belirli vakitlerde yapılır.
- 2- Özel günlere ait farz namazlar: Bazı günlerde belli sebeplerden dolayı kılınır. Bu namazlar her gün tekrarlanmaz.

Günlük Farz Namazlar

151- Günlük farz namazlar, toplamı on yedi rekât olmak üzere beş tane namazdan ibarettir.

Sabah namazı; iki rekâttir.

Öğle namazı; dört rekâttir.

İkinci namazı; dört rekâttir.

Akşam namazı; üç rekâttir.

Yatsı namazı; dört rekâttir.

Günlük Namazların Vakti

152- Sabah namazının vakti sabah ezanından güneşin doğuşuna kadardır. Bu zaman içerisinde kılınır. Ne kadar sabah ezanına yakın kılınırsa, bir o kadar iyidir.

Öğle ve ikinci namazının vakti, şer'î öğle vaktinden akşama kadardır. Ancak öğlenin ilkinden, öğle namazı kılınacak kadarki vakit öğlenin özel vaktidir; akşama ikinci namazı kılınacak kadar kalan zaman dilimi ise ikinci namazının özel vaktidir.

Akşam ve yatsı namazının vakti, güneşin batışıyla başlar, gece yarısı son bulur. Ancak, akşamın evvelinden üç rekâtlık bir namaz kılınacak kadarki zaman akşamın özel vaktidir. Gece yarısına yatsı namazı kılınacak kadar kalan zaman dilimi de yatsı namazının özel vaktidir.

Sabah Namazının Vaktinin Başlangıcı

153- Sabah ezanına yakın ufku doğusundan bir aydınlık yükselmeye başlar ki buna "birinci fecir" denir. Bu aydınlık yayılınca "ikinci fecir" ve sabah namazı vakti girmiş olur.

Öğle Namazının Vaktinin Başlangıcı

154- Çubuk veya benzeri bir şey, dik olarak bir yere bırakılırsa, güneş doğarken onun gölgesi batıya doğru düşer. Güneş yükseldikçe bu gölge kısalır. Gölge en kısa duruma gelip tekrar artmaya başladığında şer'î öğle vakti girmiş ve öğle namazının vakti başlamış olur.¹

Akşam

155- Akşam, güneşin batışından sonra doğu tarafında görülen kızartının insanın başının üzerinden batıya doğru geçtiği zamandır.

156- Farz ihtiyat gereği yatsı namazının son vaktini belirlemek için geceyi, güneşin batışından sabah ezanına kadar hesap edip ikiye bölmek gerekir.²

Namaz Vakitleriyle İlgili Hükümler

157- Günlük namazların dışındaki namazların belli bir vakti yoktur. Söz konusu namazı gerektiren zaman ve duruma bağlıdır. Örneğin âyat namazı, deprem yaşanmasına veya güneşin veya ayın tutulmasına bağlıdır. Cenaze namazı, bir Müslümanın ölmesine bağlıdır.

158- Namazın tamamı vakitten önce kılınır veya bilerek vakitten önce namaz kılınırsa, namaz batıl olur.

[Bir namazı vaktinde kılmaya "eda" denir. Vaktinden sonra kılmaya da "kaza" denir.]

159- İnsan namaz, belirlenen vaktinde kılmalıdır, bilerek vaktinde kılmazsa, günah işlemiş olur.

1- Ama bazen öğle vakti gölgenin tamamen yok olduğu Mekke gibi bazı şehirlerde ise, gölge yeniden çıktığında öğle vakti olduğu anlaşılır.

2- O hâlde öğle namazının şer'î vaktinden yaklaşık olarak 11 saat 15 dakika geçince, akşam ve yatsı namazlarının vakti son bulur. Örneğin öğle ezanı saat 12,15'de okunuyorsa, saat 11,30'da gece yarısı olur.

160- Namazın ilk vakitte kılınması, müstehaptır. Her ne kadar ilk vakte yakın kılınırsa, o kadar iyidir. Ancak, geciktirilmesinin herhangi bir sebepten dolayı örneğin cemaatle kılınması gibi iyi bir yönü olursa, o zaman geciktirilmesinin sakıncası olmaz.

161- Namaz vakti öylesine dar olur ki bazı müstehapların yapılması durumunda, namazın bir miktarı vakit dışında kılınacak olursa, o müstehaplar yapılmamalıdır. Örneğin, kunut okunduğunda namazın bir miktarı vakit dışında kılınacaksa, kunut okunmamalıdır.

162- İkinci namazı öğle namazından ve yatsı namazı da akşam namazından sonra kılınması gerekir. Eğer kasıtlı olarak ikinci namazı öğle namazından ve yatsı namazı da akşam namazından önce kılınırsa, batıl olur.

Kible

163- Mekke'de Mescid-i Haram içinde bulunan Kâbe evi, kıbledir. Namaz tam olarak ona doğru kılınmalıdır.

164- Mekke dışında ve uzakta bulunan kimse, "kibleye doğru namaz kılıyor." denecek şekilde yönelirse, yeterlidir.

Namazda Bedeni Örtmek

165- Erkeklerin namazda, avret yerlerini örtmeleri gerekir. Göbekten dizlere kadar örtmeleri, daha iyidir.

166- Kadınların namazda, bütün bedenlerini örtmeleri gerekir. Ama, örtmelerinin sakıncası olmamakla birlikte yüzün abdestte yıkanan miktarını, bileklere kadar ellerini ve topuklara kadar ayaklarını örtmeleri gerekmez. Namazda kadınların topuklara kadar ayaklarını örtmeleri gerekirse bile namahrem karşısında bu miktarı bile örtmeleri gerekir.

167- Namaz kılanın elbisesi şu şartları taşımalıdır:

* Temiz olmalı (necis olmamalı).

* Mubah (gasp edilmemiş) olmalı.

* Leş hayvanın parçasından örneğin İslâm usullerine göre kesilmeyen hayvanın derisinden yapılmamalı. Hatta bel kemeri, şapka ve saat bilekliği bile bu parçalardan yapılmamalıdır.

* Yenmeyen hayvanın parçasından örneğin kaplanın ve tilkinin derisinden yapılmamalı.

* Namaz kılan, erkek ise, elbisesi halis ipek ve altın işlemeli olmamalıdır.

168- Namaz kılanın elbisesinin temiz olmasının yanı sıra bedeni de temiz olmalıdır.

169- Beden veya elbisenin necis olduğu unutulur ve bu hâlde namaz kılınsa, namaz iade edilir.

170- Şu durumlarda, necis beden veya elbiseyle kılınan namaz sahihtir:

* Beden veya elbisenin necis olduğu bilinmez; ancak namazdan sonra anlaşılırsa.

* Bedende bulunan yara vasıtasıyla elbise veya beden kana bulaşır, yıkamak veya değiştirmek de zor olursa.

* Beden veya elbise bir dirhemden [yaklaşık işaret parmağının bir boğumundan] daha az kana bulaşmış olursa.

* Necis elbise veya bedenle namaz kılmaya mecbur kalınırsa, örneğin yıkamak için su olmazsa.

172- Namaz kılanın çorap ve eldiven gibi küçük elbiseleri veya cebinde bulunan küçük mendili necis olursa, leş ve eti yenmeyen hayvanın parçalarından olmadığı takdirde sakıncası yoktur.

173- Namaz kılarken aba, beyaz elbise ve en temiz elbiseler giymek, güzel koku kullanmak ve akik yüzük takmak müstehaptır.

174- Namazda siyah, kirli, dar ve üzerinde resim bulunan elbiselerin giyilmesi ve elbiselerin düğmesinin açık olması mekruhtur.

Namaz Kılınan Mekân

175- Namaz kılınan yerin şu şartlara sahip olması gerekir:

1) Mubah (gasp edilmemiş)olmalıdır.

2) Hareketsiz olmalıdır.

3) Rükûnun ve secdenin doğru yapılabilmesi için yer dar ve çatısı alçak olmamalıdır.

4) Secde ederken alnın koyulduğu yer temiz olmalıdır.

5) Namaz kılınan yer necis ise, beden veya elbiseye bu-laşacak kadar ıslak olmamalıdır.

6) Secdede alnın koyulduğu yer, dizlerin koyulduğu yerden dört kapalı parmak miktarı aşağıda veya yüksekte olmamalıdır. Ancak yerin eğimi az olursa, sakıncası yoktur.

175- Hareket hâlindeyken insanın rahatını bozmayan ve insanı sarsmayan tren, gemi ve uçak gibi araçlarda, namazın kible gibi diğer şartları gözetildiği takdirde namaz kılınabilir. Ama vaktin darlığı ve zaruret durumu müstesna kayak ve araba gibi normalde insanı sarsan araçlarda kılınan namaz sahih değildir.

176- Nâmahrem erkek ve kadının kimsenin giremeyeceği تنها bir yerde bulunmaları ihtiyata aykırıdır ve orada namaz kılmamaları da ihtiyat gereğidir; ancak birisi namaz kı-larken ötekisinin gelmesi durumunda kılınan namazın her-hangi bir sakıncası yoktur.

177- Günah meclislerinde örneğin içki içilen, kumar oynanan, saz ve benzeri şeylerin çalındığı yerde namaz kıl-mak ihtiyata aykırıdır.

178- İnsan edebi gözetip Hz. Peygamber (s.a.a)ve Ehli-beyt İmamları'nın kabirlerinden ileride namaz kılmamalıdır. Bu şekilde namaz kılmak, saygısızlık sayıldığı durumda ha-ram olur ve kılınan namaz da batıl olur.

179- Farz namazları camide kılmak, müstehaptır ve İslâm'da bu hususta çok tavsiye edilmiştir.

Mescitlere Ait Hükümler

180- Açıklanacak hükümlerden camide bulunmanın ve orada namaz kılmanın önemi anlaşılacaktır:

- * Mescide çok gitmek müstehaptır.
- * Cemaati olmayan mescide gitmek müstehaptır.
- * Mescidin komşusunun, bir özrü olmadıkça cami dışında namaz kılması mekruhtur.

* Mescide gitmeyen kimse ile yemek yememek, işlerde onunla istişare etmemek, ona komşu olmamak ve ona kız verip almamak müstehaptır.

181- Mescitle ilgili olarak şu işler haramdır:

- * Mescidi altınla süslemek.
- * Tahrip olsa da, satmak.
- * Mescide insan ve hayvanın resimlerini çizmek.
- * Mescidi necis etmek. Necis olduğu takdirde derhal temizlenmesi gerekir.

182- Mescitle ilgili olarak şu işler müstehaptır:

- * Herkesten önce gelip herkesten sonra mescitten çıkmak.
- * Mescidin lambasını yakmak.
- * Mescidi temizlemek.
- * Mescide girerken önce sağ ayağı atmak.
- * Mescitten çıkarken önce sol ayağı dışarı atmak.
- * Mescide girildiğinde tahiyet [mescit sahibini tazim] ve mescide saygı niyetiyle iki rekât namaz [Tahiyetü'l-mescid namazı] kılmak.

* Mescide gitmek için güzel koku sürmek, en iyi elbiseyi giymek.

183- Mescitle ilgili olarak şu işler mekruhtur:

- * Namaz kılmaksızın mescidi geçiş yeri ve yol edinmek.
- * Mescide tükürük ve sümük atmak.
- * Mecbur kalmadıkça mescitte yatmak.
- * Ezan dışında herhangi bir şey için bağırarak ve sesi yükseltmek.

- * Alış veriş yapmak.
- * Dünya işleriyle ilgili konularda konuşmak.
- * Soğan, sarmısak ve benzeri şeyleri yiyip ağzının kokusu halkı rahatsız eden kimsenin mescide gitmesi.

Namaz İçin Hazırlık

Abdest, gusül, teyemmüm, namazın vakti, namaz kılınan elbise ve yer ile ilgili hükümleri öğrendikten sonra artık namaz kılmaya hazırlanıyoruz:

Ezan ve İkamet

184- Günlük farz namazlardan önce, namaz kılmak isteyen insanın ilk önce ezan okuması ve sonra ikamet getirmesi müstehaptır.

Ezan:

Dört defa: اللَّهُ أَكْبَرُ

Allahu ekber

İki defa: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Eşhedu en la ilâhe illellah

İki defa: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

Eşhedu enne Muhammeden resûlullah

İki defa: أَشْهَدُ أَنَّ

عَلِيًّا وَآلِهِ

Eşhedu enne Aliyyen veliyyullah

İki defa: حَيِّ عَلَى الصَّالِحِينَ

Hayye ale's-salâh

İki defa: حَيِّ عَلَى الْفَلَاحِ

Hayye ale'l-felâh

İki defa: حَيِّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ

°

Hayye alâ hayri'l-amel

İki defa: اللَّهُ أَكْبَرُ

Allahu ekber

İki defa: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
La ilâhe illellah

İkame:

İki defa: اللَّهُ أَكْبَرُ
Allahu ekber

İki defa: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
Eşhedu en la ilâhe illellah

İki defa: أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
Eşhedu enne Muhammeden resûlullah

İki defa: أَشْهَدُ أَنْ عَلِيًّا وَرَسُولَهُ
Eşhedu enne Aliyyen veliyyullah

İki defa: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
Hayye ale's-salâh

İki defa: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ
Hayye ale'l-felâh

İki defa: حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ
Hayye alâ hayri'l-amel

İki defa: كَادَ كَأَمَتِ الصَّلَاةِ
Kad kâmeti's-salâh

İki defa: اللَّهُ أَكْبَرُ
Allahu ekber

Bir defa: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
La ilâhe illellah

185- "Eşhedu enne Aliyyen veliyyullah" cümlesi ezan ve ikametinin bir parçası değildir. Ama "Eşhedu enne Muhammeden resûlullah" cümlesinden sonra kurbet (Allah'a yakınlık) kastıyla denilmesi iyidir.

Ezan ve İkametle İlgili Hükümler

186- Ezan ve ikamet namaz vakti girdikten sonra okunur. Vaktinden önce okunursa geçerli sayılmaz.

187- İkamet ezandan sonra getirilmelidir; ezandan önce getirilirse, sahih olmaz.

188- Ezanın ve ikametın cümleleri arasında fazla fasıla verilmemelidir. Normalden fazla ara verilirse, yeniden okunması gerekir.

189- Cemaat namazı için ezan ve ikamet getirilmişse, o cemaatle namaz kılan kimse kendi namazı için ezan ve ikamet getirmemelidir.

190- Cemaatle namaz kılmak için camiye gider ve cemaat namazının bittiğini görürse, cemaat için ezan ve ikamet getirilmiş olduğu takdirde, saflar bozulup cemaat dağılmadıkça, kendi namazı için ezan ve ikamet getiremez.

191- Müstehap namazlarda ezan ve ikamet okunmaz.

192- Çocuğun dünyaya geldiği ilk gün sağ kulağına ezan ve sol kulağına da ikamet okunması müstehaptır.

193- Ezan okumak için belirlenen şahsın adil, vakti bilen ve gür sesli olması müstehaptır.

Namazın Amelleri

194- Namaz, "Allahu ekber" denilerek başlanır, selâm verilerek de bitirilir.

195- Namazda yapılan ve okunan şeyler, farz ve müstehap olmak üzere ikiye ayrılır.

196- Namazın farzları on bir tanedir. Bunlardan bazıları rükündür, bazıları ise rükün değildir.

Namazın farzları şunlardır:

- 1) Niyet
- 2) Kıyam (=ayakta durmak)
- 3) İftitah tekbiri (namaza başlarken alınan tekbir)

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

- 4) Rükû
- 5) Secde
- 6) Kıraat
- 7) Zikir
- 8) Teşehhüt
- 9) Selâm
- 10) Tertip (sırayı gözetmek)
- 11) Muvalat (=namazın cüzlerini aralıksız ve peş peşe yapmak).

Namazın rükünleri şunlardır:

- 1) Niyet
- 2) İftitah tekbiri
- 3) Kıyam. Hem iftitah tekbiri alınırken ve hem de rükûdan önceki (rükûya bitişik) kıyam, yani ayakta durmak rükündür.
- 4) Rükû
- 5) İki secde

Rükün Olanla Rükün Olmayanın Farkı

197- Namazın rükünleri, onu oluşturan esas ve temel parçalardır. O parçalardan herhangi biri yapılmaz veya fazla yapılırsa -ister bilerek olsun, ister yanılarak olsun- namaz batıl olur. Namazın geriye kalan farzları, yanılarak fazla veya eksik yapılırsa, namaz batıl olmaz. Ancak bilerek fazla veya eksik yapılırsa, namaz batıl olur.

Namazın Farzlarıyla İlgili Hükümler

Niyet

198- İnsan namazın başlangıcından sonuna kadar hangi namazı kıldığının farkında olmalı ve namazı, âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek kastıyla kılmalıdır.

199- Sakıncası olmamasıyla birlikte niyetin dilde söylenilmesi gerekmez.

200- Namaz, her türlü riya ve gösterişten uzak olmalı ve yalnız yüce Allah'ın emrini yerine getirmek amacıyla kılınmalıdır. Namazın bir parçası bile sırf Allah rızası için kılınmazsa, namaz batıl olur.

İftitah Tekbiri

201- Daha önce de açıklandığı üzere namaza "Allahu ekber"le başlanır. Bu tekbire [iftitah tekbiri yani başlangıç tekbiri denildiği gibi], "Tekbiretü'l-İhram" da denir. (Çünkü bu tekbirin alınmasıyla daha önce caiz olan yemek, içmek, gülmek ve ağlamak gibi şeyler haram olur.)

202- Namazın iftitah tekbiri ve namaz arasındaki bütün tekbirler alınırken ellerin kulakların hizasına kadar kaldırılması müstehaptır.

Kıyam (Ayakta Durmak)

203- Kıyam, ayakta durmak demektir. İftitah tekbiri ve kıraat, ayakta ve beden istikrar bulmasından sonra okunur.

204- Fatıha ve sure okunduktan sonra unutulmuş rükûa gidilmeden oturulur; ancak rükûun yapılmadığı hatırlanırsa, tam doğrulacak şekilde ayağa kalkılmalı ve sonra rükûa varılmalıdır. Tam dikilmeden eğilerek rükûa varılırsa, rükûdan önceki kıyam yapılmadığından dolayı namaz batıl olur.

205- Ayakta iken, her iki ayağın yerde olması gerekir. Fakat beden ağırlığının her iki ayak üzerinde olması gerekli değildir; bir ayak üzerinde olmasının sakıncası yoktur.

206- Namazda iken asa veya duvara yaslanarak bile ayakta durmaktan âciz kalan kimse, kıbleye doğru oturarak namaz kılar. Oturmaktan da âciz kalırsa, uzanarak namaz kılar.

İhlâs Suresi:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
 اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ
 يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ
 وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا
 أَحَدٌ

Okunuşu:

Bismillahirreàmanirreâim.

Âul huvellahu eàed. Ellahu'ë-ëemed. Lem yelid ve lem
 yûled. Ve lem yekun lehu kufuven eàed.

Tesbihat-ı Erbaa

Namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında sadece Fatiha
 Suresi veya farz ihtiyat gereği üç defa tesbihat-ı erbaa, oku-
 nur:¹

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلاَ إِلَىٰ شَيْءٍ إِلاَّ
 اللَّهُ وَالألوهة الأخرى كُفْرٌ

Subàanellahi ve'l-àemdu lillahi ve la ilâhe illellahu vellahu
 ekber.

Kıraatla İlgili Hükümler

209- Namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında Fatiha ve-
 ya tesbihat yavaş okunur.

210- Öğle ve ikindi namazının birinci ve ikinci rekâtında
 kıraat yavaş okunur.

211- Erkeklerin sabah, akşam ve yatsı namazlarında bi-
 rinci ve ikinci rekâtta Fatiha ve sureyi sesli okumaları gere-

1- İmam: Tesbihat-ı erbaa'nın bir defa söylenmesi de yeterlidir.

kir. Kadınlar ise sesli okuyabilecekleri gibi yavaş da okuyabilir. Fakat seslerini nâmahrem duyacak olursa, farz ihtiyat gereği yavaş okumalıdırlar.

212- Namazda sesli okunması gereken yerler, bilerek yavaş okunur veya yavaş okunması gereken yerler bilerek sesli okunursa, namaz batıl olur. Fakat unutkanlık ya da şer'î hükmü bilmeme sonucu böyle yapılırsa, kılınan namaz sahihtir.

213- Fatıha ve sure okunurken yanlışlık yapıldığı anlaşılırsa, örneğin sesli okunması gerekirken yavaş okunmuşsa, okunan kısmın ikinci defa okunması gerekmez.

214- Yanlış okumamak için namazı öğrenmek gerekir. Hiç bir şekilde doğrusunu öğrenemeyen kimse, gücü yettiği şekilde kılmalıdır. Böyle bir kimsenin namazı cemaatle kılması, müstehap ihtiyattır.

Rükû

215- Her rekâta, kıraatten sonra eller diz kapaklarına kavuşacak şekilde eğilmek gerekir; bunun adına "rükû" denir. Rükûda zikir söylenmesi gerekir.

216- Rükûda hangi zikir söylenirse yeterlidir. Ancak, üç defa: Subâanellah (سُبْحَانَ اللَّهِ) veya bir defa: Subâane rebbiye'l-'eñîmi ve bi-âemdih (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِعَمْدِهِ) zikrinden daha az olmamalıdır.

217- Rükûda, farz zikir okunurken beden istikrar bulması gerekir.

218- Rükû miktarınca eğilmeden ve vücut istikrar bulmadan önce bilerek rükû zikri okunursa, namaz batıl olur.

219- Farz olan zikir tamamlanmadan önce, bilerek baş rükûdan kaldırılırsa, namaz batıl olur.

Secde

220- Farz ve müstehap namazların her rekâtında rükûdan sonra ikişer defa secde yapılması gerekir.

221- Secde; alın, her iki elin içinin, her iki dizkapağının ve iki ayağın başparmak ucunun yere konmasından ibarettir. Secdede zikir söylenmesi gerekir.

222- Secdede herhangi bir zikrin söylenmesi yeterlidir. Farz ihtiyat gereği, miktarı üç kere: سُـبَّـاٰنَـللهِ (Subàanellah) veya bir kere: رَبِّـيْ (Subàane rebbiye'l-e"la ve bi-àemdih) zikrinden az olmamalıdır.

223- Secde zikri okunurken vücudun istikrar bulması gerekir.

224- Alın yere koyulmadan ve vücut istikrar bulmadan önce kasıtlı olarak secde zikri söylenirse, namaz batıl olur. Ancak, yanlışlıkla secde zikri söylenirse [secdeden kalkmadan farkına varıldığı takdirde], vücudun istikrarı hâlinde zikir yeniden söylenir.

225- Birinci secdenin zikri tamamlandıktan sonra oturulur ve vücut istikrar bulduktan sonra tekrar secdeye gidilir.

226- Secde zikri tamamlanmadan önce kasıtlı olarak baş secdeden kaldırılırsa, namaz batıl olur.

227- Secde zikri söylenirken, yedi organdan biri kasıtlı olarak yerden kaldırılırsa, namaz batıl olur. Ama, zikir okunmadığı zaman alın dışında herhangi bir organ yerden kaldırılır ve tekrar yere koyulursa, sakıncası yoktur.

228- Ayak başparmaklarının ucunun yanı sıra diğer parmaklar da yere koyulursa, sakıncası yoktur.

229- Namaz kılan insan secdede alını yere, giyilecek ve yenilecek şeyler dışında yerden biten ağaç ve ağaç yaprağı gibi şeyler üzerine koymalıdır.

230- Altın, gümüş, akik, firuze gibi madensel şeyler üzerine secde edilmez.

231- Yerden bitip hayvan yiyeceği olan ot ve saman gibi şeyler üzerine secde edilebilir.

232- Pamuk ve benzeri şeylerden yapılsa bile kâğıt üzerine secde edilebilir.

233- Secde için en uygun şey, şehitler efendisi Hz. İmam Hüseyin'in (ona selâm olsun) toprağıdır. Ondan sonra diğer topraklar; topraktan sonra taş ve taştan sonra bitki gelir.

Normal Şekilde Secde Edemeyenlerin Görevi

234- Alnını yere ulaştıramayan kimse, gücü yettiği miktarda eğilir, mührü veya üzerine secde edilen şeyi yüksek yere bırakıp onun üzerine secde eder. Ancak ellerinin içini, dizlerini ve ayak parmaklarını, normal şekilde yere ya da masanın üzerine koyar.

235- Hiç bir şekilde eğilmeye gücü yetmeyen kimsenin, secde için oturur ve başıyla işaret eder. Farz ihtiyat gereği, mührü alnını ona koyacak miktarda kaldırır.

Tilâvet Secdesiyle İlgili Hükümler

236- Kur'ân-ı Kerim'in dört suresinin her birinde bir secde ayeti vardır. Bu ayetlerden birini okuyan veya dinleyen kimsenin ayet bittikten hemen sonra bir secde etmesi gerekir.

237- Tilâvet secdesini gerektiren ayetler:

* Secde Suresi (32), 15. ayet

* Fussilet Suresi (41), 37. ayet

* Necm Suresi (53), 62. ayet

* Alak Suresi (96), 19. ayet

238- Tilâvet secdesini unutan kimsenin aklına geldiği zaman secde etmesi gerekir.

239- Secde ayeti, radyo, teyp vb. bir şeyden işitilirse, farz ihtiyat gereği secde edilir.¹

240- Secde ayeti megafon gibi insanın kendi sesini ulaştırıran bir araçtan işitilirse, secde etmek farz olur.

241- Tilâvet secdesinde zikir söylemek, farz değildir, müstehaptır.

Teşehhüt Getirmek

242- Bütün farz namazların ikinci ve son rekâtlarında, ikinci secdeden sonra oturulup vücut istikrar bulunca teşehhüt okunur. Yani şöyle denilir:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
 وَرَسُولُهُ
 وَأَعْلَمُ أَنَّهُ رَجُلٌ
 نَبِيٌّ
 وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
 عَبْدُهُ
 وَرَسُولُهُ
 وَأَعْلَمُ أَنَّهُ رَجُلٌ
 نَبِيٌّ

Okunuşu: Eşhedu en la ilâhe illellahu veàdehu la şerîke leh. Ve eşhedu enne Muàemmeden 'ebduhu ve resûluh. Allahumme èalli 'ela Muàemmedin ve Âl-i Muàemmed

Namazın Selâmı

243- Namazın son rekâtında okunan teşehhüdün ardından, oturulduğu ve vücut sükunet bulduğu hâlde selâm verir ve namaz bitirilir. İlk önce şu cümleyi demek müstehaptır:

1- İmam: Secde ayeti... gramofon cinsi bir şeyden işitilirse, secde yapılması gerekmez.

السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ

(es-Selâmu 'eleyke eyyuhe'n-nebiyyu ve reâmetullahi ve berekâtuh)

Daha sonra ya şu cümleleri demek farzdır:

السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ

(es-Selâmu 'eyleykom ve reâmetullahi ve berekâtuh)

Veyahut da şu cümleleri demek gerekir:

السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ

السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ

(es-Selâmu 'eyleyna ve 'ela 'ibadillahî'e-âliâîn. es-Selâmu 'eyleykom ve reâmetullahi ve berekâtuh)

Namazda Tertibi Riayet Etmek

244- Şu sıra gözetilerek namaz kılınır: Niyet ve iftitah tekbiri, kıraat (Fatiha suresi ve herhangi bir sureyi tam olarak okumak), rükû, secde, ikinci rekâta teşehhüt ve son rekâta teşehhüdün ardından selâm.

Muvalat

245- Muvalat, namazın fiillerinin peş peşe ve aralıksız yapılmasına denir.

246- namazın fiilleri arasında "namaz kılıyor" denmeyecek kadar ara verilirse, namaz batıl olur.

247- Rükûu ve secdeleri uzatmak ve büyük sureleri okumak, muvalatı [riayet edilmesi gereken kesintisiz yapılmış olmayı] bozmaz.

Kunut

248- Namazların ikinci rekâtında Fatiha ve sure okunduktan sonra rükûaa gidilmeden önce kunut okunması yani, ellerin yüzün hizasına kadar kaldırılması ve herhangi bir dua ve zikrin okunması müstehaptır.

249- Kunutta bir "Subhanellah" bile olsa, herhangi bir zikrin okunması kâfidir. Örneğin şu dua okunabilir:

رَبُّنَا سُبْحَانَ رَبِّنَا فَعِي الدُّنْيَا
حَسَنَاتُهَا وَفَعِي الْآخِرَةِ حَسَنَاتُهَا وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ

- Rabbenâ âtina fi'd-dunya âeseneten
- ve fi'l-aâireti âeseneten
- ve Âinâ 'ezâbe'n-nâr.¹

Namazdan Sonra Okunan Dua ve Zikirler

Namazın selâmı verildikten sonra bir miktar zikir ve dua etmek, Kur'ân okumak, müstehaptır.

250- Namazın ardından yapılacak müstehapların kibleye doğru yapılması daha iyidir.

251- Namazın ardından yapılacak müstehaplarda Arapça olması gerekmez. Ama dua kitaplarında tavsiye edilen şeyleri okumak, daha iyidir.

252- Namazın peşinden yapılması çok tavsiye edilen zikirlerden birisi, Hz. Zehrâ'nın (Allah'ın selâmı ona olsun) tesbihidir ki şu şekilde okunur:

İlk önce 34 defa, "Allahu ekber", sonra 33 defa "El-hamdulillah" ve daha sonra 33 defa "Subhanellah" denir.

1- [Bakara suresi, 201.ayet. Anlamı: "Rabbimiz dünyada da iyilik ve güzellik ver bize, ahirette de iyilik ve güzellik ver ve bizi ateşin azabından korusun."]

Namazı Bozan Şeyler

253- On iki şey namazı bozar ve onlara "mübtilat" [namazı bozan şeyler] denir:

1) Namazda, namazın şartlarından birinin bulunmaması. Örneğin, namazdayken elbise veya bedeninin necis olması gibi.

2) Namazdayken bilerek veya unutarak veya çaresizlik yüzünden abdest veya guslü batıl eden bir şeyin meydana gelmesi. Örneğin, idrar gelmesi gibi. Ancak idrar veya büyük abdestini tutamayan kimseden namaz esnasında idrar veya gaita çıkacak olursa, abdest hükümlerinde açıklandığı üzere hareket ettiği takdirde, namazı batıl olmaz. Yine namaz esnasında müstehaze kadından kan gelirse, istihazeyle ilgili olarak açıklanan hükümleri uygulamış olursa, namazı sahihtir.

3) Konuşmak

4) Sesli ve kahkahayla gülmek

5) Ağlamak

6) Kibleden yüz çevirmek

7) Yemek

8) İçmek

9) Namazın şeklini bozan hareketleri yapmak

10) Namazın rükünlerini az veya çok yapmak.

11) Elleri üst üste koymak (eli bağlamak)

12) Fatıha okunduktan sonra "Âmin" demek.

Namazı Bozan Şeylerin Hükümleri

Konuşmak

254- Bilerek, tek harfli bile olsa anlamı olan bir kelimeyi, bir mana kastederek söylemek namazı batıl eder.

255- İnsan unutarak namazda konuşursa, namaz bozulmaz.

256- Öksürmek ve aksırmak namazı bozmaz.

257- Namaz kılan birisi başkasına selâm veremez. Eğer bir başkası ona selâm verirse, cevabınvermeli ve cevapta "selâm" kelimesini önce söylemelidir. Meselâ, "*Selâmun aley-kum*" demelidir. "*Aleykumu's-selâm*" dememelidir.

Gülmek ve Ağlamak

258- Namazda bilerek sesli ve kahkahayla gülmek veya bilerek dünya meselesi için sesli ağlamak, namazı bozar. Allah korkusundan veya ahiret için ağlamanın sakıncası olmadığı gibi, en üstün amellerden biridir de.

259- Gülümsemek namazı bozmaz.

Kibleden Yüz Çevirmek

260- Kasten, "yüzü kibleye doğrudur" denmeyecek kadar kibleden yüz çevirmek, namazı bozar.

261- Kasten veya unutkanlıkla kibleye sırt çevirmek ya da sağ veya sol tarafa dönmek, namazı bozar.

Yemek ve İçmek

262- Namazda, "namaz kılmıyor." denecek şekilde yemek veya içmek, namazı bozar.

263- Namazın şekli bozulmasa da farz ihtiyat gereği namazda hiçbir şey yememek ve içmemek gerekir.

Namazın Şeklini Bozan Hareketler

264- Alkışlamak, hoplamak ve benzeri gibi namazın şeklini bozan hareketler bilerek yapılsın veya yanılarak yapılsın, namazı bozar.

265- Namazdayken, "namaz kılmıyor." denecek kadar susmak, namazı batıl eder.

266- Kendi ihtiyari ile farz namazı kesmek haramdır; fakat malı korumak, mal veya cana yönelik bir zararı önlemek için olursa, sakıncası yoktur.

267- Borcu ödemek amacıyla şu şartlarda namaz bozulabilir:

- 1- Borcu vermek namazı kesmeden mümkün olmaz
- 2- Alacaklı alacağını ister
- 3- Namaz için vakit dar olmaz, yani borcu verdikten sonra vakit içerisinde namazı kılınması mümkün olur.

268- Namazı önemsiz bir mal için kesmek mekruhtur.

269- Namazda mekruh olan şeylerden bazıları şunlardır:

- 1- Gözleri yummak
- 2- eller ve parmaklarla oynamak
- 3- Fatiha veya sure okurken ya da zikir ederken birisinin sesini duyabilmek için sessiz kalmak
- 4- Huzu ve huşuyu yok edecek her türlü işi yapmak
- 5- Yüzü biraz sağa veya sola doğru çevirmek (fazla çevrildiği takdirde namaz batıl olur).

Ezan ve İkametin Anlamı

Allahu ekber: Allah her şeyden ve herkesten büyüktür.

Eşhedu en la ilâhe illellah: Şahadet ederim ki Allah'tan başka bir ilâh yoktur.

Eşhedu enne Muhammeden resûlullah: Şahadet ederim ki Hazret-i Muhammed (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) Allah tarafından gönderilmiş peygamber ve elçidir.

Eşhedu enne Aliyyen veliyyullah: Şahadet ederim ki Hz. Ali, Peygamber'den sonra [bütün yaratılmışlar üzerine] Allah'ın velisi ve hüccetidir.

Hayye ale's-salâh: Kalkın namaza.

Hayye ale'l-felâh: Acele edin kurtuluşa.

Hayye alâ hayri'l-amel: Bütün işlerin en hayırlısı olan (namaz)a koşun.

Kad kâmeti's-salâh: Namaz başlamak üzeredir.

La ilâhe illellah: Allah'tan başka bir ilâh yoktur.

Namazda Okunan Şeylerin Anlamı

İftitah Tekbiri:

Allahu ekber: Allah her şeyden ve herkesten büyüktür.

Fatiha Suresi:

Bismillahirrahmanirrahîm: Esirgeyen ve merhamet eden Allah'ın adıyla başlıyorum.

Elhamdu lillahi rabbi'l-âlemîn: Hamd ve övgü, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

Er-rahmani'r-rahîm: (O), esirgeyen ve merhamet edendir.

Maliki yevmi'd-dîn: (Allah) cezave mükâfat (kıyamet) gününün sahibidir.

İyyâke na'budu ve iyyâke nesteîn: Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz.

İhdine's-sirate'l-mustekîm: Bizi doğru yola hidayet et.

Siratellezîne en'amte aleyhim: Kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna.

Ğayri'l-mağzûbi aleyhim velezzâllîn: Gazap ettiklerin ve sapmış kimselerin yoluna değil.

İhlâs Suresi:

Bismillahirrahmanirrahîm: Esirgeyen ve merhamet eden Allah'ın adıyla başlıyorum.

Kul huvellahu ehad: De ki: O Allah tektir.

Allahu's-samed: Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır.

Lem yelid ve lem yûled: O, doğurmamıştır ve doğmamıştır.

Ve lem yekun lehu kufuven ehad: Yaratıklardan hiçbir kimse O'nun dengi değildir.

Rükû Zikri:

Subhane rabbiye'l-azîmi ve bi-hamdih: Benim yüce rabbim,

her türlü kusur ve eksiklikten pak ve münezzehdir ve ben, O'na hamd etmekteyim.

Secde Zikri:

Subhane rabbiye'l-a'lâ ve bi-hamdih: Benim herkesten en yüce olan rabbim her türlü kusur ve noksanlıktan münezzehdir ve ben O'na hamd etmekteyim.

Tesbitah-ı Erbaa:

Subhanellahi ve'l-hamdu lillahi ve la ilâhe illellahu vellahu ekber: Yüce Allah, pak ve münezzehdir. Hamd ve senâ O'na mahsustur. Bir tek olan Allah'tan başka kulluğa layık ilâh yoktur. O, her şeyden ve herkesten büyüktür.

Teşehhüt ve Selâm:

Eşhedu en la ilâhe illellahu vahdehu la şerîke leh: Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur, tektir ve şeriki yoktur.

Ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resûluh: Hz. Muhammed'in (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim.

Allahumme salli alâ Muhammedin ve Âl-i Muhammed: Allah'ım! Hz. Muhammed'e ve Ehlibeyti'ne rahmet et.

es-Selâmu aleyke eyyühe'n-nebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuh: Ey Allah'ın nebisi, Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun.

es-Selâmu aleynâ ve alâ ibadillahi's-sâlihîn: (Biz) namaz kılanların ve Allah'ın iyi kullarının üzerine selâm olsun.

es-Selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh: Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi sizin [siz müminlerin] üzerine olsun.

Namazla İlgili Şüpheler

İnsan, bazen namazın parçalarıyla ilgili olarak şüpheyeye düşer. Örneğin teşehhüdü getirip getirmediğini; bir secde mi, yoksa iki secde mi ettiğini bilmez. Bazen de rekâtların sayısında şüpheyeye düşer. Örneğin üçüncü rekâta mı, yoksa dördüncü rekâta mı olduğunu bilmez.

Namazla ilgili şüphelerin kendine has hükümleri vardır. Ayrıntılı açıklama, kitabımızın amacına uygun düşmediği için sadece özetle şüphenin kısımlarına ve kendine has hükümlerine değineceğiz.

Namazın Parçalarında Şüpheyeye Düşmek

270- Namazın herhangi bir parçası hakkında şüpheyeye düşülürse, yani söz konusu parçanın yapılıp yapılmadığından şüphe edilirse, ondan sonra yapılması gereken parçaya başlanmadığı yani yeri geçmediği takdirde, üzerinde şüpheyeye düşülen şey yapılır. Ondan sonra yapılması gereken parçaya başlandığı yani yeri geçtiği takdirde ise, şüpheyeye itina edilmez, namaza devam edilir ve bu şekilde kılınan namaz sahih olur.

271- Namazda, bir parça yapıldıktan sonra, onun doğru yapılıp yapılmadığı hakkında şüpheyeye düşülürse, şüpheyeye itina edilmez, yani söz konusu parçanın sahih olarak yapıldığına karar verilir ve namaza devam edilir. Bu şekilde kılınan namaz sahihtir.

Namazı Bozan Şüpheler

272- Akşam namazının ve sabah namazı gibi iki rekâtlı namazların rekât sayısında şüpheyeye düşülürse, namaz bozuktur.

273- Bir rekât mı, yoksa daha fazla mı kılındığı hakkında, örneğin bir ile iki veya bir ile üç arasında şüpheyeye düşülürse, namaz bozuktur.

274- Kaç rekât kılındığı bilinmezse, namaz bozulur.

275- İnsan namazı bozan bir şüphyle karşılaşınca, hemen namazı bozamaz; fakat bir miktar düşündükten sonra şüphesini gideremez ve şüphesi sabitleşirse, bu durumda namazı bozar ve yeniden namaza başlar.

276- İtina edilmemesi gereken şüpheler, şunlardır:

- * Müstehap namazlarda şüpheyeye düşmek.
- * Cemaat namazında şüpheyeye düşmek.
- * Namazın selâmı verildikten sonra şüpheyeye düşmek.
- * Namazın vakti geçtikten sonra şüpheyeye düşmek.

277- Namazlarda rekât sayısında şüphe edildiğinde, şüphenin çok tarafı namazın batıl olmasını gerektiriyor ise, az tarafa karar verilir. Örneğin, sabah namazının sünnetinde iki rekât mı, üç rekât mı kılındığından şüphe edilirse, iki rekât kılındığına karar verilir. Eğer şüphenin çok tarafı, namazın batıl olmasını gerektirmiyor ise örneğin, bir rekât mı, iki rekât mı kılındığından şüphe edilirse, şüphenin hangi tarafına karar verilip uyulursa namaz sahihtir.

278- Cemaat namazında imam rekâtların sayısında şüpheyeye düşerse, imama uyanın şüphesi olmaz ve herhangi bir yolla bunu imama anlatabilirse, imamın, şüphanesine itina etmemesi gerekir. Aynı şekilde imama uyan şüpheyeye düşer, ancak imamın şüphesi olmazsa, imama uyanın kendi şüphanesine itina etmemesi ve imama uyması gerekir. Bu şekilde kılınan namaz sahihtir.

279- Selâmdan sonra, namazın sahih olarak yapılıp yapılmadığından örneğin, rükûun yapılıp yapılmadığından veya dört rekâtlı bir namazda selâmdan sonra, dört rekât mı, beş rekât mı kılındığından şüpheyeye düşülürse, şüpheyeye itina edilmemelidir. Fakat eğer şüphenin her iki tarafı da namazın batıl olmasını gerektirirse, örneğin dört rekâtlı namazda selâmdan sonra, üç rekât mı, beş rekât mı kılındığına dair şüpheyeye düşülürse, namaz batıl olur.

280- Namazın vakti geçtikten sonra, namazın kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse veya kılınmadığı sanılırsa, kılınması gerekmez. Ama vakit çıkmadan önce, namazın kılınıp kılınmadığından şüphe edilir veya kılınmadığı sanılırsa, söz konusu namazın kılınması gerekir. Hatta kılındığı bile sanılsa, yine kılınması gerekir.

İhtiyat Namazı

281- İhtiyat namazı kılınması gereken durumlarda, örneğin üçle dört arasında şüpheye düştüğünde, namazın selâmından hemen sonra namazın şeklini bozmadan ve namazı bozan şeylerden herhangi birini yapmadan ayağa kalkılır, ezan ve ikamet okunmadan tekbir getirilir ve ihtiyat namazı kılınır.

282- İhtiyat namazının diğer namazlarla farkı:

* Niyeti dille söylenilmemelidir.

* İki rekât olsa bile sure ve kunut okunmaz.

* Sessiz okunmalıdır. Farz ihtiyat gereği, besmele de sessiz okunur.

283- Eğer bir rekât ihtiyat namazı kılınacak ise, iki secdeden sonra, teşehhüt okunur ve selâm verilir. İki rekât ihtiyat namazı kılınacak ise, iki secdeden sonra, iftitah tekbiri getirilmeden, önceki rekât gibi bir rekât daha kılınır ve teşehhütten sonra selâm verilir.

Sevih (Yanılma) Secdesi

284- Sehv secdesi yapılması gereken durumlarda örneğin, dört rekât mı, beş rekât mı kılındığından şüpheye düştüğünde, namazın selâmından sonra oturulur, secdeye gidilir ve şöyle denilir:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 عَالِي مَحَمَّدٍ وَآلِهِ

Bismillahi ve billahi ve ëellellahu 'ela Muàemmedin ve Âlih.¹
Veya secdede şöyle denilir:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ
مُحَمَّدٍ

Bismillahi ve billah. Ellahumme ëelli 'ela Muàemmedin ve Âli-
Muàemmed.²

Fakat şöyle denilmesi daha iyidir:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
عَلَيْكَ
الَّذِي بَرَكْنَا
وَرَحْمَةً

Bismillahi ve billah. es-Selâmu 'elejke eyyuh'e'n-nebiyyu
ve reàmetullahi ve berekatuh.³

Sonra secdeden kalkılarak oturulur ve ikinci kez secdeye
gidilir ve bu zikirlerden biri okunur, tekrar secdeden kalkı-
larak oturulur ve teşehhüt okunduktan sonra selâm verilir.

1- [Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla; Allah Hz. Muham-
med'e ve Ehlibejti'ne rahmet etsin.]

2- [Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla. Allah'ım! Hz. Mu-
hammed'e ve Ehlibejti'ne rahmet et.]

3- [Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla. Ey Allah'ın Ne-
bisi, selâm olsun sana, Allah'ın rahmet ve bereketi senin üzeri-
ne olsun.]

YOLCU NAMAZI

285- Yolcunun, dört rekâtlık namazları, kısaltarak ikişer rekât kılması gerekir. Ancak, mesafe sekiz fersahtan az olmamalıdır. (Sekiz şer'î fersah, yaklaşık 45 km'dir.)

286- Vatan gibi namazın tam olarak kılındığı yerden gidiş geliş sekiz fersah olan bir kimse, eğer gidişi dört fersahtan az olmazsa, namazını seferî yani kısaltarak kılar.

287- Yolculuğa çıkan kimse, şehrin yapıları görünmeyecek ve ezanları duyulmayacak bir yere vardığında namazını seferî kılabilir. Söz konusu mesafeye varmadan önce namaz kılmak isterse, namazı tam olarak kılar.

288- Gidilecek yerin iki yolu olur da birisi sekiz fersahtan az, diğeri sekiz fersah veya daha fazla olursa, eğer sekiz fersahlık yoldan gidilirse, namaz seferî kılınır. Eğer sekiz fersahtan az olan yoldan gidilirse, namaz tam kılınır. Örneğin vatanından iki yolu bulunan ancak birisi dört fersah, diğeri ise üç fersah olan bir köye gidilecekse, eğer dört fersahlık yoldan gidilir ve dönülürse, yolda ve köyde namaz seferî kılınır. Eğer dört fersahlık yoldan gidilir ve dönüşte üç fersahlık yoldan gelinirse veya üç fersahlık yoldan gidilir ve dönüşte dört fersahlık yol kullanılırsa, mesafenin toplamı sekiz fersaha ulaşmadığından dolayı yol arasında ve köyde namaz tam kılınır.

289- Aşağıdaki durumlarda yolculukta namaz tam kılınır:

1) Sekiz fersaha ulaşılmadan vatandan geçilir ya da bir yerde on gün ikamet edilir.

2) Yolculuğun ilk başından, sekiz fersahın gidilmesi kastedilmeden gidilir. Örneğin kaybolan bir şeyi aramak için yolculuk yapan kimse gibi.

3) Mesafeyi kat ederken yolculuk kastından dönülür, örneğin dört fersaha ulaşılmadan yolculuk kastından vazgeçilir.

4) Makinist, şehirler arası araçların şoförü, gemi kaptanı ve pilot gibi mesleği yolculuk olur. (Elbette meslek icabı yaptıkları yolculuklarda namazları tamdır.)

5) Anne ve babanın eziyet çekmesine sebep olan bir yolculuk gibi haram amaçlı olur.

290- Tahsil için başka şehre gidip genelde hafta sonları vatanlarına dönen öğrenciler veya her gün işleri ve meslekleri için şer'î mesafeyi kat edip gece vatanlarına dönen öğretmenler, işçiler ve memurlar gibi işi için yolculuk yapan (yolculuk, işi için mukaddime olan) kimseler, ihtiyat gereği namazları seferîdir ve oruç tutamazlar. Ancak işyerlerinde on gün kalmayı kastederlerse, namazları tam olur.

291- Bu mekânlarda namaz tam kılınır:

* Vatanda.

* On gün ikamet edilecek yerde.

* Otuz gün tereddütlü olarak kalınan yerde, şöyle ki insanın orada kalıp kalmayacağı belli olmaz, otuz güne varıncaya kadar durum aynı şekilde devam eder ve bu müddet içerisinde başka bir yere çıkılmaz. Bu durumda otuz birinci günden itibaren namaz tam kılınır.

Neresi Vatan Sayılır?

İnsanın kendi yaşantısı ve ikâmeti için seçtiği yer onun vatanıdır; ister orada dünyaya gelmiş ve anne ve babasının vatanı olsun, ister kendisi orayı ikâmet etmek ve yaşamak için seçmiş olsun.

293- Çocuk, müstakil olmadığı ve anne-babasının vatanında onlarla birlikte yaşadığı sürece, orada doğmasa bile anne ve babasının vatani onun vatani da sayılır. Ancak müstakil olur ve başka bir yeri süresiz yaşamak için seçerse, orası onun vatani olur. Buna göre örneğin Ankaralı olan bir anne ve babanın çocuğu, anne ve babasıyla birlikte yaşıyor ise, anne ve babanın vatani çocuk için de vatan hükmünü taşır. Çocuk Ankara'ya geldiğinde namazı tam kılar. Ancak çocuk başka şehirde yaşar ve anne-babasıyla birlikte Ankara'da hiç yaşamamışsa, Ankara onun için vatan sayılmaz.

294- İnsan asıl vatani dışında olan bir yerde ebedî ve süresiz kalmayı kast etmedikçe orası onun vatani sayılmaz.

295- Bir kimse asıl vatani olmayan bir yerde bir müddet kalıp sonra başka bir yere gitmek isterse, orası onun vatani sayılmaz. Örneğin tahsil için bir süre bir şehirde kalan öğrenci gibi.

296- İnsan bir yerde sürekli kalmak kastı olmadan ve oradan çıkma niyeti olmaksızın halkın, "Bunun vatani [ikamet yeri] burasıdır." diyeceği kadar kalırsa, orası onun vatani sayılır.

297- Önceden asıl vatani olduğu hâlde sonradan vazgeçtiği (yani ikamet için bir daha oraya dönmemeyi kararlaştırdığı) bir yere vardığında, kendisi için yeni bir vatan seçmese de, namazı tam kılmamalıdır.

298- Vatanına dönen yolcu, vatanın duvarını görüp ezanın sesini duyduğu zaman, namazı tam kılmalıdır.

On Gün İkamet Kastı

299- On gün kalmaya karar veren bir yolcu, ikamet ettiği yerde on günden fazla kalırsa, yolculuğa çıkıncaya kadar namazı tam kılar. İkinci bir defa on gün ikameti kastetmesi gerekmez.

300- On gün bir yerde kalmaya karar veren bir yolcu, kararından vazgeçerse:

a) Dört rekâtlı bir namaz kılmadan kararından dönerse, namazı seferî kılar.

b) Dört rekâtlı bir namaz kıldıktan sonra kararından dönerse, orada kaldığı müddetçe namazı tam kılar.

KAZA NAMAZI

Vaktinden sonra kılınan namaza "kaza namazı" denir.

301- İnsan, farz namazları belirlenen vakitlerinde kılmalıdır. Mazeret olmadan kazaya bırakırsa, günah işlemiş olur. Bu durumda hem tövbe etmeli, hem de namazı kaza etmelidir.

302- İki yerde namaz kaza edilmelidir:

a) Vaktinde kılınmayan farz namazlar

b) Vakti geçtikten sonra, batıl olduğu anlaşılan namazlar

303- Üzerinde kaza namazı bulunan kimse, onu kılmakta ihmalkârlık etmemelidir. Ama hemen yerine getirmek de farz değildir.

304- Kazaya bıraktığı günlük farz namazlardan hangisinin daha önce olduğunu bilen kimse, farz ihtiyat gereği sırayı gözeterek kaza etmelidir. Örneğin bir gün ikindi namazı, ikinci gün ise sabah namazı kazaya kalan kimse, önce ikindi namazını, sonra sabah namazını kaza etmelidir.¹ İnsan kazaya kalan namazı, farz ihtiyat gereği sonraki farz namazdan önce kılmalıdır. Bu durumda sırayı gözetmek de gerekmez.

305- Kazaya kalan namazlarının sayısını bilmeyen meselâ kazaya kalan dört mü, beş mi olduğunu bilmeyen kimse, az miktarla yetinebilir.

1- İmam: Kazaya bıraktığı namazlardan hangisinin daha önce olduğunu bilen kimsenin sırayı gözeterek kaza etmesi müstehap ihtiyattır.

306- İnsan, kazaya kalan namazların sayısını biliyormuş; ancak sonradan unutmuş olursa, farz ihtiyat gereği çok miktarı kılmalıdır.¹

307- Kaza namazı cemaatle kılınabilir. Cemaat imamının namazı ister eda olsun, ister kaza fark etmez. İmamla muktedirin (imama uyanın) aynı namazı kılmaları da gerekmez. Meselâ, öğle veya ikindi namazını kılan bir imama uyararak sabah namazının kazasını kılmanın sakıncası yoktur.

308- Namazı seferî olarak kılan bir yolcunun öğle veya ikindi yahut yatsı namazı kazaya kalırsa, yolculuk dışında bile kazasını kılmak isterse, iki rekât olarak kılmalıdır.

309- Yolculukta kaza orucu olsa bile oruç tutulmaz, ancak kaza namazı kılınabilir.

310- Yolculukta, yolculuk dışında kazaya kalan namazlarını kaza etmek isteyen kimse, öğle, ikindi ve yatsı namazlarını dört rekât olarak kılmalıdır.

311- Kaza namazının özel vakti yoktur; örneğin sabah namazının kazası, öğlen veya gece vakti kılınabilir.

Babanın ve Annenin Kaza Namazları

312- İnsan hayatta olduğu müddetçe kendi namazlarının kazasını kılmaya gücü yetmese bile, başka birisi onun tarafından namazlarını kaza edemez.

313- Babanın ölümünden sonra, onun kılmadığı namazları ve tutmadığı oruçları büyük oğlun kaza etmesi gerekir.

314- Farz ihtiyat gereği, büyük oğul annesinin kazaya kalan namaz ve oruçlarını da yerine getirmelidir.²

1- İmam: az miktarı kılmaması yeterlidir.

2- İmam: Müstehap ihtiyat gereği, büyük oğul annenin...

CEMAAT NAMAZI

İslâm dininin önem verdiği konulardan birisi, ümmetin birlik ve beraberliğidir. Birliği korumak ve ona süreklilik kazandırmak amacıyla bir takım özel plânlar öngörülmüştür. Bunlardan birisi cemaat namazıdır.

Cemaat namazında, içlerinden bir takım özelliklere sahip olan birisi, topluluğun önüne geçer, ötekiler düzenli sıralar hâlinde onun arkasında yer alır ve ona uyararak namaz kılarlar.

Bu toplu hâlde kılınan namazda topluluğun önünde duran ve namazda kendisine uyulan zata "cemaat imamı" denir. İmamın arkasında yer alıp namazda ona uyan kimseye de "muktedi ve me'mum" gibi adlar verilir.

Cemaat Namazının Önemi

Hadislerde cemaat namazı için söz konusu edilen sevap ve mükâfatın yanı sıra namazla ilgili hükümlere bakıldığında bu ibadetin ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Biz sadece bazılarını işaret etmekle yetiniyoruz:

315- Cemaat namazına katılmak herkes özellikle cami komşuları için müstehaptır.

316- İnsanın bekleyip namazı cemaatle kılması müstehaptır.

317- Cemaatle kılınan namaz, ilk vakitte münferit¹ olarak [tek başına] kılınan namazdan daha üstündür.

1- Namazı cemaatle değil de kendi başına kılana "münferit" ve kılınan namaza "fırada namaz" denir.

318- Kısa sürede kılınan cemaat namazı, tek başına uzun sürede kılınan namazdan daha üstündür.

319- İnsana özürsüz olarak cemaat namazını terk etmesi yakışmaz.

320- Cemaat namazına itinâsızlık yüzünden katılmamak caiz değildir.

Cemaat Namazının Şartları

321- Cemaat namazı kılınırken şu hususlara dikkat edilmelidir:

1) Muktedi (imama uyan), imamdan ilerde durmamalıdır. Farz ihtiyat gereği, imamdan biraz geride durmalıdır.

2) İmamın durduğu yer, cemaatin durduğu yerden yüksekte olmamalıdır.

3) Muktedi ile imamın ve sıraların arasında fazla uzaklık olmamalıdır. Aralarında bir adım miktarından fazla uzaklık olmaması ihtiyata uygundur.

4) İmam ile muktedi (imama uyan) arasında, aynı şekilde saflar arasında perde ve duvar gibi engeller bulunmamalıdır. Ancak, erkek ve kadınların safını ayırmak için perde ve benzeri bir şeyin bulunması sakıncasızdır.

322- Cemaat imamı bulûğ çağına ermiş ve âdil olmalı ve namazı sahih bir şekilde bilmelidir.

Cemaat Namazına Katılmak

323- Her rekâta ancak kıraat okunurken veya rükûda iken imama uyulabilir. Rükûda iken cemaat imamına yetişemeyen kimse, sonraki rekâta imama uyar. Ancak rükûda imama yetişirse, imam rükûun zikrini bitirmiş olsa da, cemaatle kıldığı namaz sahihtir ve bu, bir rekât olarak hesap edilir.

324- Cemaat namazına katılmanın farklı durumları:

* Birinci rekâta cemaat namazına katılmak:

1) Namazın ilk başından itibaren veya imam Fâtîha ve sureyi okurken katılırsa, muktedi sadece Fâtîha ve sureyi okumaz, ancak imamla birlikte diğer amelleri yerine getirir.

2) Rükûda cemaat namazına katılırsa, bu durumda imamla birlikte diğer amelleri yerine getirir, üzerinden o rekât için Fatiha ve sure okunması kalkar.

* İkinci rekâtta cemaat namazına katılmak:

1) İkinci rekât başlarken veya kıraat okunurken cemaat namazına katılırsa, bu durumda muktedi Fatiha ve sureyi okumaz, imamla birlikte kunut duasını okur, rükûa eğilir ve secdeye gider. Farz ihtiyat gereği imam teşehhüt okurken muktedi el parmaklarını ve ayaklarının ön kısmını yere koymalı ve dizlerini kaldırmalıdır. Namaz iki rekâtlı ise, ikinci rekâtı tek başına kılar ve namazı bitirir. Namaz üç veya dört rekâtlı olursa, namazın ikinci rekâtında -ki imamın üçüncü rekâtı olur- muktedi imamın tesbihatı okumasına rağmen Fatiha ve sureyi okur. İmam üçüncü rekâtı bitirip dördüncü rekât için ayağa kalktığında muktedi iki secdeden sonra oturup teşehhüdü okur ve üçüncü rekât için ayağa kalkar. İmam teşehhüt ve selâmı okuyup son rekâtı bitirirken muktedi kalkıp bir rekât daha kılar.

2) Rükûda cemaat namazına katılırsa, imamla birlikte rükûu ve diğer amelleri yerine getirir, üzerinden o rekât için Fatiha ve sure okunması kalkar.

* Üçüncü rekâtta cemaat namazına katılmak:

1) Kıraat okunurken katılmak isterse, katıldığı takdirde Fâtîha ve surenin okunması için veya sadece surenin okunması için vakit olduğunu bilirse, cemaate katılabilir, bu durumda Fatiha ve sureyi veya sadece Fatihayı okur. Ancak vakit olmadığını bilirse, bu durumda farz ihtiyat gereği bekler ve imam rükûa gidince, ona uyar.

2) Rükûda cemaat namazına katılırsa, imamla birlikte rükûu ve önceden açıklandığı üzere diğer amelleri yerine getirir, üzerinden o rekât için Fatiha ve sure okunması kalkar.

* Dördüncü rekâta cemaat namazına katılmak:

1) Kıraat okunurken katılmak isteyen kimse, üçüncü rekâta katılmak isteyen kimse gibi yapar. İmam son rekâta teşehhüdü okurken, muktedi ayağa kalkıp namazını tek başına kılıp bitirebilir veya parmaklarını ve ayaklarının ön kısmını yere koyup, dizlerini kaldırarak imamın selâmı vermesini bekleyip sonra kalkabilir.

2) Rükûda cemaat namazına katılırsa, imamla birlikte rükû ve secdeleri yerine getirir, daha sonra önceden açıklandığı üzere diğer amelleri yapar.

Cemaat Namazının Hükümleri

325- Günlük namazlardan birini kılan cemaat imamına herhangi günlük bir namaz için uyulabilir. Dolayısıyla ikinci namazını kılan imama öğle namazı için uyulabilir. Aynı şekilde öğle namazını tek başına kıldıktan sonra cemaat namazı kılınacak olursa, muktedi ikinci namazı için öğle namazını kılan imam uyabilir.

326- Diğer günlere ait kaza namazları bile, cemaat imamına uyularak kılınabilir. Örneğin imam öğle namazını, muktedi de sabah namazının kazasını kılabilir.

327- Cuma namazı, Ramazan Bayramı namazı ve Kurban Bayramı namazı dışında cemaat namazı biri imam ve biri de muktedi olmak üzere en az iki kişi ile kılınır.

328- Yağmurun yağması için kılınan istiskâ namazı dışında müstehap namazlar cemaatle kılınmaz.

329- Muktedi, iftitah tekbirini imamdan önce almamalıdır. Hatta farz ihtiyat gereği imamın tekbiri tamamlanmadan tekbiri almamalıdır.

330- İmama uyan, Fatiha ve sure dışında namazın her şeyini kendisi okumalıdır. Fakat onun birinci veya ikinci rekâtı, imamın ise üçüncü veya dördüncü rekâtı olursa, Fatiha ve sureyi de okumalıdır.

CUMA NAMAZI

Müslümanların haftalık toplantılarından birisi de "cuma namazı"dır. Cuma günü öğle namazı yerine ondan daha üstün olan cuma namazı kılınabilir.

Bu namazın fazileti ile ilgili olarak Kur'ân'da bu isimde bir surenin yer alması ve söz konusu surede açıkça müminlerin cuma namazına davet edilmesi yeterli bir açıklamadır.

Cuma Namazının Kılınış Şekli

331- Cuma namazı sabah namazı gibi iki rekâttır; ancak cuma imamı tarafından namaza başlamadan önce iki hutbe okunur.

332- Cuma imamının cuma namazının Fatıha ve suresini yüksek sesle okuması, müstehaptır.

333- Cuma namazının birinci rekâtında Fatıha Suresi'nden sonra Cuma Suresi'nin ve ikinci rekâtında Fatıha Suresi'nden sonra Munafikun Suresi'nin okunması, müstehaptır.

334- Cuma namazında birinci rekâta rükûa gitmeden önce bir kunut, ikinci rekâta da rükûdan kalktıktan sonra bir kunut okunması müstehaptır.

Cuma Namazının Şartları

335- Cuma namazında şu şartlar gözetilmelidir:

* Cemaat namazında gözetilmesi gereken şartların tümü cuma namazı için de geçerlidir.

* Cuma namazı cemaatle kılınmalıdır. Tek başına kılınmaz.

* Cuma namazının kılınabilmesi için namaz kılanların, en az imamla birlikte beş kişi olması gerekir.

* İki cuma namazı arasında en az bir fersah mesafe olmalıdır.

Cuma Namazına Katılanların Görevi

336- Farz ihtiyat gereği, cuma namazına katılanların imamın hutbelerini dinlemeleri gerekir.

337- Cuma namazına katılanların hutbe okunurken susmaları ve konuşmaktan kaçınmaları müstehap ihtiyattır.

338- Cuma namazına katılanların hutbe okunurken imama karşı oturmaları ve sağa-sola bakmamaları müstehap ihtiyattır.

339- Cuma namazının ilk rekâtına yetişemeyen kimse, ikinci rekâtın rükûna bile yetişebiliyorsa, namazı sahihtir. Bu durumda, ikinci rekâti kendisi kılar. (Ancak, ikinci rekâti cuma namazının vaktinde kılabileceğini bilmelidir.)

ÂYAT NAMAZI

340- Farz namazlardan biri de âyat namazıdır. Âyat namazı, şu hadiselerden dolayı farz olur:

Deprem olması, ay tutulması, güneş tutulması gibi hadiseler ve yine halkın genelini korkuya düşürdüğü takdirde gök gürültüsü, şimşek çakması, kara ve kızıl rüzgârların esmesi gibi şeyler.

Âyat Namazının KılınıŖ Şekli

341- Âyat namazı iki rekâttır ve her rekâtında beŖ rükû vardır. Her rükûdan önce bir Fatiha ve bir sure tam olarak okunur. Dolayısıyla iki rekâta toplam on defa Fatiha ve on on defa sure okunur. Ancak Fatiha'dan sonra bir surenin ayetleri beŖe bölünüp, her rükûdan önce bir bölümü okunarak da âyat namazı kılınabilir.

Ŗimdi İhlâs Suresi'ni beŖe bölerek âyat namazının nasıl kılındığını açıklayalım:

* Birinci rekât:

İftitah tekbirinden sonra Fatiha okunur. Daha sonra " Bismilla'irraàmanirra'aim " denilir ve rükûya gidilir.

Sonra kalkılır ve "Aul huvellahu eàed" denilip ikinci kez rükûa gidilir.

Rükûdan kalkılır ve "Allah'ue-ëamed" denilir ve yine rükûa gidilir.

Yine rükûdan kalkılır ve "Lem yelid ve lem yüled" denilir ve rükûa gidilir.

Tekrar kalkılır ve "Ve lem yekun lehu kufuven eàed." denilir ve beşinci rükûa gidilir.

Ondan sonra rükûdan kalkılır ve iki secde yapılır. Daha sonra ikinci rekât için ayağa kalkılır.

* İkinci rekât:

İkinci rekât da birinci rekât gibi yerine getirildikten sonra, iki secde yapılır ve teşehhüt okunup namazın selâmı verilir.

Âyat Namazıyla İlgili Hükümler

342- Âyat namazını gerektiren şeyler hangi şehirde meydana gelirse, sadece oranın halkı âyat namazı kılmalıdır; başka yerlerin halkına farz olmaz.

343- Âyat namazının birinci rekâtında Fatiha ve surenin beş defa okunarak, ikinci rekâtında ise bir Fatiha ve bir surenin beşe bölünerek kılınmasının mahzuru yoktur.

344- İkinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu rükûlardan önce kunut okumak müstehaptır. Ama sadece onuncu rükûdan önce bir kunut okumak da yeterlidir.

345- Âyat namazının rükûlarından her biri, birer rükündür; dolayısıyla kasten veya yanlışlıkla eksik veya fazla yapılırsa, namaz batıl olur.

346- Âyat namazı cemaatle de kılınabilir. Bu durumda Fatiha ve sureleri yalnız imam okur.

MÜSTEHAAP NAMAZLAR¹

347- Bir çok müstehap namaz vardır. Bu eserde hepsine yer vermenin uygun olmadığından dolayı sadece en önemlilerine işaret etmekle yetiniyoruz:

Ramazan ve Kurban Bayramı Namazları

348- Ramazan ve Kurban Bayramında bayrama özgü namazı kılmak müstehaptır.

Ramazan ve Kurban Bayramı Namazlarının Vakti

349- Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarının vakti, bayram günü güneşin doğuşundan öğleye kadardır.

350- Ramazan Bayramı'nda, güneşin yükselmesinden sonra iftar edilip, fitre zekâtı² [fitir sadakası] verildikten sonra bayram namazının kılınması müstehaptır.

Bayram Namazlarının Kılınış Şekli

351- Ramazan ve Kurban Bayramı namazları ikişer rekâttır. İki rekâtta toplam dokuz kunut okunur. Şöyle ki:

* Birinci rekâtta Fatiha ve sure okunduktan sonra, beş defa tekbir alınır; her tekbirden sonra bir kunut okunur ve beşinci kunuttan sonra bir tekbir daha alınıp rükûa gidilir ve iki secde yapılır.

1- Müstehap namazlara "nafile namazlar" da denir.

2- Fitre zekâtı, Ramazan Bayramı günü verilmesi gereken malî yükümlülüklerden birisidir.

* İkinci rekâta Fatiha ve sure okunduktan sonra dört tekbir alınır ve her tekbirden sonra bir kunut okunur. Beşinci tekbir alındıktan sonra rükûa gidilir; rükûdan sonra iki secde yapılır, teşehhüt okunur ve selâm verilir.

* Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarının kunutlarında her türlü dua ve zikrin okunması yeterlidir. Fakat şu duanın okunması daha iyidir:

اللَّهُمَّ أَهْلَ الْبَيْتِ يَا
 وَالْعَظْمَةَ وَ أَهْلَ الْجُودِ
 وَالْجَبْرُوتِ وَ أَهْلَ
 الْعَفْوَ وَالرَّحْمَةَ وَ أَهْلَ
 النَّفْثِ وَالْقَوِي وَ ۞ الْغَفْرَةَ ۞
 اسْمُكَ بِحَقِّ هَذَا
 الْبَيْتِ ۞ الَّذِي جَعَلْتَهُ
 لِلْمُسْلِمِينَ عِيداً وَ
 لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَ آلِهِ ذُخْراً وَ شَرْفاً وَ
 كَرَامَةً ۞ وَ مَزِيداً أَنْ
 تُثَبِّتَ صِلَتِي عَالِي
 مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ
 تُدْخِلَنِي فِي كُلِّ
 حَيْرٍ ۞ أَدْخِلْتَنِي مُخَمَّداً وَ آلَ
 مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُدْخِرَنِي مِنْ
 كُلِّ سُوءٍ ۞ أَخْرَجْتَ مِنْهُ
 مُحَمَّدًا وَ آلَ مُحَمَّدٍ ۞ وَأَنْتَ
 عَلَيهِ وَ عَلَيهِمْ اللَّهُمَّ
 ۞ اسْمُكَ خَيْرَ مَا
 سَمَّيْتَهُ بِكَ مِنْ
 الصَّالِحِينَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ
 اسْمِكَ مِنْهُ عِبَادُكَ
 الْمُخْلِصُونَ ۞

Okunuşu: Allahumme ehle'l-kibriyâi ve'l-'eñemeti ve ehle'l-cûdi ve'l-ceberûti ve ehle'l-'efvi ve'r-raâmeti ve ehle't-te'âva ve'l-mağfire. Es'eluke bi-âe'âi hâze'l-yevmillezî ce'eltehu li'l-muslimîne 'îden ve li-Muàammedin ëallallahu 'eleyhi ve âlihi zuâren ve şerefen ve kerameten ve mezîden en tuëalliye 'ela Muàammedin ve Âl-i Muàammedin ve en tudâilenî fi kulli âayrin edâalte fîhi Muàammeden ve Âl-e Muàammedin ve en tuâricenî min kulli sûin eârecte minhu Muàammeden ve Âl-e Muàammedin ëalevatuke 'eleyhi ve 'eleyhim. Allahumme innî es'eluke âayre ma seeleke bihi 'ibaduke'ë-ëaliâûn ve e'ûzu bike mimmete'aze minhu 'ibaduke'l-muâleëûn.

[**Anlamı:** Allah'ım! Ey ululuk ve azamet sahibi, ey cömertlik ve ceberut sahibi, ey af ve rahmet sahibi! Müslümanlar için bayram ve Muhammed (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) için birikim, şeref ve artış vesilesi kıldığın bu gün hakkına, senden Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmet etmeni, Muhammed ve Ehlibeyti'ni soktuğun her hayra beni de sokmanı ve Muhammed ve Ehlibeyti'ni (rahmet ve selâmın ona ve onlara olsun) çıkardığın her kötülükten beni de çıkarmanı diliyorum. Allah'ım! Senden, salih kullarının istediği şeylerin en iyisini istiyorum ve salih kullarının sana sığındığı şeylerden ben de sana sığınıyorum.]

Günlük Nafile Namazlar

Günlük nafile namazlar cuma günü dışında otuz dört rekâttir. On bir rekât gece nafilesi, iki rekât sabah namazının nafilesi ve iki rekât yatsı namazının nafilesi bu cümleden olup çok sevap taşıdığı kaydedilmiştir.¹

Teheccüd Namazı

352- Gece nafilesi on bir rekâttir ve şu şekilde kılınır:

1- Ayrıntılı bilgi için tam ilmihâl kitaplarına bakınız.

Dört kez ikişer rekât: Gece nafilesi niyetiyle.

İki rekât: Gece nafilesi niyetiyle.

Bir rekât: Vitir nafilesi niyetiyle.

Teheccüd Namazının Vakti

353- Gece namazının vakti, gece yarısından itibaren sabah ezanına kadardır. Sabah ezanına yakın kılınması, daha iyidir.

354- Yolcular ve gece yarısından sonra namaz kılmakta zorlanan kimseler, gece (teheccüd) namazını gecenin evvelinde kılabilirler.

Ğufeyle Namazı

355- Müstehap namazlardan birisi de akşam ve yatsı namazları arasında kılınan "ğufeyle namazı"dır.

Ğufeyle Namazının Kılınış Şekli

356- Ğufeyle namazı iki rekâttır. Birinci rekâtta Fatihâ'dan sonra şu ayet okunur:

وَذَالْتُونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا وَقَدْ ظَنَّ أَنَّ
لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي
الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْعَمِّ
وَكَذَلِكَ نُجِّي الْمُؤْمِنِينَ

Okunuşu: Ve zennûni iz zehebe muğâziben feñenne en len neâdire 'eleyhi fenâdâ fi'ñ-ñulumâti en la ilâhe illâ ente subâaneke innî kuntu mine'ñ-ñalimîn. Festecebna lehu ve necceynahu mine'l-ğemmi ve kezalike nunci'l-mu'minîn.¹

1- [Anlamı: Zünnun'u (balık karnına girmiş olan Yûnus İbn Mat-ta'yı) da an; zira (o kavmine) kızarak gitmişti, bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi, (kavminin arasından çıkmakla kendisini kurtaracağını) sanmıştı. Nihayet karanlıklar içinde (kalıp): "Senden başka ilâh

İkinci rekâtta Fatiha'dan sonra şu ayet okunur:

وَالْعَبَثِ لَا يُغْنِيهَا إِلَّا
 هُوَ وَالْبَخْرُ وَالْبَخْرُ وَالْمَا
 تَسْتَفْتُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا
 يَغْنِيهَا وَلَا حَبَّةَ فِى
 ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا
 فِى كِتَابٍ مُّبِينٍ.

Okunuşu: Ve 'indehu mefatiâu'l-ğeybi la ye'lemuha illa hu-
 ve ve ye'lemu ma fi'l-berri ve'l-beâri ve ma tesÂuèu min ve-
 reÂetin illa ye'lemuha ve la àebbetin fi Ñulumati'l-erzi ve la
 reèbin ve la yâbisin illa fi kitabin mubîn.¹

Kunutta da şu dua okunur:

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ
 بِمَقَاتِحِ الْعَبَثِ الَّتِى لَا
 يَغْنِيهَا إِلَّا ۞ أَنْتَ
 تُصَلِّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
 وَأَنْ تَفْعَلَ بِّى كَذَا وَكَذَا

Okunuşu: Allahumme innî es'eluke bi-mefatiâu'l-ğeybilletî la
 ye'lemuha illa ente, en tuèelliye 'ela Muàammedin ve Âli
 Muàammedin ve en tef'ele bî keza ve keza.²

yoktur. Sen her türlü eksiklikten münezzehsin. Ben zalimlerden ol-
 dum." diye yalvardı. Biz de onun duasını kabul ettik ve onu tasadan
 kurtardık. İşte biz inananları böyle kurtarız. -Enbiyâ, 87-]

1- [**Anlamı:** Gayb'ın (görünmez bilginin) anahtarları O'nun ya-
 nındadır, onları O'ndan başkası bilmez. (O) karada ve denizde olan
 her şeyi bilir. Düşen bir yaprak,-ki mutlaka onu bilir- yerin karanlıkla-
 rı içinde gömülen tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir Ki-
 tap'ta olmasın. -En'âm, 59-]

2- [**Anlamı:** Allah'ım! Ben gayb'ın anahtarları (ki onları senden
 başkası bilmez) hakkına senden Hz. Muhammed'e ve Ehlibeyti'ne
 rahmet etmeni ve benim şu şu... hacetlerimi yerine getirmeni dilerim.]

Duanın sonunda yer alan ve "şu ve şu" anlamına gelen "keza ve keza" kelimeleri yerine hacetler istenir ve sonra şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اِنْتِ وَرَبِّيْ نِعْمَتِيْ
وَالْقَادِرُ عَلَيَّ طَلِبَتِيْ
تَعَاوُنُ حَاجَتِيْ
فَاَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ
عَآلِيْهِ وَ عَآلِيْهِمُ السَّلَامِ
لَمَّا قَضَيْتَهُآلِيْ.

Okunuşu: Allahumme ente veliyyu ni'metî ve'l-Ââdiru 'ela èelibetî, te'lemu àâcetî fe-es'eluke bi-âaÂi Muàammedin ve Âli-i Muàammedin 'eleyhi ve 'eleyhim'us-selâm, lemma Âazeyteha lî.¹

1- [Anlamu: Allah'ım! Sen veli nimetimsin, isteklerimi vermeye kâdirsin ve hacetimi bilirsin. O hâlde, Hz. Muhammed ve Ehlibeyti (hepsine Allah'ın selâmı olsun) hürmetine senden hacetlerimi yerine getirmeni dilerim.]

ORUÇ HÜKÜMLERİ

İslâm'ın insanın kendisini yetiştirmesi için öngördüğü programlardan ve farz amellerden birisi de oruç ibadetidir. Oruç; Allah-u Tealâ'nın emrini yerine getirmek için insanın, sabah ezanından akşam ezanına kadar ileride açıklayacağımız orucu bozan şeylerden sakınmasıdır.

Oruç İçin Niyet

357- Oruç, bir ibadettir ve âlemlerin Rabbinin emrine itaat etmek için tutulur. İşte orucun niyeti bundan ibarettir.

358- İnsan, ramazan ayının her gecesinde yarınki günün orucuna niyet edebilir. Fakat bununla birlikte, ramazanın ilk gecesinde ayın bütün günlerinin orucuna niyet etmesi de iyidir.

359- İnsanın orucun niyetini ille de dil ile demesi şart değildir; âlemlerin Rabbinin emrine itaat etmek için, sabah ezanından akşam ezanına kadar oruca aykırı olan işlerden kaçınması yeterlidir.

Orucu Bozan Şeyler

360- Oruçlu insan sabah ezanından akşam ezanına kadar bir takım işlerden kaçınmalıdır. Aksi takdirde orucu bozular. Söz konusu işlere "mubtilat yani orucu bozan şeyler" denir. İşte onlardan bazıları:

- * Yemek ve içmek.
 - * Boğaza yoğun (katı) toz kaçırmak.
 - * Başın tamamını suya daldırmak.
 - * Kusmak.
 - * Allah'a, Hz. Muhammed'e (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamla-
rı'na yalan isnatta bulunmak.
 - * Cünüp, hayız ve nifas hâllerinde sabahlamak.
 - * İstimnâ (=Mastürbasyon).
- Bunların dışında orucu bozan bir takım şeyler vardır.
Daha fazla bilgi için ilmihâl kitaplarına bakılabilir.

Orucu Bozan Şeylerle İlgili Hükümler

Yemek ve İçmek

361- Oruçlu bir kimse kasten bir şey yer veya içerse, orucu batıl olur.

362- Oruçlu kimse, dişlerinin arasında kalmış olan yemek kırıntısını kasten yutarsa, orucu batıl olur.

363- Tükürüğü yutmak, çok olsa bile, orucu batıl etmez.

364- Oruç hâlindeyken oruçlu olduğunu unutup bir şey yiyip içen kimsenin orucu batıl olmaz.

365- İnsanın zaaf ve dayanamazlık sebebiyle orucu bozması caiz değildir. Fakat zaafı genelde tahammül edilme-yecek derecede olursa, orucu bozmasının sakıncası yoktur.

İğne Yaptırmak

366- Oruçlu kimsenin, gıda yerine kullanılan iğne ve serum yaptırmaktan sakınması gerekir. Ama bunun dışında başka amaçlarla kullanılan iğnelerin oruç için herhangi bir sakıncası yoktur.

Boğaza Yoğun Toz Kaçırarak

367- İster un gibi yenilen bir şeyin tozu olsun, ister toprak gibi yenmeyen bir şeyin tozu olsun, boğaza yoğun toz kaçırarak orucu batıl eder.

368- Oruçlu kimse, farz ihtiyat gereği yoğun buhar, sigara ve tömbeki dumanını da boğazına kaçırılmamalıdır.¹

Kafanın Tamamını Suya Daldırmak

369- Oruçlu kimse kafasının tamamını bilerek suya sokarsa, farz ihtiyat gereği orucu bozulur.

370- Oruçlu kimse, kendi elinde olmaksızın suya düşer ve başının tamamı suya dalarsa veya oruçlu olduğunu unuttuğu hâlde başını suya sokarsa, orucu batıl olmaz. Ancak farkına varır varmaz başını hemen sudan dışarı çıkarmalıdır.

Kusmak

371- Oruçlu kimse, hastalık veya başka bir sebepten dolayı olsa bile, bilerek kusarsa, orucu bozulur.

372- Fakat oruçlu olduğunun farkında olmayarak veya elinde olmaksızın kusarsa, sakıncası yoktur.

Orucun Kazası ve Kefareti

Kaza Orucu

373- Hastalık, yolculuk ve benzeri mazeretlerden dolayı ramazan ayının orucunu tutamayan kimse, ramazan ayından sonra tutamadığı oruçları kaza etmelidir.

1- İmam: Yoğun buharın boğaza kaçması ile oruç bozulmaz. Fakat yoğun buhar, eğer ağızda suya dönüşür ve oruçlu kimse de onu yutarsa, orucu batıl olur.

Orucun Kefareti

374- Oruçlu kimse, mazereti olmadan orucu bozan işlerden birini bilerek ve isteyerek yaparsa, orucu kaza etmeli ve orucun kefareti olarak bilinen şu şeylerden birini vermelidir:

* Bir köle azat etmek

* Otuz bir günü peş peşe olmak şartıyla iki ay oruç tutmak

* Altmış fakiri doyurmak veya her birine bir müd (yaklaşık 750 gr.) gıda maddesi (buğday, un vb. şey) vermek.

Üzerine kefaret farz olan kimse, yukarıda açıklanan şeylerden birisini vermesi gerekir; ancak bugün fikhî anlamıyla köle söz konusu olmadığı için ikinci veya üçüncü kefareti verir. Bunlara da gücü yetmezse, ya 18 gün oruç tutar ya da gücü yettiği ölçüde fakire gıda maddesi verir. Bu kadarına da gücü yetmezse, gücü yettiği ölçüde verir. Hiçbir şekilde bu ikisinden birine gücü yetmeyen kimse, istiğfar eder. Ancak, daha sonraları imkân doğduğu takdirde farz ihtiyat gereği kefareti de vermelidir.

Orucun Kaza ve Kefaretiyle İlgili Hükümler

375- Orucu hemen kaza etmek gerekmez. Ancak farz ihtiyat gereği gelecek ramazan ayına kadar tutulmalıdır.

376- İnsan, kefareti yerine getirme hususunda ihmalkâr davranmamalıdır; ama hemen yerine getirmesi de gerekmez. Kefaret borcu birkaç yıl ödenmezse, üzerine bir şey eklenmez.

377- Yolculuk gibi bir özür nedeniyle ramazan ayında oruç tutmayan kimsenin özrü ramazandan sonra bertaraf olduğu hâlde kasten sonraki ramazana kadar kaza oruçlarını tutmazsa, bu oruçları sonradan kaza etmeli ve her gün için de fidye yani yaklaşık 750 gr. ağırlığında buğday, arpa veya benzeri bir şeyi fakire vermelidir. Ancak sonraki rama-

zana kadar bir mazeretten dolayı kaza etmezse, farz ihtiyat gereği orucu kaza etmeli ve fidye vermelidir.

378- Ramazan ayında hastalanıp, oruç tutamayan kim-
senin hastalığı sonraki ramazana kadar devam ederse, üze-
rine kaza gerekmez; ama her bir güne karşılık fidye (yani
yaklaşık 750 gr. olan) bir müd buğday veya arpa gibi yiye-
cek maddelerinden fakire vermesi gerekir.

Yolculukta Oruç Hükümleri

379- Yolculukta dört rekâtlı namazlarını iki rekât olarak
kılması gereken bir yolcu oruç tutamaz. Ama işi yolculuk
olan kimse gibi namazlarını tam kılan bir kimse, yolculukta
oruç tutmalıdır.

380- Oruçlu olan kimse öğleden sonra yolculuğa çıkarsa,
orucunu tamamlamalıdır ve bu şekilde tutulan oruç sahihtir.

381- Öğleden önce yolculuğa çıkan kimse, ancak hadd-i
terahhusa yani, şehrin duvarlarının görünmeyeceği ve ezan
seslerinin duyulmayacağı yere vardığında orucunu bozabi-
lir; eğer ondan önce orucunu bozarsa, farz ihtiyat gereği ka-
zanın yanı sıra üzerine kefarete de gerekir.

382- Ramazan ayında yolculuğa çıkmanın sakıncası yok-
tur; fakat yolculuk oruçtan kaçmak için olursa mekruhtur.

383- Öğleden önce vatanına veya on gün kalmak istediği
bir yere varan yolcu, orucu bozan bir iş yapmamışsa, o günü
oruç tutar. Ama eğer orucu bozan bir iş yapmışsa, o günün
orucu üzerine farz değildir, sonradan kazasını eder.

384- Vatanına veya on gün ikamet edeceği yere öğleden
sonra varan yolcu, o günü oruç tutamaz.

Fitre Zekâtı (Fıtır Sadakası)

385- İnsan ramazan ayı bittikten sonra yani Ramazan
Bayramı günü malından bir miktar fitre zekâtı olarak fakire
vermelidir.

Fitre Zekâtının Miktarı

386- Fitre zekâtının miktarı, insanın kendisi ile eşi ve çocukları gibi geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kimseler için kişi başına yaklaşık üç kilogram yiyecek maddesidir.

Fitre Zekâtının Cinsi

387- Fitre zekâtı buğday, arpa, hurma, kuru üzüm, pirinç, mısır vb. yiyecek maddelerinden verilir. Bunlardan birinin kıymetini para olarak ödemek de yeterlidir.

HUMUS

Müslümanların uyması gereken ekonomik kurallardan birisi de humustur. Her Müslümanın İslâm dininde belirlenen bir takım şeylerin beşte birini belirlenen harcamalarda kullanılmak üzere taklit merciine vermesi gerekir.

388- Yedi şeyde humus vermek farzdır:

- 1) Kazanç (kâr).
- 2) Maden.
- 3) Define.
- 4) Savaş ganimeti.
- 5) Denize dalmakla elde edilen mücevherler.
- 6) Haramla karışmış helâl mal.
- 7) Zimmî kâfirin¹ Müslümandan satın aldığı yer.

389- Humus, namaz ve oruç gibi farzdır. Yedi durumdan birine sahip olan akıllı ve buluğ çağına ermiş kimse, bu farzı yerine getirmelidir.

Yukarıda sıralanan yedi durumdan toplumun bireylerinin çoğunluğunu ilgilendiren konu, insanın kendisinin ve ailesinin yıllık ihtiyacından artan kazancın humusudur.

1- İslâm hükümetiyle yaptıkları anlaşma sonucu cizye denilen vergiyi ödeme ve ayrıntılı fıkıh kitaplarında açıklanan şartları kabul-lenme karşılığında İslâm topraklarında yaşayan, malı, canı, ırzı vs. teminat altına alınan Hıristiyan, Yahudi ve Zerdüştilere "zimmî kâfir" denir.

İslâm dini, insanın kazancını ve uğraştığı işi saygın bilmiş ve ihtiyaçların karşılanmasını humusa tercih etmiştir. Buna göre, herkes yıl boyunca tüm ihtiyaçlarını gelirinden karşılar, yıl sonunda gelirden bir şey artmazsa üzerine humus farz olmaz. Ancak ihtiyacı ölçüsünde normal bir şekilde ihtiyaçlarını karşılar yani ne aşırıya kaçar ve ne de fazla sıkar ve yıl sonunda geliri fazla kalırsa, artan miktarın beşte birini fıkhıta belirlenen yerlere harcar, beşte dördünü ise kendisi için ayırır.

Humus Hükümleri

390- Bir kimse, üzerine farz olan malın humusunu vermediği müddetçe, o malda tasarruf edemez. Dolayısıyla humusu olan yemek yenmez, humusu verilmeyen para ile bir şey satın alınmaz.

391- Bir kimse, kazancından yıllık ihtiyacı için pirinç, yağ ve çay gibi gıda maddesi alır, o da sene sonunda fazla gelirse, onun humusunu vermesi gerekir.

392- Bulûğa ermemiş olan bir çocuğun sermayesi olur ve ondan bir kazanç elde edilirse, farz ihtiyat gereği¹ çocuğun velisi (baba ve babasının babasına), o kazancın humusunu vermelidir.

Humusun Verileceği Yerler

393- Humus iki kısma bölünmelidir. Bir yarısı Hz. Mehdi'nin (a.s) hissesidir, ki bu zamanda insan kendi taklit merciine ya da onun vekiline verir. Humusun diğer yarısı ise seyitlerin hissesidir ki farz ihtiyat gereği taklit merciinin izniyle fakir, yetim veya yolculukta muhtaç durumda kalan seyitlere verilir.

1- İmam: Çocuk, bulûğa erdikten sonra o kazancın humusunu vermelidir.

ZEKÂT

Müslümanların uyması gereken en önemli ekonomik kurallardan birisi de zekâttır. Zekâtın defalarca Kur'ân-ı Kerim'de namazdan hemen sonra söz konusu edilmesi, imanın belirtisi ve doğruluk aracı olarak nitelenmesi onun önemini belirten yeterli hususlardır.

Tertemiz kılınmış Ehlibeyt'ten nakledilen hadislerde şöyle yer alır:

Zekât vermekten kaçınan kimse, dinden çıkmıştır.

Zekâtın da humus gibi belli şartları ve kısımları vardır. Bir bölümü her yılın Ramazan Bayramı'nda verilir. Zekâtın bu türü sadece malî gücü olan kimselere farzdır. Bununla ilgili ayrıntılı açıklamalara oruç konusunun sonunda yer verildi.

Zekâtın bir diğer kısmı, mallara aittir. Ancak tüm mallar bu hükmün kapsamına girmez, sadece dokuz şey için zekât verilir.

394- Zekât verilmesi gereken şeyler şunlardır:

- 1) Buğday
- 2) Arpa
- 3) Hurma
- 4) Kuru üzüm
- 5) Deve
- 6) Sığır
- 7) Koyun
- 8) Altın
- 9) Gümüş

395- Zekât, malın nisap¹ miktarına ulaşması durumunda farz olur. Söz konusu malların nisabı ve zekât miktarı şöyledir:

	Mallar	Nisap	Zekât Miktarı
1	Buğday	847 kg	* Toprak yağmur ve ırmak suyu ile sulanırsa: 1/10
2	Arpa		* Kova ve pompayla sulanırsa: 1/20
3	Hurma		* Her ikisiyle sulanırsa: 3/40
4	Kuru Üzüm		
5	Deve	İlk nisap: 5 deve	Bir koyun
		25 deveye kadar	Her beş deve için bir koyun
		26 deve	Bir deve
6	Sığır	30 sığır	Bir yaşındaki buzağı
7	Koyun	Kırk koyun	Bir koyun
8	Altın	15 mıska	Kırkta bir
9	Gümüş	105 mıska	Kırkta bir

Hatırlatma: Devenin, sığırın ve koyunun başka nisapları da vardır. Ayrıntılı bilgi için tam ilmihâl kitaplarına bakınız.

1- [Nisap; şeriataın bir şey için koymuş olduğu belli bir ölçü ve miktar demektir.]

Zekât Hükümleri

396- Hayvan bütün yıl boyunca kırlarda ve meralarda otlarsa, zekât farz olur. Yılın tamamını veya bir kısmını toplanmış ot bağlarından beslenir yahut ekinde otlatılırsa zekât farz olmaz.

397- Altın ile gümüşün zekâtı, ancak sikkeli oldukları yani basılmış geçerli para cinsinden olup alış veriş için kullanıldığı surette farz olur. Dolayısıyla kadınların bugün süs olarak kullandıkları altın ve gümüşün zekâtı yoktur.

398- Zekât vermek ibadettir. Verilen şey zekât ve kurbet yani âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek kastıyla verilmelidir.

Zekâtın Verileceği Yerler

399- Zekât sekiz yerde kullanılır. Söz konusu sekiz yerin hepsinde kullanılabilceği gibi birisinde de kullanılabilir. İşte onlardan bazıları:

* Fakir ve miskin

* Borcunu ödeyemeyen borçlu

* Zekât verildiği takdirde kalpleri İslâm dinine ısındırılacak veya savaşta Müslümanlara yardım edecek olan gayrimüslimler.

* Allah yolunda harcamak: Yani cami inşası, köprü ve yol yapımı gibi faydası Müslümanların umumuna ait olan ve genel dini menfaati olan işlerde harcamak.¹

1- Zekâtın harcanabileceği diğer yerler için tam ilmihal kitaplarına bakınız.

ALİŞ VERİŞ HÜKÜMLERİ

400- Alış veriş hükümlerini, ihtiyaç duyulan miktarda öğrenmek farzdır.

401- Sadece haram amaçlarda kullanılan müzik aletlerinin alım satımı haramdır.

402- Helâl istifadesi olan bir şeyi, haram yolda kullanılması şartıyla örneğin, üzümü şarap yapılması için satarsa, muamele haramdır ve farz ihtiyat gereği batıldır.

403- Saptırıcı kitapları alıp satmak, saklamak, yazmak, okumak ve onlar üzerinden ders yapmak haramdır. Ancak sözlerine cevap vermek gibi doğru amaçlar için olursa sakıncası yoktur.

404- Su ile karıştırılmış süt gibi başka bir şeyle karışmış malı satmak, karıştırılan şey belli olmadığı, satıcı da alıcıya durumu bildirmediği takdirde haramdır. (Buna muamelede gabn ve aldatma denir.)

405- Alım satımı yapılan malın özellikleri tamamıyla tayin edilmelidir. Ancak halkın alış verişe eğilimi noktasında denilip denilmemesi etki etmeyen özelliklerin denilmesi gerekmez.

406- Ölçü veya tartıyla satılan cinsten bir şeyi, aynı cinsten fazlasına satmak örneğin, bir tonluk buğdayı verip karşılığında 1200 kg buğday almak veyahut üç kilo pirinç verip karşılığında üç kilo pirinç ve üç lira almak faiz ve haramdır.

407- Satıcının müşteriler arasında malın fiyatı hususunda fark gözetmemesi, fiyat üzerinde ısrar ederek fazla zorluk

çıkarmaması, alış veriş yaptıktan sonra pişman olup, muamelelerin feshedilmesini isteyen alıcının isteğini kabul etmesi müstehaptır.

408- Alış verişte yemin etmek, doğru bir şey içinse mekruh; yalan yere ise haramdır.

Alış Verişi Feshetmek

409- Bazı durumlarda alıcı veya satıcı muameleyi feshedebilir. Onlardan bazıları şöyledir:

* Alıcı veya satıcı kandırılırsa.

* Alış verişte belli bir süre içerisinde tarafların birinin veya ikisinin de feshetme hakkı olduğu üzerinde anlaşılırsa, örneğin alış veriş yaparken "pişman olan herkesin üç gün içerisinde vazgeçebilir" gibi bir şart koşulursa.

* Alıcı ve satıcı alış veriş yapılan yerden ayrılmamışsa, örneğin mağazadan çıkmadan önce aldığı eşyayı geri vermek isterse.

* Alış verişten sonra alınan malda kusur olduğu anlaşılırsa.

* Satıcı, alıcının görmediği belli bir malın özelliklerini söyler ama daha sonra söylenen özelliğe sahip olmadığı anlaşılırsa, örneğin defterin 200 yaprak olduğu söylenir ancak daha sonra az olduğu anlaşılırsa.

410- Alış verişten sonra malın kusurlu olduğunu öğrenip, muameleyi hemen bozmayan kimsenin farz ihtiyat gereği sonradan feshetme hakkı yoktur. Ancak konunun hükmünü bilmediği için geciktirmiş ise, feshedebilir.

BORÇ

Borç vermek, Kur'ân ayetlerinde ve rivayetlerde çokça tavsiye edilen müstehap işlerdendir. Borç veren kimse kıyamette fazlasıyla ödüllendirilir.

Borcun Kısımları:

- 1- Süreli: Borç verilirken ne zaman ödeneceği belirtilir.
- 2- Süresiz: Ödeme zamanı belirtilmemiştir.

Borç Hükümleri

411- Süreli borçta alacaklı, belirtilen vakit gelmeden önce alacağını talep edemez.

412- Süresiz borçta, alacaklı istediği zaman alacağını talep edebilir.

413- Borcun ödeme zamanı yetişir veya borç süresiz olur ve borç veren kimse borcunu ister ve borçlu da verebilecek durumda olursa, hemen vermesi gerekir. Eğer ertelirse günahkâr olur.

414- Bir kimse, örneğin bir yıl sonra verdiği miktardan daha fazlasını almak veya borç alanın onun için bir iş yapması şartıyla birisine borç verirse, örneğin 100 lira karşılığında bir yıl sonra 120 lira almayı şart koşarsa, bu iş faize girer ve haramdır.

415- Borç veren kimse fazla alacağına dair herhangi bir şart koşmaz ancak borçlunun kendisi borç olarak aldığı miktardan fazlasını verirse, sakıncası olmadığı gibi böyle yapması müstehaptır da.

VEDİA (EMANET)

Bir kimse, malını başka bir kimseye vererek ona, "Bu senin yanında emanet kalsın." der, o da kabul ederse, açıklanacak vedia ve emanet hükümlerine göre davranması gerekir.

Emanet Hükümleri

416- Emaneti koruma gücüne sahip olmayan birisi, farz ihtiyat gereği, emanet kabul etmemelidir.

417- Emanet sahibi, istediği zaman emanetini geri alabilir; emaneti kabul eden de, istediği zaman onu sahibine geri verebilir.

418- Emaneti kabul eden kimsenin, emaneti korumak için uygun bir yeri yoksa, uygun bir yer hazırlamalıdır, örneğin emanet parayı evde saklayamıyorsa, bankaya bırakmalıdır.

419- Emaneti kabul eden kimse emaneti halkın, "Emanete hıyanet etti." veya "Onu saklamakta kusur etti." demeyeceği bir şekilde korumalıdır.

420- Halkın emaneti telef olursa:

a) Emaneti kabul eden kimse, onu korumada kusur ederse, bedelini sahibine vermesi gerekir.

b) Emaneti kabul eden kimse, onu korumada kusur etmez, ama buna rağmen tesadüfen emanet telef olursa, örneğin sel götürürse, zâmin değildir.

421- Emaneti kabul eden kimse, emanet sahibinin izni olmadan onu kullanamaz.

ARİYET (ÖDÜNÇ VERMEK)

Ariyet; insanın kendi malını, bedelsiz olarak yararlanması için bir başkasına vermesine ve buna karşılık da ondan herhangi bir şey almamasına denir. Örneğin kullanması için bisikletini bir başkasına vermek gibi.

422- Malını ariyet olarak veren kimse, istediği zaman onu geri alabilir. Bunun gibi, ariyet alan kimse de, istediği zaman ödünç aldığı malı geri verebilir. Ancak birinci konuda malı geri almak halkın yanında ariyet alan kimsenin zarar görmesini gerektirirse, bu durumda farz ihtiyat gereği süre verilmelidir.

423- Ariyet alan kimse, ariyet aldığı malı saklamada kusur etmez, kullanmada da aşırı gitmez, ama tesadüf eseri mal telef olursa, zamin değildir. Ancak malı saklamada kusur eder veya onu aşırı kullanırsa, bedelini ödemesi gerekir.

424- Ariyet verirken ariyete gelecek her türlü zararı ariyet alanın ödemesi şart koşulursa, zararın ödenmesi gerekir.

BULUNAN VE KAYBOLAN MALIN HÜKÜMLERİ

425- İnsan bir şeyi bulur ancak almazsa, onunla ilgili herhangi bir sorumluluğu yoktur.

426- Bulduğu bir şeyi alan kimse şu şekilde hareket etmelidir:

Değeri 12/6 nohut (yaklaşık iki buçuk gram) sikkeli gümüşten az olur ve üzerinde alâmet bulunur ancak sahibi bilinmezse, onu kendisi için alabilir. Sahibi bulunduğu anda ise, farz ihtiyat gereği bedelini ödemesi gerekir.

Değeri 12/6 nohut (yaklaşık iki buçuk gram) sikkeli gümüşten az olmaz ve üzerinde sahibini bulmaya yarayacak bir alâmeti olursa, bulunduğu günden itibaren bir haftaya kadar her gün bir defa, sonra bir yıla kadar haftada bir defa insanların toplanma yerlerinde duyurur. Bir yıl süren ilâna rağmen malın sahibi bulunmazsa, malı bulan kimse isterse onu sahibi bulunduğu takdirde bedelini ödemek kaydıyla kendisine alır, isterse de teslim etmek amacıyla sahibi buluncaya dek kendi yanında bulundurur. Ancak, sahibi tarafından sadaka vermesi müstehap ihtiyattır.

427- İlânın yarar sağlamayacağını bilir veya sahibinin bulunmasından öylesine ümitsiz olur ki ilân boş iş sayılırsa, bu durumda ilân gerekmez.

428- Ayakkabısı alınıp yerine başka bir ayakkabı bırakılan kimse bakar: Eğer kalan ayakkabının kendi ayakkabısını alan kimseye ait olduğundan ve onu bilerek aldığından ve bırakılan ayakkabının alınmasına razı olduğundan emin olursa, sahibini bulmaya ümidi olmaması veya sahibini bulmak kendisi için meşakkatli olması durumunda, onu kendi ayakkabısı yerine alabilir. Ancak kalan ayakkabının kıymeti kendi ayakkabısından fazla olursa, sahibi bulunduğu zaman fiyat farkını ona ödemesi, sahibinin bulunmasına ümidi olmadığı takdirde de sahibi adına onu seyyit olmayan fakire sadaka vermesi gerekir.

429- Ayakkabısı alınan kimse, onun yanlışlıkla alındığına veya orada kalan ayakkabının kendi ayakkabılarını götürmüş kimseye ait olmadığına ihtimal verirse, sahibini bulmak için araştırma yapar, bulmaktan umudu kesince de değeri 12/6 nohut (yaklaşık iki buçuk gram) sikkeli gümüşten az

olduğu takdirde kendisi için alabilir. Ancak değeri söz konusu miktardan fazla olursa, bir yıl boyunca ilân eder. Bir yıldan sonra farz ihtiyat gereği şer'î hâkimin izniyle sahibinden taraf sadaka olarak seyit olmayan fakire verir.

GASP HÜKÜMLERİ

"Gasp"; başkasına ait bir mala veya hakka, haksız yere zorla el koymak demektir. Gasp, kıyamet günü insanın çetin azaba maruz kalmasına sebep olan büyük günahlardan birisidir.

430- İnsan, gasp etmekle haram işlemenin [ve bundan dolayı tövbe etmesi gerektiğinin] yanı sıra gasp ettiği malı sahibine geri vermelidir; şayet telef olmuşsa, bedelini ona ödemelidir.

431- İnsan gasp ettiği mala zarar verirse, fiyat farkını ödemelidir.

432- Bir kimse, gasp ettiği şeyde bazı değişiklikler yaparak onu önceki hâlimden daha iyi bir hâle getirirse, örneğin gasp ettiği bisikleti tamir ederse, eğer mal sahibi malın bu şekilde iade edilmesini isterse, o şekilde vermelidir ve çektiği zahmet karşılığında ücret talebinde bulunamaz; hatta bu durumda mal sahibinin izni olmaksızın onu eski hâline getirme hakkına da sahip değildir.

YİYECEK VE İÇECEKLERLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Yüce Allah yemesi, içmesi, giymesi, yerleşmesi ve diğer ihtiyaçlarını karşılaması için güzel tabiatı, bazı hayvanları, sebzeleri ve meyveleri insanoğlunun yetkisinde kılmıştır. Ancak insanoğlunun canını, beden ve ruh sağlığı koruma, neslin türemesini sağlama ve başkalarının hukukunu gözetme amacıyla bir takım yasa ve kurallar koymuştur. Bu bölümde yiyecek ve içeceklerle ilgili olan bazı kurallara değineceğiz.

433- İnsanın ölümüne yol açan veya onun için önemli zararı olan bir şeyi yemek haramdır.

434- Necis şeyi yemek ve içmek haramdır.

435- Toprağı yemek haramdır.

436- Şehitler Efendisi Hz. Hüseyin'in (a.s) toprağından (Kerbelâ toprağından) şifa amacıyla az bir miktar yemenin sakıncası yoktur. Ancak suya karıştırılıp tamamen suda eritildikten sonra içmek daha iyidir.

437- Açlık veya susuzluktan ölmek üzere olan bir Müslümana ekmek ve su verip, onu ölümden kurtarmak, her Müslümana farzdır.

Yemek Yeme Adabı

438- Yemek yemeye ilgili olarak birkaç şey müstehaptır:

- 1- Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak.
- 2- Yemeğe "bismillah" ile başlamak ve "elhamdulillah" ile bitirmek.
- 3- Yemeği sağ elle yemek.

- 4- Lokmaları küçük almak.
- 5- Yemeği iyice çiğnemek.
- 6- Meyveyi ve sebze yi yemeden önce su ile yıkamak.
- 7- Bir sofraya birkaç kişi oturmuşsa, herkesin kendi önünden yemesi.
- 8- Ev sahibinin herkesten önce yemeye başlayıp, herkesten sonra çekilmesi.

439- Yemek yemeye ilgili olarak birkaç şey mekruhtur:

- 1- Tok iken yemek.
- 2- Çok yemek
- 3- Yemekte başkalarının yüzüne bakmak.
- 4- Yemeği sıcak yemek.
- 5- Yediği şeye üfleme.
- 6- Ekmeği bıçakla kesmek.
- 7- Ekmeği yemek tabağının altına bırakmak.
- 8- Meyveyi iyice yemeden atmak.

Su İçme Adabı

440- Su içmeye ilgili olarak birkaç şey müstehaptır:

- 1- Suyu gündüz ayakta içmek.
- 2- Suyu içmeden önce "bismillah", içtikten sonra da "el-hamdulillah" demek.
- 3- Suyu üç nefeste içmek.
- 4- Su içtikten sonra, Kerbelâ'da susuz olarak şehit edilen Hz. İmam Hüseyin'i (a.s) ve ailesini anmak ve katillerine lânet okumak.

441- Su içmeye ilgili olarak birkaç şey de mekruhtur:

- 1- Çok su içmek.
- 2- Yağlı yemekten sonra su içmek.
- 3- Sol elle su içmek.
- 4- Geceleyin ayakta su içmek.

HAYVAN KESME VE AVLANMA HÜKÜMLERİ

442- Hayvan kesme usulü; hayvanın boynunda bulunan dört büyük damar, yani nefes borusu, yemek borusu ve iki şah damar, gırtlığın altından tamamen kesmektir; bunları yarmak yeterli değildir.

Hayvan Kesiminde Aranılan Şartlar

443- Hayvan kesiminde beş şart aranır:

- 1- Hayvanı kesen kimse Müslüman olmalı.
- 2- Hayvanın başı, demirden yapılmış [keskin] bir aletle kesilmeli.
- 3- Keserken, hayvanın bedeninin ön tarafı yani başı, elleri, ayakları ve karnı kıbleye dönük olmalıdır.
- 4- Hayvanı keserken, kesen kimsenin Allah'ın adını dile getirmesi gerekir. Yalnızca "Bismillah" demesi yeterlidir.
- 5- Hayvan, kesildikten sonra kesilirken canlı olduğunu bildirecek herhangi bir hareket yapmalı veya normal miktarda ondan kan akmalıdır. Bu şart, kesilirken hayvanın canlı olup olmadığının bilinmediği durumda gereklidir. Canlı olduğu biliniyorsa bu şart gerekmez.
- 6- Hayvanın başı ön taraftan kesilmelidir. Farz ihtiyat gereği bıçağı boynuna saplayıp öne doğru kesmek caiz değildir.

Silâhla Avlanma Hükümleri

444- Eti yenen yabanî hayvan, silâhla avlanırsa, beş şartla eti helâl, bedeni pak olur:

1- Av silâhı, bıçak ve kılıç gibi keskin ya da mızrak ve ok gibi ucu sivri bir alet olmalı ki hayvanın vücudunu kesici oluşu sebebiyle parçalsın.

2- Hayvanı avlayan kimse, Müslüman olmalıdır.

3- Avcı, silâhını hayvanı avlamak kastıyla kullanmalıdır; başka bir hedefi nişan alırken tesadüfen bir hayvanı öldürürse, o hayvan helâl olmaz.

4- Silâhı kullanırken örneğin ok atarken Allah'ın adını anmalıdır.

5- Hayvanı vurduktan sonra hemen yanına varmalıdır. Avlanan hayvanın yanına vardığında, hayvan ölmüş olmalı veya yaşıyorsa da kesecek kadar vakit bulunmamalıdır; eğer kesecek kadar vakit olduğu hâlde ölünceye kadar hayvanı kesmezse, haram olur.

Balık Avlama

445- Pullu balık, sudan diri olarak yakalanır da suyun dışında ölürse, pak ve yenmesi helâldir; suyun içinde ölürse, pak, ama yenmesi haramdır. Ancak balıkçının ağında suda ölürse, bu durumda yenmesi de helâldir.

446- Pulsuz balık, sudan diri olarak yakalanıp dışarıda ölse bile, yenmesi haramdır.

447- Balık avlayan kimsenin Müslüman olması ve avladığı sırada Allah'ın adını anması şart değildir. Fakat Müslümanın, balığın sudan diri olarak tutulup, dışarıda öldüğünü bilmesi gerekir.

EVLİLİK HÜKÜMLERİ

Bakmak

Yüce Allah'ın bahşettiği nimetlerden birisi de kuşkusuz görme yeteneğidir. İnsan bu değerli nimetten kendisinin ve türdeşlerinin ilerlemesi ve yücelmesi yolunda faydalanmalı ve namahremlere bakmak için onu kullanmamalıdır. Başkalarının hakkına tecavüz söz konusu olmadığı durumlarda doğaya ve ondaki göz kamaştırıcı güzelliklere bakmanın sakıncası tabi ki yoktur; ancak başkalarına bakma ve kendini namahremlerin bakışına maruz bırakma ile ilgili bir takım hükümler söz konusudur ki bu bölümde onlardan bazısına değineceğiz:

Mahrem ve Namahrem

448- Mahrem; bakma hususunda başkalarına getirilen sınırın onun için söz konusu olmadığı ve kendisiyle evliliğin haram olduğu kimsedir.

449- Aşağıda sayılanlar erkeklere mahremdirler:

- * Annesi ve büyük annesi.
- * Kızı, kızının çocukları (torunları) ve torunların evlatları.
- * Kız kardeş.
- * Kız kardeşin kız çocukları ve onların evlatları.
- * Erkek kardeşin kız çocukları ve onların evlatları.
- * Hala (kendisinin veya anne ve babasının halası).

* Teyze (kendisinin veya anne ve babasının teyzesi).

Buraya kadar sayılanlar, nesep açısından insanın akrabaları, mahremleri ve evlenmesi yasak olan kimselerdir. Ancak bunların dışında evlilik sebebi ile erkeklere mahrem olan insanlar da vardır. Onlardan bazıları şunlardır:

- * İnsanın eşi.
- * Eşin annesi (kaynana) ve anne annesi.
- * Üvey anne.
- * Oğlun eşi (gelin).

İnsanın kardeşinin eşi ve hanımının kız kardeşi mahrem değildir.

450- Şu sayılanlar kadınlara mahremdirler:

* Baba ve dede.
* Erkek çocuk ve onun erkek evladı (torun) ve torunun çocukları.

- * Erkek kardeş.
- * Kız kardeşin çocuğu ve onun çocukları.
- * Erkek kardeşin çocuğu ve onun çocukları.
- * Amca (kendisinin veya anne babasının amcası).
- * Dayı (kendisinin veya anne babasının dayısı).

Bu sıralanalar nesep yoluyla kadınlara mahrem olan kimselerdir.

Bunların dışında evlilik sebebi ile kadınlara mahrem olan insanlar da vardır. Onlardan bazıları şunlardır:

- * Eş (koca).
- * Kocanın babası ve dedesi.
- * Kızın kocası (damat).

Kız kardeşin kocası ve kocanın erkek kardeşi mahrem değildir.

Bunların dışında evlilik sonucu belli kurallar çerçevesinde insana mahrem olabilecek kimseler de olabilir. Daha fazla bilgi için ayrıntılı fıkıh kitaplarına bakılabilir.

451- Fıkıh kitaplarında açıklanan şartlara göre kadının emzirdiği çocuk, kadına ve başkalarına mahrem olur. Ayrıntılı bilgi için tam ilmihal kitaplarına bakınız.

Bakma Hükümleri

452- Karı koca dışında insanın başka bir insanın bedeninin herhangi bir yerine zevk alma kastıyla bakması haramdır. Bu konuda erkeğin erkeğe veya erkeğin kadına bakması arasında fark yoktur. Aynı şekilde mahrem veya namahrem arasında da fark yoktur.

453- Erkekler zevk alma kastı olmadan, avret mahalli dışında kendilerine mahrem olan kadınların vücudunun her yerine bakabilirler.

454- Erkek, namahrem kadının vücuduna hatta saçına bile bakamaz. Ancak zevk alma kastı olmadan bileğe kadar eline ve yüzün abdestte yıkanan miktarına bakabilir.

455- Kadınlar zevk alma kastı olmadan namahrem erkeğin başına, yüzüne ve boyunun normalde örtülmeyen miktarına bakabilirler.

Evlilikle İlgili Birkaç Hüküm

456- Eşi olmaması yüzünden harama düşen örneğin namahreme bakan erkeğin evlenmesi farzdır.

457- Evlilik için özel akit okunması gerekir; sırf kadın ve erkeğin razı olmaları ve birbirlerini sevmeleri yeterli değildir. Dolayısıyla nikâh akdi okunmadığı sürece kız isteme mahremliği sağlamaz ve bunun başka namahrem kadınlarla hiçbir farkı olmaz.

458- Nikâh akdinde, manayı değiştirecek şekilde bir harf yanlış okunursa, akit batıl olur.

459- İnsan, kız kardeşinin veya yengesinin (erkek kardeşinin hanımının), kardeşinin sütünden tam olarak emzirdiği

bir kızla evlenemez. Aynı şekilde, kız kardeşinin kızının veya erkek kardeşinin kızının ya da kız kardeşinin veya erkek kardeşinin torununun tam olarak emzirdiği bir kızla da evlenemez.

460- Baliğ olmayan bir erkekle cinsel ilişki kuran baliğ erkeğe, ilişki kurduğu erkeğin annesi, kız kardeşi ve kızı haram olur. Ancak, her ikisi baliğ olur veya her ikisi baliğ olmaz yahut sadece kendisiyle ilişki kurulan baliğ olur yahut da buluş çağına erişip erişmediğinden veya duhulün gerçekleştiğinden şüphe edilirse, sayılan kişiler kendisine haram olmazlar.

461- Bir kimse, kendi hala ve teyzesinden başka bir kadınla zina ederse, farz ihtiyat gereği, onun kızıyla evlenmemelidir. Ama bir kadını nikâhlayıp onunla ilişki kurduktan sonra, onun annesiyle zina ederse, karısı ona haram olmaz. Eğer nikâhladığı kadınla cinsel ilişkide bulunmadan önce, onun annesiyle zina ederse, farz ihtiyat gereği¹ o kadından ayrılmalıdır.

1- İmam: Müstehap ihtiyat gereği.

SELÂMLA İLGİLİ HÜKÜMLER

462- Selâm vermek sünnettir. Cevabını vermek ise farzdır.

463- Namaz kılan birine selâm vermek mekruhtur.

464- Birisi namaz kılan selâm verirse, cevabında aynı cümleleri kullanmalı; örneğin "*Selâmun aleykum*" derse o da cevabında "*Selâmun aleykum*" demelidir. Ancak "*Aleykumu's-selâm*" şeklinde selâm verirse yine cevabında "*Selâmun aleykum*" demelidir.

465- Namaz kılan birisi başkasına selâm veremez.

466- Selâmın cevabı, hemen verilmelidir.

467- Eğer iki kişi aynı anda birbirlerine selâm verseler, her birisinin üzerine diğerinin selâmını cevaplamak farzdır.

468- Kâfire selâm vermek mekruhtur. Kâfir, Müslümana selâm verirse, farz ihtiyat gereği, "selâm" veya sadece "aleyk" diye karşılık verilmelidir.

Selâm Vermenin Adabı

469- Bineklinin yayaya, ayakta olanın oturana, küçük topluluğun büyük topluluğa ve küçüğün büyüğe selâm vermesi müstehaptır.

470- Namaz dışında, selâmın cevabını daha güzel bir şekilde vermek müstehaptır. Meselâ, "*Selâmun aleykum*" diyen kimsenin cevabında, "*Selâmun aleykum ve rahmetullah*" denmesi müstehaptır.

KUR'ÂN-I KERİM'LE İLGİLİ HÜKÜMLER

472- Kur'an sürekli temiz olmalıdır. Onun yazısını ve yaprağını necis etmek haramdır. Necis olurlarsa, hemen yıkanmaları gerekir.

473- Kur'an'ın cildi necis olursa, Kur'an'a saygısızlık sayıldığı takdirde, yıkanması gerekir.

Kur'ân'ın Yazısına Dokunmak

474- Kur'ân'a dokunmak yani bedeninden bir yeri Kur'ân'ın yazısına sürmek, abdestsiz kimse için haramdır.

475- Kur'ân'a dokunma hususunda ayetlerle kelimelerin hatta harfler ve hareketlerin farkı yoktur.

476- Üzerine Kur'ân yazılı olan şey ister kağıt olsun, ister toprak olsun, ister duvar olsun, ister parça olsun fark etmez.

477- Kur'ân, ister kalemle yazılsın, ister matbaada basılsın, ister tebeşirle yazılsın, ister başka bir şeyle yazılsın fark etmez.

478- Kur'ân'a ait yazı, Kur'ân dışında bir şeyde yer alsa bile ona abdestsiz dokunmak haramdır. Dolayısıyla herhangi bir kitap içerisinde yazılan bir Kur'ân ayetine, hatta kağıda yazılı bir kelimeye veya Kur'ân'dan veya başka bir kitaptan koparılan bir kelimenin yarısını içeren kağıda abdestsiz dokunmak haramdır.

479- Aşağıda açıklanan durumlar haram sayılan Kur'ân'a dokunmak kapsamına girmezler:

* Cam veya plastik üzerinden dokunmak.

* Kur'ân'ın cildine, sayfasına ve sayfa kenarlarına dokunmak.

* Kur'ân'ın Türkçe'ye veya başka bir dile yapılmış tercümesine dokunmak. (Elbette abdesti olmayan kimsenin, hangi dille yazılmış olursa olsun, Allah'ın ismine dokunması haramdır.)

480- "Mümin" ve (kimse anlamına gelen) "ellezîne" gibi hem Kur'ân'da ve hem de başka kitaplarda kullanılan ortak kelimeler, Kur'ân kastıyla yazılmış ise, ona abdestsiz dokunmak haramdır.

481- Cünüp olan kimsenin Kur'ân'ın yazılarına dokunması haramdır.

482- Cünüp olan kimse tilavet secdesi bulunan dört sureyi okumamalıdır. (Konuyla ilgili ayrıntılı açıklama 121. hükümde geçti.)

YEMİN HÜKÜMLERİ

483- İnsan, "Allah" ismi gibi yüce yaratıcının isimlerinden birisi ile herhangi bir işi yapmaya veya terk etmeye, örneğin iki rekât namaz kılmaya yemin ederse, o işi yapması gerekir.

484- Bilerek yeminini bozan kimse, kefarete vermelidir. Yemini bozmanın kefareti şu üç şeyden birisidir:

* Bir köle azat etmek.

* On fakiri doyurmak.

* On fakiri giydirmek.

Bunlardan hiçbirini yapmaya gücü yetmeyenin, üç gün peş peşe oruç tutması gerekir.

485- Yemin eden kimsenin sözleri doğru ise yemini mekruh, yalan ise haram ve büyük günahlardandır.

BAZI KONULARIN HÜKÜMLERİ

486- Kızartacak şekilde başkasının yüzüne tokat vuran kimse, vurduğu kimseye 1,5 miskal sikkeli altın vermelidir. Yüz morarırsa 3 miskal, siyahlaşırsa 6 miskal verir. Her şer'î miskal ise, 18 nohuttur¹ [yani 3,5154 gr. altındır.]

487- Birisinin yüzü dışında başka bir organına vurulur ve vurma sonucu kızarma, morarma veya siyahlaşma meydana gelirse, önceki hükümde belirtilen miktarın yarısı verilir.

488- Yılan ve akrep gibi zararlı olan ve hiç kimseye ait olmayan hayvanları öldürmenin sakıncası yoktur.

489- Onarılmak üzere sanatkâra verilen malın sahibi verdiği malı geri almazsa sanatkâr, sahibini araştırır ve onu bulmaktan umudunu yitirirse, farz ihtiyat gereği malın sahibi tarafından onu seyit olmayan fakire verir.

490- İki evin ortak duvarı gibi iki kişiye ait olan bir duvarda, ortaklardan hiçbirisi diğerinin izni olmadan onda tasarrufta bulunamaz; örneğin üzerine kiriş atamaz yahut duvarı yükseltemez veya çivi çakamaz. Ancak yaslanma ve üzerine elbise serme gibi ortağın rızasının olduğu bilinen tasarruflarda bulunmanın sakıncası yoktur. Ama ortak bunlara da izni olmadığını belirtirse, bu durumda bu tür tasarruflar da caiz olmaz.

1- [Her bir nohut altın, 0/1953 gram altınla eşittir.]

491- Komşunun ağacının kökü insanın mülküne (yerine, bağına ve evine) geçerse, mülk sahibi ağaç sahibinden buna engel olmasını veya kökü kesmesini isteyebilir. Ağaç sahibi engellemediği takdirde insanın kendisi bunu engelleyebilir. Şahıs ağacın kökünden dolayı bir zarar görürse, bedelini ağaç sahibinden alabilir.

492- Bağın duvarından dışarıya sarkan meyve ağacından sahibinin rızası bilinmedikçe meyve koparılamaz. Altına dökülen meyveler bile alınmaz.

493- Bankanın verdiği ödüller, mevduat sahipleri tarafından bir şey ödenmesi şart koşulmazsa, banka bunu halkı bankada yatırım yapmaya teşvik amacıyla yaparsa ve hiç kimsenin zarar görmesi söz konusu olmazsa helâldir.

494- Sakalı jiletle veya sakal tıraş makinesiyle (jilet gibi tıraş ediyorsa) kesmek, farz ihtiyat gereği haramdır. İnsanlar bu hükümde eşittirler. Allah'ın hükmü insanların aşağılamasıyla değişmez. Dolayısıyla yeni buluş çağına ermiş veya sakal bırakırsa halk aşağılayacağını bilen birisinin sakalını jiletle veya makineyle (jilet gibi olacak şekilde) tıraş etmesi haramdır.

495- Mastürbasyon; [insanın kendi kendine cinsel tatminde bulunması] yani meni çıkmasına sebep olacak bir işin yapılması haramdır.

496- Günah ve eğlence meclislerine uygun coşturucu ses ve teganni haramdır. Ağıtı ve Kur'ân'ı [müzik parçası gibi] teganniyle okumak haramdır. Ancak Kur'ân'ı ve merseyeyi teganni olmayacak şekilde güzel sesle okumanın sakıncası yoktur.

497- Tavla ve aşık gibi örf nazarında kumar aleti sayılan bir şeyle oynamak haramdır. Futbol topu ve kızmabirader gibi kumar aletlerinden sayılmayan bir şeyle oynamanın sakıncası yoktur. Satranç gibi şeyler ise, kumar aletlerinden

sayılıyorlarsa, onlarla oynamak mutlak olarak haramdır, aksi takdirde sakıncası yoktur.

498- Cami, hüseyniye ve Ehlibeyt türbeleri dışında tertiplenen kutlama ve sohbet programlarında alkış çalmak, meşru bir işi teşvik amacıyla olursa ve başka bir haramı içermezse sakıncası yoktur.

Hatırlatma: Bu kitapta yer verilen hükümler gençler ve yetişme çağında olanlar için birinci dereceden gerekli olan konulardır. Ayrıntılı bilgi için tam ilmihâl kitaplarına bakılabilir.

TEVELLİ VE TEBERRİ

İnsan, bazı işleri yapmak ister ve yapmak için çaba harcar, bazı işlerden nefret edip uzak durmak ister. İnsanın sadet sırrı da onun kendi hür iradesiyle yaptığı amellerde yatmaktadır zaten.

İnsan, sevgiyle yaşar ve sevgiyle hareket eder. İnsanın hür iradesi ve seçim gücü, sevgisine ve alakasına tabidir, insan faydasını bildiği ve sevgi beslediği şeyi irade eder. aynı şekilde zararlı bildiği şeyden uzak durur.

Tevelli; insanın bir işi ve kişiyi sevip onun velayetine girerek ondan yararlanması ve onunla dostluk bağı kurması, teberri ise bir işten ve şahıstan nefret edip uzak durması demektir. Gerçek ve doğru sevgi, saadetin, batıl ve yalan sevgi ise bedbahtlığın temelidir.

Gerçek tevelli ve teberrinin anlaşılması için şu hususlara dikkat edelim:

1- Tevelli ve teberri sevgi ve düşmanlığa dayanır; insanın bir şeye sevgisi olmadan, ona tevellisi olamaz. Aynı şekilde bir şeye düşmanlığı yoksa, ondan teberriyi düşünülemez.

2- Gerçek sevgi ve düşmanlık beraberinde eylemi getirir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

De ki: Allah'ı seviyorsanız, bana uyun.¹

Bu ayette Resulullah'a (s.a.a) itaat ve risaleti kabullenmek, Allah'ın sevgisinin nişanesi olarak açıklanmıştır. İnsan

1- Âl-iîmrân, 31.

sevdiğinin eserlerini ve emirlerini sever ve onlara tabi olur. Tevellisi olan, harekete geçip amele yönelir. İşte bunun için ayet Resulullah'a (s.a.a) tabi olmaya; getirdiklerine amel etmeye davet ediyor. Bu itaat insanı sevdiğine, yani Allah'a yaklaştırır. İnsanı Allah'a yaklaştıran yol, Resulullah'ın (s.a.a) getirdiği ilahî öğretilerden ibaret olan dindir. Bu yolu takip etmek seveni sevdiğine, kulu Allah'a yaklaştırır.

Tevellide, sevgi ve alaka asıldır, amel ve çaba onun bir uzantısıdır. Teberride de adavet ve düşmanlık asıl, nefret ve uzak durma da onun fer'i ve uzantısıdır.

3- Sevginin merkezi ve yeri kalptir; sevgi idrakle beraber olan manevi bir duygudur. İdrak ve manevi duyguların yeri, ilahi lütuf olan kalp olduğundan sevginin merkezi de kalp olacaktır. Kalp, muhabbet ve sevgiyi kendisinde barındırır.

4- Her insanın sadece bir kalbi vardır; insanı ve onun kalbini yaratan yüce Allah her insanda muhabbet ve sevgiyi barındıracak sadece bir kalp yaratmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

Allah, bir kişiye iki kalp vermedi.¹

Hakkın sevgisi olan kalpte batıla yer yoktur. Batılın sevgisi olan bir kalpte ise hakka yer yoktur. Dolayısıyla hak ve batıl bir yerde toplanamaz; hak ile batıl birbirlerinin zıddıdır, hak bir yerde varsa, batıl oraya giremez; hakka sevgiyi barındıran kalpte batıla yer yoktur. Hakka tevelli ile batıla tevelli de bir arada toplanamaz; batıla sevgi, insanın kemale ulaşmasına engel olur.

Sıralanan bu hususlar ışığında şu konular daha iyi anlaşılacaktır:

* Dünyayı sevmek her kötülük ve hatanın başı, Allah'ı

1- Ahzab, 4.

sevmek her kemal ve faziletin temelidir. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyuruyor:

Dünyayı sevmek her hatanın başıdır.

Bu hadiste geçen "dünya"dan maksat dağlar, denizler, gökyüzü vs. değildir. Maksat insanı Allah'tan uzaklaştıran her şeydir; ister tabiat sevgisi olsun, ister insanın kemale ulaşmasını engelleyen ve insanın mağrur, bencil ve mütekebbir olmasına sebep olan ilmi ve düşünceleri olsun. Bu hadiste ve diğer birçok hadislerde insanı Allah'tan uzaklaştıran, hata ve günahların yapılmasına sebebiyet veren her şey dünya olarak tanıtılmıştır.

* Tevbe Suresi'nde insanı engelleyebilecek dünya sevgilerinden sekiz tanesini açıklanmıştır. Eğer bunlardan bir tanesi olursa, insan Allah'a ulaşamaz. Bunlardan bir tanesinin sevgisi insanın yolunu keser ve ilerlemesini engellerse, ilahî azaba duçar olacağını bilmelidir. Anlaşıyor ki, bunlar Allah'ın muhipleri değildir. Eğer Allah'ı sevmiş olsalardı, insana engel olmazlardı; engel oldukları için insanın azap görmesine sebep oluyolar.

De ki: Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, karılarınız, aşiretiniz, elde ettiğiniz mallar, kesata uğramasından korktuğunuz alış-veriş ve hoşunuza giden evler size Allah'tan, Peygamberi'nden ve onun yolunda cihattan daha sevimliyse, bekleyin Allah'ın emri gelinceye dek...¹

Ayette belirtilen sekiz gruba yönelik sevgi, örnek olarak zikredilmiştir; bunlardan herhangi birisinin veya Allah'tan başka herhangi bir şeyin sevgisi, Allah'ın, Resulü'nün ve Allah yolunda cihat etmenin sevgisinden üstün olursa, o zaman böyle birisinin ilahî azaba duçar olması kaçınılmaz olacaktır.

1- Tevbe, 24.

* Gerçek iman ehli Allah düşmanlarını sevemez. Allah dostlarını sevmekle, Allah düşmanlarını sevmek bir arada düşünülemez. Kur'ân-ı Kerimde şöyle buyuruyor:

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Elçisi'ne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsin.¹

Bu topluluk Allah'ı sevdiklerinden, Allah'ın yolunda gitmeyenlere karşı sevgi besleyemezler. Çünkü, "*Allah, bir kişiye iki kalp vermedi.*" ayeti gereği kalplerinde başka sevgiye yer yoktur. Sahip oldukları kalbe Allah muhabbetini yerleştirdikten sonra başkasını sevmezler. Allah'ın kanunlarını tanımayıp çiğneyenleri dost edinmezler, "İsterse onlar babaları, yahut oğulları, yahut kardeşleri, yahut da aşiretlerinden olsun."

1- Mücadele, 22.